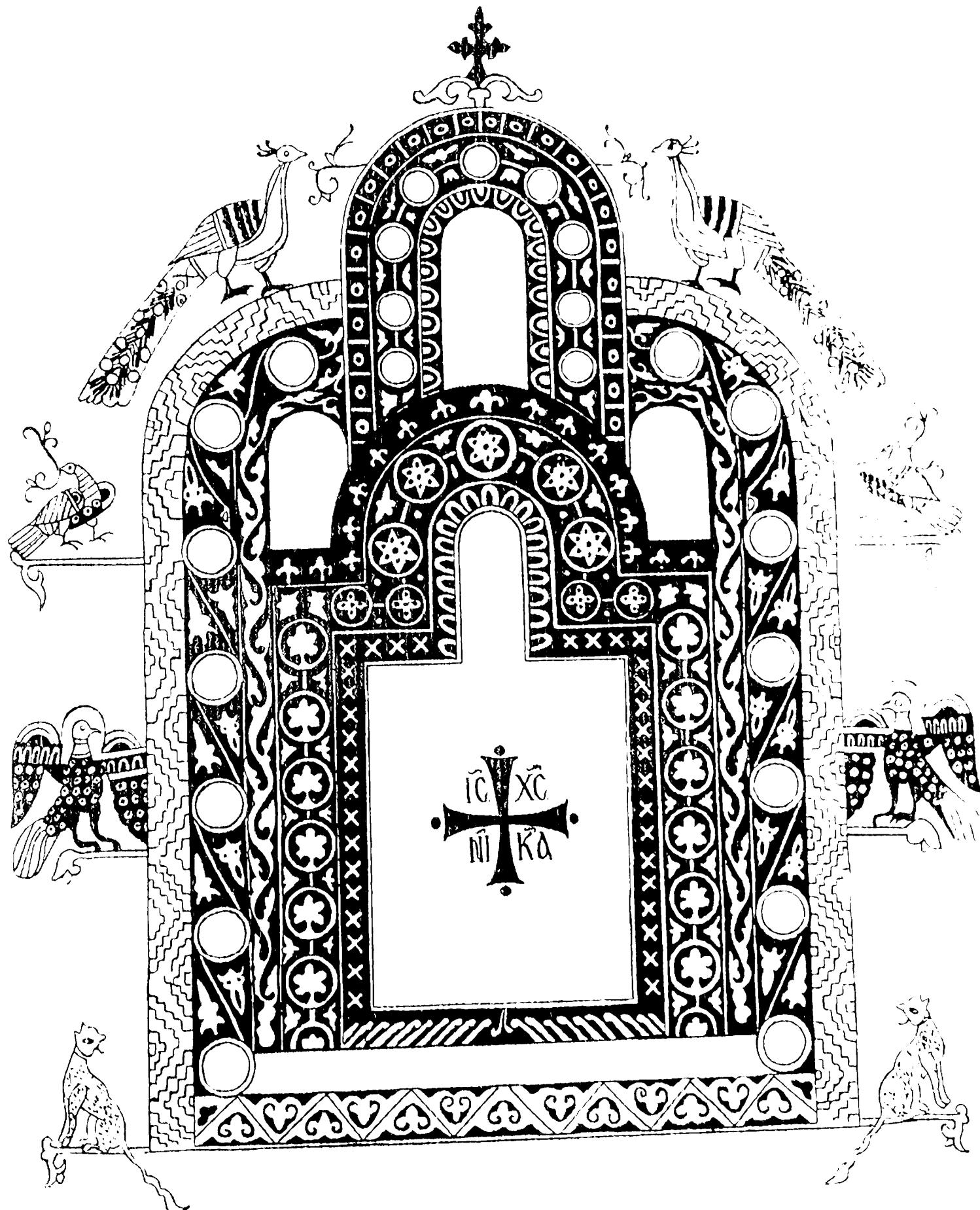

SÚD ZA HROBOM

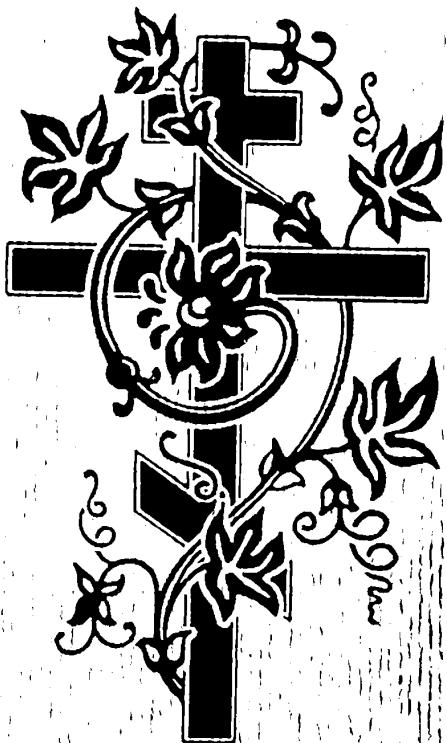
ALEBO

MÝTNICE PREPODOBNEJ TEODORY

Táto brožúrka vznikla na podnet viacerých pravoslávnych veriacich ktorých zaujíma to, čo nastane po odlúčení duše od tela.

Je prekladom niekoľkých statí z Počajevských bulletinov vydaných v Uspensko-Počajevskej Lavre na Ukrajine.

Preložil: protodiakon Ján Husár

Korektúra: jerej Štefan Pružinský

Vydané pre vnútornú potrebu PCO Sabinov

Sabinov 2010

**SÚD ZA HROBOM
ALEBO
MÝTNICE PREPODOBNEJ TEODORY**

Slovo k čitateľovi

Ludský život tu na zemi sa končí smrťou - odlúčením duše od tela. A čo ďalej? Večný, požehnaný, blažený život s Bohom alebo pekelné muky? Či budú mnohí dôstojní vojsť do Kráľovstva Nebeského a získať, ako je napísané vo Svätom Písme, neporušiteľné dedičstvo? (1Pt 1, 4).

Nie, nie mnohí, hovorí Božie Slovo, málo je vyvolených (Mt 20, 16), aj spravodlivý sa ledva zachráni, - aký je potom údel nečestných a hriechov (1Pt 4, 19)! Cesta do Nebeského kráľovstva je cestou nasledovania Christa, je cestou úzkou, cestou kríža a utrpení (Mt 7, 13-14; 10, 38). Nielen takto cirkevná Tradícia pripodobňuje nás život k putovaniu po vyprahnutej pustatine, k plavbe po rozbúrenom mori...

Aby sme sa neodklonili od cieľa, je potrebné mať ho stále pred očami. No akým spôsobom uprostred životných márnivostí a „pozemskosti“, ktorá je vlastná všetkým ľuďom od doby pádu prvého človeka do hriechu, a osobite našej doby, je možné uchrániť v duši smerovanie k Nebru? Svätí otcovia Cirkvi, ktorí so skúsenosťou prešli cestu spásy v Christovi, ukazujú preto na niektoré skutočné prostriedky. Jeden z nich je jednoduchý, no mocný, je to pamätanie na smrť.

Pomyslenie na to, že všetci sme smrteľní, že aj ty zomrieš a zomrieš možno skoro, keďže nikto nevie čas svojej smrti - toto zmýšľanie akoby ohraňovalo obzor kresťana putujúceho do Božieho kráľovstva, pomáha mu sústrediť sa na dôležité. Pamätanie na smrť nesie so sebou na jednej strane strach z večných muk a na druhej strane nádej na budúcu blaženosť. Ak to prvé spôsobí pokánie a mravnú nápravu hriechika, to druhé povzbudzuje k napĺňaniu Christových prikázaní a trpežlivému nesieniu svojho kríža. A tak sa

medzi strachom a nádejou, ako učia svätí otcovia, uskutočňuje naše spasenie.

Dávni otcovia - askéti nám ukazujú obdivuhodné príklady neustáleho pamäťania na smrť, poukazujúc aj na veľký úžitok z tohto spasiteľného zvyku. „Spomeň si vždy na svoj odchod, nezabúdaj na večný súd a vo svojej duši nezhrešíš“, poúčajú otcovia kresťanov, ktorí sa usilujú prežiť svoj život v zbožnosti a lahodeniu Bohu (por. Sir 7, 39).

Pamäťanie na horký čas smrti sprevádza aj pamäťanie na posmrtný údel ľudí - na peklo, kde „v trpkom mlčaní alebo v strašnom kriku, v strachu a mukách“, prebývajú duše hriešnikov a na budúci súd, na ktorom hriešnikov očakáva veľká hanba pred Bohom, anjelmi a všetkými ľuďmi a strašné tresty, no spravodlivých - spoločenstvo s Bohom, anjelmi a s celým spoločenstvom svätých, teda Nebeské kráľovstvo, jeho blahá, radosť a potešenia.

Tí, ktorí sa stali hodnými a boli pozdvihnutí a videli Boží súd, údel hriešnikov a spravodlivých, už potom nemohli pozerať na tento dočasný svet, „z ktorého nemáme žiadnen úžitok“; a tí, čo prežíva dovtedy svoj život v bezstarostnosti, kládli na seba veľké podvihy pokánia, bojac sa, že neznesú „hanbu pred Christom a svätými anjelmi“ v súdny deň za svoje zlé skutky, za svoje nestaranie sa o spásu počas pozemského života.

Kresťania, ktorí horlia za spásu, sa vždy usilovali napodobňovať dávnych podvižníkov, pamätaním na smrť, zahrievajúc v duši spasiteľný strach, strach, ktorým sa získava svätosť (svätý Vasilij Veľký, Beseda na 33. žalm, 12. verš).

„Neustále pamäťanie na smrť je zvláštna blahodať, údel Božích svätých...“, píše svätý Ignatij Brjančaninov, „no aj nám, chorým a vášnivým, je nevyhnutné prinucovať sa k pamätaniu na smrť, osvojovať si v srdci návyk myslenia na ňu, hoci takéto rozmyšľanie je absolútne protivné srdcu hriech lúbiaceho a svetského človeka...“

Cirkevná Tradícia obsahuje množstvo zbožných rozprávaní, ktoré môžu v človeku vzbudzovať pamäťanie na smrť a spolu s tým aj bázeň pred Bohom, ktorá ho chráni pred hriechom a učí všetkým cnotiam a Božím prikázaniom. V tejto knihe sa čitateľovi predkladá

jedno z takýchto rozprávaní: život prepodobného Vasilija Nového († 944) s opisom dvoch videní jeho učeníka Grigorija, v ktorých je obrazne predstavený dočasný súd nad človekom po smrti, tzv. mýtnice a všeobecný Christov strašný súd, ktorý sa má udiť na konci sveta.

Mýtnice, akoby zastavenia sa alebo colnice, ktoré stretávajú na svojej ceste duše zosnulých ľudí, ked' sa vznášajú k Nebeskému Prestolu Sudcu; pri nich (v nich) stoja duchovia zloby a vymáhajú od každej duše, vinnej z toho alebo iného hriechu, výkupné alebo clo, ktoré pozostáva z poukázania dobrého skutku opačného ako hriech, o ktorý ide. Mýtnikmi sa u starobylých Židov nazývali osoby, ktoré boli ustanovené Rimanmi na výber daní a mýta. Starajúc sa, aby z toho mali pre seba veľkú výhodu, konali častokrát nečestne a pristupovali aj k mučeniu. Mýtnici vyberali clá z prevážaných tovarov na osobitých colniciach alebo zastávkach, ktoré sa nazývali mýtnice. Odtiaľ prevzali kresťanskí pisatelia pomenovanie pre miesta, kde sú zlými duchmi mučené duše zomrelých.

Život prepodobného Vasilija Nového bol zostavený Grigorijom, ním boli zapísané aj videnia, ktoré dostal vďaka modlitbám svojho učiteľa.

Treba podotknúť, že ciel zápisov Grigorija je mravno-poučný.

Nám, dočasným pútnikom na zemi, je nevyhnutné poznať nás údel vo večnosti. Práve preto Božie milosrdensvo cez vyvolených služobníkov odkrýva to, čo je zvyčajne skryté pred našimi zmyslami, no prepotrebné pre našu spásu a to v takých obrazoch, ktoré sú nám ľuďom dostupné a pochopiteľné.

Život prepodobného Vasilija Nového a videnia jeho učeníka Grigorija

Počas panovania zbožných gréckych vladárov Leva Múdreho a jeho brata Alexandra (Lev VI. - byzantský vladár od 886-912, Alexander bol jeho spoluvladár) v ďalekej osamotenej pustatine viedol asketický život prepodobný otec náš Vasilij Nový. Avšak nie nadľho zostal jeho asketický život neznámy. Hospodin chcel, aby sa tento svätec stal národu známy. A tak, keď sa vyslanci cisára vrácali z Ázie (zo západnej provincie Byzancie, v ktorej sa nachádzali mestá Efez, Laodicea, Filadelfia, Smyrna), stretli v pustatine tohto zbožného človeka, považujúc ho však za podozrivého, zviazali ho a priviedli so sebou do Carihradu (Konštantínopol).

V Carihrade bol predstavený patricijovi Samonovi, ktorý sa chcel od svätca dozvedieť, kto je, odkiaľ sa vzal, a ako sa volá... (patricij - vysoký úradník na cisárskom dvore). No na Samonove otázky svätec neodpovedal. Vtedy Samon prikázal podrobiť Vasilija krutému trýzneniu: vyzliecť ho a biť ho volskými šľachami. Ani prostredníctvom tohto mučenia však Samon nedostal od svätca odpovede. Zbitého takmer na smrť ho potom na rukách prenesli do temnice a zatvorili ho. Na druhý deň krutý Samon poslal opäť svojich sluhov do temnice a prikázal im, aby priviedli väzňa na nový výsluch a, ak bude treba, aj na nové mučenie. No aké muselo byť prekvapenie pre jeho sluhov, keď uvideli, že temnica je zatvorená, a svätý Vasilij stojí pred ňou úplne zdravý.

„Kto ti otvoril temnicu?“, pýtali sa ho. No on im neodpovedal.

Spoločne sa vydali k Samonovi. Niektorí zo sluhov, ktorí to videli, poponáhľali sa napred a pred príchodom svätca prerozprávali Samonovi všetko, čo sa stalo. No ani to Samona nepriviedlo k rozumu. Znovu sa začal svätého spytovať, no opäť odpovede nedostal. A tak ho zas prikázal biť palicami a volskými šľachami. Šest palíc sa pri bití polámal, no spravodlivý mlčky pretrpel mučenie. Toto sa odohrávalo šesť dní, no ani raz krutý Samon odpovede nedostal. Príčinou mlčania svätého Vasilija bolo jeho želanie neodhaliť pred

ľudí svoje dobré skutky, ktoré robil v priebehu svojho doterajšieho života.

Po týždni Samon znova nechal k sebe zavolať svätého Vasilija a keď ho uvidel, s hnevom sa rozkričal: „Ešte dlho budeš odporovať, ty najnehanebnejší z ľudí, a nepovieš kto si a odkiaľ si prišiel?!”

S ťažkosťou si svätec vypočul tieto slová. Krotko potom povedal: „Nehanebníkom by bolo vhodné nazvať toho, kto potajomky koná sodomský hriech (protiprirodzené hriechy).”

Odhalený týmito slovami prepodobného, sa Samon veľmi rozzúril. V besnení vydal rozkaz zavesiť prepodobného dolu hlavou v jednej z časovní a sám ju svojou pečaťou zapečatil. Svätec v nej takto zostal celé tri dni a tri noci.

Aké veľké bolo prekvapenie Samona, keď, vojdúc dnu, uvidel svätca úplne zdravého a s takým výrazom na tvári, akoby nikdy nepretrpel žiadne muky. Pristúpil k svätému Vasilijovi a zopakoval ešte raz svoju otázku. No ani tentoraz nedostal žiadnu odpoveď. Samon, keďže si začal myslieť, že tento „čudák“ je čarodejník, prikázal, aby ho hodili ako potravu pre leva.

Rozsudok sa mal vykonať na druhý deň. Samon prikázal leva viac nekŕmiť. Na druhý deň sa na miesto výkonu trestu zišlo veľké množstvo ľudí, aby sa pozerali na tento hrozný obraz.

Mučeníka postavili doprostred plochy pripravenej na popravu a vypustili hladného a rozzúreného leva. Obrovský lev s rozžiareniými očami vybehol na scénu. S krutosťou sa poobzeral na národ za železnou ohradou a už už sa chystal vrhnúť sa na svoju obeť, keď svätý Vasilij zrazu vykročil oproti nemu. Celý národ sa začudoval, keď sa obávaný kráľ zvierat, namiesto toho, aby sa vrhol na svätca, pred ním tak pokoril, že si ľahol k jeho nohám ako najprítulnejšie zviera.

No i takýto zázrak nepriviedol krvilačného Samona k rozumu, ktorý sa javil krutejší než lev a prikázal utopiť svätého v mori. No Hospodin Boh - naša Záštita a Ochrana všetkých vierou žijúcich ľudí, Eudomy - siedmeho predmestia Konštantínopola. Putá, ktorými bol

svätec zviazaný na rukách a nohách, samé sa rozviazali. Úplne oslobodený sa vydal k Zlatej bráne mesta.

Pri vchode do mesta si sadol, aby si odpočinul. Vedľa neho sa onedlho sadol človek, ktorý trpel trasúcou chorobou (tanec svätého Víta). Svätec ľažko znášal pohľad na nešťastníka: položil naňho ruky a obrátil sa na Boha s modlitbou o uzdravenie chorého. Hospodin vypočul modlitbu spravodlivého a chorý sa uzdravil. Nebolo konca kraja vdľačnosti uzdraveného muža: padol k nohám svätca, bozkal ich, zalieval slzami a prosil, aby navštívil jeho dom. Meno toho muža bolo Ján. Patril k obyčajným obyvateľom mesta. Prepodobný prijal jeho pozvanie a spoločne sa vybrali do jeho domu. Jánova žena, menom Elena, s radostou prijala vzácneho hosta a bola mu nesmierne vdľačná za to, že uzdravil jej muža. Ked' sa Ján a Elena dozvedeli od svätého Vasilija, kto je, a ako ho Hospodin zachránil, začali ho veľmi prosiť, aby u nich zostal bývať. Svätý nakoniec súhlasil. Šťastní manželia ho odviedli do samostatnej izby, v ktorej žil modliac sa a postiac.

Tichý, krotký, milosrdný, dobrý, s láskou sa správal ku všetkým a bol veľmi obľúbený všetkými, ktorí ho spoznali. Veľmi krátko bol neznámy. Jeho dobré skutky, blahočinnosť, jeho život plný odo pierania si a askézy, a aj uzdravovania chorých, ktoré sa diali po jeho modlitbách - všetko to nemohlo zostať skryté a preto sa zvest oňom rýchlo rozšírila po celom okolí. A nielen obyčajní obyvatelia mesta prichádzali k nemu, prichádzali aj významní veľmoži, aby dostali radu, usmernenie a ak bolo treba, tak aj uzdravenie.

Boh daroval prepodobnému nielen dar konania zázrakov, ale aj dar proroctva a prorocnosti (dar videní). Svätému boli známe všetky tajné skutky i myšlienky k nemu prichádzajúcich ľudí, mnohým hovoril o budúcnosti a jeho predpovede sa vždy napĺňali.

Ked' Ján a Elena zomreli, svätý Vasilij zostal bývať v ich dome sám. Chorí, malomocní, chudobní a vlastne všetci, ktorí potrebovali jeho duchovnú či materiálnu pomoc, prichádzali k nemu zo všetkých okolitých miest. Svojou horlivou modlitbou uzdravoval chorých a malomocných, chudobným rozdával to, čo mu prinášali zbožní a zámožnejší návštevníci. No nie nadľho ostal svätý Vasilij v dome Jána a Eleny. Čoskoro k nemu prišiel jeden veľmi zbožný mešťan,

ktorý sa volal Konštantín a prosil ho, aby odišiel bývať k nemu. Svätec súhlasil. Konštantín mu pripravil samostatnú kéliu a prikázal jednej svojej slúžke, zbožnej vdove Teodore, aby za ním chodievala. Teodora si veľmi vážila svätého Vasilija a dobre mu slúžila tak, ako mohla - horlivo.

K svätcovi sa i tu začalo schádzať množstvo ľudí. V duchovných besedách a poučných ponaučeniach trávil celé dni, v noci sa vo svojej kélii modlil. Meno svätca sa stávalo čoraz viac známejšie. Prichádzali k nemu kniežatá i významní veľmoži. Až ho raz pozvali k samotnému cisárovi (Romanovi I., spoluvládcovi Konštantína VIII. od 919 do 948). Keď svätec prišiel k cisárovi, začal ho usvedčovať zo zlých skutkov, zbožný cisár sa však naňho nielenže nenahneval, ale dokonca prisľúbil napraviť svoj život. Potom svätý predpovedal žene cisára Konštantína VIII. (912-959) Helene, že porodí dcéru a potom syna, ktorý, keď dovrší plnoletosť, stane sa cisárom. Táto jeho predpoved' sa do bodky naplnila (Roman II. 959-963).

Jeden muž, ktorého meno bolo Grigorij, a ktorý zapísal jeho životopis, získal si osobitú lásku prepodobného. Stal sa jeho učeníkom a bol očitým svedkom mnohých zázračných činov, ktoré prepodobný urobil.

„Keď som po prvýkrát prišiel k prepodobnému“, píše Grigorij v Životopise prepodobného Vasilija Nového, „tak on, hoci ma predtým nikdy nevidel, nazval ma mojim menom a povedal mi o všetkých mojich dobrých aj zlých skutkoch, ktoré som vo svojom živote urobil. Raz, vezmúc si od neho dovolenie, vydal som sa do Trácie pozrieť svoje pole. V čase svojho putovania som zostal nocovať v jednom hostinci a tam som našiel veľmi dobrý a krásny opasok, ktorý stál dve zlaté mince a vzal som ho. Opasok patril dcére majiteľa hostinca. Všetci ho hľadali, no márne. Ja som zamlčal, že som ho našiel, usudzujúc, že radšej ho predám a peniaze rozdám chudobným, keďže majitelia opaska, ako bolo vidno, boli bohatí. No Hospodin Boh mi za to dal takú príučku, že som stratil svoj opasok a ešte aj mešec so štyrmi zlatými a niekoľkými striebornými mincami, ktoré som si vzal na cestu. Rozhnevaný stratou som nakoniec zaspal. V sne sa mi zjavil prepodobný a držiac rozbitú nádobu povedal: „Či vidíš v mojich

rukách rozbitú a na používanie nevhodnú nádobu?" „Vidím", odpovedal som. Vtedy prepodobný povedal: „Ak niekto ukradne aj takúto nádobu, tak aj za tento skutok bude Bohom potrestaný, ak nie v terajšom, tak v budúcom živote. Ak ukradne bohatý, od neho sa to vymôže ešte v tomto živote štvornásobne, no keď ukradne nemajetný, potrestaný za to bude v budúcom živote." „Ja som nikdy nič neukradol, otče", povedal som mu. „Ako sa opovažuješ povedať, že si nikdy nič neukradol, keď si ukryl opasok, ktorý si našiel v hostinci, vidíš, teraz si stratil viac než štvornásobne; dávaj si pozor, aby sa ti nestalo niečo horšie než toto." Ked' dokončil tieto slová, prepodobný sa stratil. Cítil som sa veľmi zle, keď som sa prebudil a spomenul si na jeho slová. Potom som sa urýchlene vybral na cestu.

Doma, v čase zberu plodov, som musel vydržať omnoho väčšie pokušenie, a ak by nie slová prepodobného, „dávaj si pozor, aby sa ti nestalo niečo horšie", asi by som v tomto pokušení neobstál.

Nakoniec plody z mojich polí boli pozbierané a ja som sa vrátil k prepodobnému.

Ked' som k nemu prišiel, zistil som, že jeho slúžka Teodora, prijmúc mníšsky stav, pokojne odišla k Bohu. Všetci, ktorí ju poznali, boli smutní, pretože vo svojom živote urobila mnoho dobrého. Rovnako smutný som bol aj ja, no viac som smútil nie preto, že som ju stratil, ale preto, že som nepoznal, akého údelu bola dôstojná po svojej smrti, a či bola pripočítaná k zboru svätých spravodlivých, alebo nie.

Mučený takýmito vnútornými otázkami som spočiatku nič prepodobnému nehovoril, no potom, viedac, že prepodobný Vasilij vďaka svojej prozorlivosti už vie o mojich skrytých myšlienkach a želaniach, obrátil som sa k nemu s naliehavou prosbou, aby mi rozpovedal, akého údelu bola hodná Teodora po svojej smrti, ktorá v zbožnosti prežila posledné dni svojho života. Svätý Vasilij pozorne ako zvyčajne, vypočul moju prosbu a prisľúbil, že bude prosiť milosrdného Boha za dar takejto milosti pre mňa. Boh vypočul modlitbu prepodobného. Ked' som odchádzal domov, prepodobný sa ma ešte raz opýtal: „Veľmi to chceš vedieť?" Odpovedal som: „Veľmi veľmi by som si to želal." Prepodobný povedal: „Dnes ju uvidíš, ak s vierou budeš prosiť a nezapochybujemeš, že sa môže naplniť to, o čo

prosiš.“ Bol som veľmi prekvapený a veľmi som v duchu uvažoval, kde a ako uvidím tú, ktorá odišla do večného života?

Videnie Grigorija, učeníka prepodobného Vasilija o mýtniciach prepodobnej Teodory

V tú istú noc som zaspal na svojom lôžku a hľa, vidím nejakého mládenca pekného vzhľadu a veľmi krásneho. Podišiel ku mne a povedal: „Vstaň, volá ťa prepodobný Vasilij, aby ste spolu išli navštíviť Teodoru; ak ju chceš uvidieť, chod' k nemu a uvidíš.“ Rýchlo som vstal, ihned som sa vybral k prepodobnému, no nenašiel som ho doma a tak som sa naňho vypytoval všetkých, ktorých som tam stretol. Odpovedali mi, že prepodobný Vasilij odišiel Teodoru navštíviť sám. Veľmi ľažko sa mi to počúvalo a bolestivo som zvolal: „Prečo ma nepočkal, aby sa aj mne splnilo moje želanie a aby som sa potešil, uvidiac svoju duchovnú matku!“ A hľa, niekto z prítomných mi ukázal cestu, po ktorej sa vybral svätý Vasilij, a po ktorej som mal ísť aj ja. Vybral som sa za svätým a zrazu som sa ocitol ako v nejakom neznámom labirinte: úzka cesta, vedúca nevedno kam, bola taká zlá, že kvôli strachu sa po nej ledva dalo kráčať. Zastal som pred dverami, ktoré boli pevne zatvorené. Priblížiac sa k nim, pozrel som cez škáru, želajúc si uvidieť vo vnútri na dvore kohokoľvek, aby som sa mohol opýtať na svätca, či tadiaľto náhodou nešiel. A naozaj, naďastie som tam uvidel ženu, ktorá sedela a rozprávala sa so svojimi priateľmi. Zakričal som na ňu a opýtal sa: „Pani, čí je toto dvor?“ Odpovedala, že patrí svätému Vasilijovi, ktorý len nedávno prišiel, aby navštívil svoje duchovné deti. Keď som to počul, veľmi som sa potešil a posmienený som ju poprosil, aby otvorila bránu, aby som mohol vojsť, keďže aj ja som duchovné dieťa svätého Vasilija. No bez dovolenia Teodory mi slúžka dvere neotvorila. Začal som na dvere búchať silnejšie a prosil som, aby otvorili dvere. Teodora to začula, sáma prišla k vrátam a uvidiac ma, spoznala ma a poponáhľala sa otvoriť, hovoriac: „To je on, milovaný syn môjho pána Vasilija!“ Pustila ma do dvora, radovala sa môjmu príchodu, privítala ma

svätým bozkom a povedala: „Brat Grigorij, kto ťa nasmeroval, aby si sem prišiel?“ Ja som jej podrobne porozprával, ako som vďaka modlitbe svätého Vasilija dostal túto milosť - vidieť ju v sláve, ktorú získala vďaka svojmu asketickému životu.

Kvôli duchovnému úžitku som veľmi prosil prepodobnú, aby mi vyrozprávala všetko: ako sa rozlúčila s telom, ako obišla klebetníkov, ako prišla do tohto svätého príbytku a ako tu žije... Teodora mi odpovedala: „Hrozné je si čo i len spomenúť, ľubezné dieťa Grigorij na to, na čo sa ty pýtaš. Po tom, čo som v strachu a rozochvení zakúsila, mnohé z videného a počutého som zabudla, tým viac, že som videla osoby, ktoré som v čase svojho pozemského života nevidela, počula hlasy a slová, ktoré som nikdy predtým nepočula. Čo môžem povedať, je to, že za svoje nedobré skutky, ktoré som vykonala na zemi, postihla by ma krutá smrť, ~~ak nie modlitieb~~ nášho otca Vasilija. Jeho modlitby urobili moju smrť ľahkou. Čažko opísat telesnú bolest a tie muky a útrapy, aké prekonáva umierajúci; predstav si, že by niekoho nahého hodili do ohňa a v ňom by začal veľmi, veľmi pomaly horieť a zhárať... Tomu je podobná smrteľná bolest. A aké kruté je rozdelenie duše od tela ~~obzvlášť~~ pre takých hriešnikov, ako som ja!

Ked' nastal čas mojej smrti, zrazu som uvidela množstvo zlých duchov, ktorí boli takí tmaví ako Etiópčania (toto pomenovanie sa u kresťanských pisateľov často používa pre zlých duchov len kvôli čiernej farbe kože tohto afrického národa). Postavili sa okolo môjho lôžka, viedli hanebné rozhovory a zversky na mňa hľadeli. Ich oči boli podliate krvou a boli černejšie než smola. Všemožné veci vykonávali zlí duchovia, aby ma zastrašili: aj schytiť ma chceli a prisvojiť si. Doniesli aj veľké knihy, v ktorých boli zapísané moje hriechy, ktoré som urobila od mladosti, prezerali túto knihu akoby z minúty na minútu čakali príchod nejakého sudcu. Vidiac všetko toto, zachvátil ma strach. Kvôli chveniu a úžasu som sa nakoniec vyčerpala. A v takýchto útrapách som pozerala tu a tam, želajúc si uvidieť kohokoľvek a poprosiť ho, aby odohnal týchto vyčíňajúcich zlých duchov, no beda, nebolo nikoho, kto by ma ich zbavil.

Nachádzajúc sa v tomto mučivom stave, uvidela som zrazu dvoch anjelov v podobe krásnych žiariacich mládencov, veľmi krásnych, odetých do zlatých odevov, ich vlasy boli biele ako sneh. Priblížili sa k môjmu lôžku a postavili sa na pravú stranu. Ked' som ich uvidela, moja radosť nemala hraníc. Zlí duchovia, uvidiac prichádzajúcich anjelov, okamžite so strachom odstúpili obďaleč. Vtedy sa k nim jeden z anjelov s hnevom obrátil a opýtal sa: „Prečo vy, temní nepriatelia ľudského rodu, trýznite a znepokojujete dušu umierajúcej? Neradujte sa. Tu pre vás ničoho niet.“ Po tom, ako to anjel povedal, nehanebni duchovia začali vyratúvať všetko to, čo som urobila od mladosti, či už slovom, skutkom alebo myšlienkou - všetko to rozpovedali anjelom a pritom sa uštipačne pýtali: „A či toto nie je nič? Či toto všetko ona neurobila?“ A mnoho ďalšieho pridali, želajúc si čo najviac ma poohovárať.

No a nakoniec prišla aj smrť. Naliala niečo do čaše, čo to bolo, neviem, priniesla mi ju vypiť a potom, vezmúc nôž, odsekla mi hlavu. Ach, dieťa moje, ako mi vtedy bolo ťažko! V tú istú minútu smrť odtrhla moju dušu, ktorá sa rýchlo oddelila od tela, podobne ako vtáčik rýchlo odletí z ruky lovca, ak ho púšťa na slobodu. Vtedy ma svetlí anjeli prijali do svojich rúk a začali sme vystupovať na nebo. Obzrela som sa naspať a uvidela som svoje telo, ktoré nehybne ležalo. Ležalo bez duše tak, ako zvyčajne leží odev po tom, čo ho niekto vyzlečie, hodí ho a pozerá naň. Ked' ma svätí anjeli niesli, pristúpili zlí duchovia a povedali: „Hľa, my máme mnohé jej hriechy, zodpovedajte sa za ne.“ Svätí anjeli ako odpoved' na to poukázali na všetky dobré skutky, ktoré som kedy urobila: ked' som dala biednemu chlieb, ked' som napojila smädného, navštívila chorého, väzneného, ked' som s láskou chodila do chrámu, pútnikovi poskytla izbu vo svojom dome, ked' som naliala olej do lampady v chráme, či podarovala do chrámu tymian, ked' som zmierila znepriateľených, prelievala slzy v modlitbách, ked' som trpezlivu znášala neprijemnosti, putujúcim umyla nohy, ked' som posilnila vo viere maloverných, uchránila kohokoľvek od hriechu, smútila kvôli nešťastiu či ťažkostiam iných; trpela za iných, alebo pomohla niekomu v dobrom skutku, vykonala množstvo poklonov, alebo, ked' som sa postila, aby som pokorila v sebe zlo.

pokorila telo duchu, keď som sa postila vo svätú Štyridsiatnicu, k Narozeniu Christa, k sviatku svätých apoštolov, k Zosnutiu Presvätej našej Vládkyne Bohorodičky, vo všetky stredy a piatky, alebo, keď som sa snažila vyhýbať sa neužitočnému, nepočúvala prázdne reči klebety a klamstvá - všetko toto anjeli dali ako protiváhu voči mojim hriechom. A tak posledné boli vykúpené prvými.

Zlí duchovia škrípali zubami, želali si uchmatnúť ma anjelov a uvrhnúť do prieplasti. No tu sa neočakávane zjavil medzi nami svätý Vasilij a povedal svätým anjelom: „Páni moji, táto duša mi mnoho poslúžila, zmierňovala moju chorobu aj starobu. Modlil som sa za ňu k Bohu a On mi daroval túto milosť.“ Pritom im dal nejakú skrinku a dopovedal: „Ked' budete prechádzať cez vzdušné colnice, vykupujte túto dušu z jej dlhov, berúc z tejto skrinky a dávajúc zlým duchom.“ Odovzdal skrinku a odišiel. Duchovia zloby, keď to uvideli, dlho zostávali v pomykove a potichu, no potom náhle hlasno skríkli: „Beda nám, zbytočne sme sa namáhali, slediac za ňou, ako a kde hrešila!“ Ked' to dopovedali, v okamihu zmizli. Potom sa opäť zjavil prepodobný Vasilij a priniesol so sebou mnoho rozličných nádob s vonnými látkami, ktoré odovzdal mládencom.

Otvárajúc jednu nádobu za druhou, mládenci na mňa vylievali vonné látky, naplnila som sa nádhernou duchovnou vôňou a pocítila som, že som sa zmenila a stala som sa veľmi žiarivou. Prepodobný povedal svätým anjelom: „Páni moji! Ked' všetko nevyhnutné vykonáte, privedeť ju do vopred pre mňa Bohom pripraveného príbytku a nechajte ju tam.“ Ked' to povedal, odišiel.

Sväti anjeli ma vzali zo zeme a vydali sme sa smerom nahor k nebesám, akoby sme kráčali vo vzduchu. Na ceste sme náhle streli prvú colnicu, ktorá sa volá „Colnica prázdnych a hanlivých slov.“ Zjavili sa mučitelia a vyžadovali odpoved' na všetko, čo som nerozumne o komkoľvek a kedykoľvek povedala - obviňovali ma za nerozumné piesne, ktoré som spievala, za neprístojný smiech a posmešky. Na všetko toto som už zabudla, keďže odvtedy ubehlo už mnoho rokov. No anjeli ma zachránili pred mučiteľmi a pobrali sme sa d'alej.

Vznášajúc sa vyššie k nebu, dostihli sme druhú colnicu - colnicu lži. Zlí duchovia, ktorí sa tu nachádzali, boli veľmi mrzki, protivní

a zúriví. Keď nás zbadali, vyšli oproti nám a začali ma ohovárať, poukazujúc na miesto a čas, kde som na niekoho hovorila lož, ukazovali mi aj tie osoby, o ktorých som povedala nepravdu. Anjeli ma zo svojej strany ochraňovali a dali zlým mučiteľom z truhlice svätého Vasilija, a tak sme ich minuli bez ľažkostí.

Dostihli sme tretiu colnicu - colnicu klebety a odsudzovania. Tu sa nachádzalo množstvo zlých duchov. Jeden z nich, najstarší, podišiel ku mne a začal hovoriť o tom, kedy a akými nerozumnými slovami som ohovárala v čase svojho pozemského života. Pravda, mnoho poukazovali aj falošne, no v každom prípade som sa začudovala, ako si mohli spomenúť na všetko s takou presnosťou a podrobne, keď ja sama som na to už zabudla. Všetko toto ma mučilo a trýznilo. Svätí anjeli rozpovedali o mojich dobrých skutkoch, vydeliac pritom z truhlice, ktorú dostali od svätého Vasilija. Prešli sme aj touto colnicou.

Prešli sme na ceste ďalej a prišli sme na štvrtú colnicu - colnicu prejedania sa a piganstva. Strážcovia tejto colnice stáli ako krvilačné vlky, pripravené pohltiť každého, kto k nim prichádza. Napadli ma ako psy a hovorili všetko, čo som od mladosti urobila vo vzťahu k lahodeniu svojmu bruchu. Spomínali, kedy som jedla ráno nepomodliač sa k Bohu, poukázali na to, čo som jedla v pôstne dni, kedy som jedla cez mieru alebo bez miery. Vo všetkom ma obviňovali, usvedčovali a chceli ma zobrať z rúk anjelov. Nakoniec sa ma jeden z nich opýtal: „Či nie ty si pri svätom krste sľubovala svojmu Bohu zrieť sa satana a všetkých jeho skutkov? Keď si to sľúbila, ako si mohla robiť to, čo si robila?” Vypočítali predo mnou aj poháre, ktoré som počas svojho života vypila a hovorili: „Nevypila si toľko pohárov v tento deň, v iný si pila s mužom a v iný zas so ženou? Neopila si sa, keď si toľko pila bez miery?” Jednoducho, títo nenávistní nepriatelia ma mnoho ohovárali a chceli vziať anjelom. Vtedy som povedala, že to bola pravda a že si na to spomínam. Anjeli, odoberúc z truhlice svätého Vasilija, vykúpili moje hríechy lahodenia bruchu a pobrali sme sa ďalej.

Jeden z anjelov mi povedal: „Či vidíš, Teodora, čo si musí okúsiť duša zosnulého, keď prechádza všetky tieto colnice a stretáva zlých duchov, tieto kniežatá tmy?” Odpovedala som: „Áno, videla som

a veľmi som sa naňakala, rozmýšľam, vedia vôbec ľudia, čo ich očkáva, s čím sa stretnú po svojej smrti?" „Áno, vedia“, povedal anjel „no opojnosti a slasti života na nich tak silno pôsobia, tak pohlcujú a pútajú ich pozornosť, že jednoducho zabúdajú na to, čo ich čaká za hrobom. Dobre je tým, ktorí myslia na Sväté Písma a činia skutky milosrdenstva alebo hocjaké iné dobročinnosti, ktoré ich neskôr môžu vykúpiť od večných múk pekla. Avšak tí, ktorí žijú nedbalo, mysliac si, že sú nesmrteľní, lahodia iba bruchu a myslia na pýchu, tak tí, ked' ich nečakane zastihne smrť, budú definitívne zahubení, pretože na svoju obranu nebudú mať žiadne dobré skutky. Duše týchto ľudí budú temné kniežatá colníc veľmi trýzniť a potom ich odvedú na temné miesta pekla, kde ich budú držať až do (druhého) príchodu Isusa Christa. Aj ty, Teodora, by si tak trpela, ak by si nedostala od Božieho služobníka Vasilija dary, ktoré ťa zachránili od všetkých útrap.“

Kým viedli tento rozhovor, priblížili sa k piatej colnici - colnici lenivosti, kde sú mučení hriešníci za všetky dni a hodiny, ktoré prezili v márnikosti, daromne a naprázdno. Tu sa zadržiavajú príživníci, povalači a darmožráči, ktorí žili z námahy iných a sami sa nechceli namáhať, taktiež nájomníci, ktorí brali plácu, no nevykonávali svoje povinnosti, ktoré z práce plynuli a ktoré si zobrať. Tu sa zadržiavajú aj tí, ktorí nehorlia za oslávenie Boha, lenivci, ktorí nechodia v nedele a sviatky do Božieho chrámu na ranné bohoslužby, svätú Liturgiu a ostatné chrámové bohoslužby. Tu sa tiež preskúmava nedbalosť, lajdáckosť, či už svetských ľudí alebo duchovných, a rozoberá sa nedbanlivosť a nestaranie sa o svoju dušu. Mnohí sa odtiaľto zhadzujú do pripasti. Aj ja som tu bola mnoho skúšaná, a nebola by som sa osloboďila zo svojich dlhov, ak by svätí anjeli nedoplnili moje nedostatky darmi prepodobného Vasilija.

Prišli sme k šiestej colnici - colnici krádeže. Tu taktiež dali anjeli niečo duchom zloby a prešli sme ďalej.

Siedma colnica - colnica lásky k peniazom a skúposti. Tú sme prešli bez zadržania, pretože som, vďaka Božej vôle, nikdy mnoho nemala a nestarala sa mnoho si zhromaždiť, nemilovala som peniaze,

využívala som to, čo mi Boh dal. Skúpou som nebola, no čo som mala, srdečne som rozdávala núdznym.

Prišli sme k ôsmej colnici - colnici požičiavania peňazí za úrok. Strážcovia tejto colnice, trýzniaci za hriechy úplatkárstva, falše a prisvojovania si cudzieho, nemali proti mne nič a preto škrípali zubami od zlosti, keď sme od nich bez ujmy odchádzali.

Prišli sme k deviatej colnici - colnici nespravodlivosti, túžby po sláve a ctižiadostivosti. V nich som bola nevinná a preto sme sa odtiaľ rýchlo dostali preč.

Dostihli sme desiatu colnicu - colnicu závisti. Milosťou Christa i tu nemali proti mne nič, na nič sa duchovia zloby nerozpamätali, nenašli nič vo svojich knihách, čím by ma obvinili. A tak sme sa s radosťou pobrali ďalej.

Stretli sme jedenástu colnicu - colnicu pýchy a hrdosti. Aj tú sme prešli bez problémov, keďže som nebola usvedčená z tohto hriechu.

Vznášajúc sa ďalej k nebu, prišli sme k dvanástej colnici - colnici hnevú a zúrivosti. Šťastný je človek, ktorý prežil svoj život a neokúsil hnev. A hľa, najstarší zo zlých duchov, ktorý tu bol a sedel na tróne, naplnený hnevom a pýchou, prikázal so zúrivosťou svojim sluhom, aby ma mučili a trýznili. Sluhovia sa oblizovali ako psy, začali na mňa donášať. Odkryli nielen to, aké slová som v zúrivosti a hneve vyrieckla, alebo komu nimi ublížila, no hovorili aj o tom, ako som kedy-tedy s hnevom pozrela na svoje deti, či príliš prísne ich potrestala. Popísali mi všetko veľmi živo, ukázali na presný čas, kedy som ten-ktorý hriech vykonala. Ukázali mi aj ľudí, na ktorých som vylievala svoju zlosť, zopakovali aj všetky moje slová, ktoré som vtedy povedala a povedali aj, kto bol pri tom prítomný. Na toto všetko odpovedali anjeli tým, že dali z truhlice a my sme sa vybrali vyššie.

Prišli sme k trinástej colnici - colnici pomstychtivosti a pamätania zlého. Ako zlodeji k nám priskočili duchovia zloby a skúšali ma, chceli čokoľvek nájsť, čo je zapísané v ich knihách, no keďže vďaka modlitbám svätého Vasilija nič nenašli, veľmi sa rozplakali. Bola som veľmi hriešna, no prechovávala som lásku ku všetkým, k veľkým i malým, nikoho som nikdy neurazila, nikdy na zlé nepamätala,

nepomstievala som sa druhým za zlo... A tak sme sa bez zdržiavania
pobrali ďalej.

Jedného z anjelov, ktorí ma sprevádzali, som sa odvážila spýtať:
„Prosím ťa, povedz mi, odkiaľ vedia duchovia zloby, ktorých sme
stretli na colniciach, kto a čo nerozumné v živote urobil?“ Svätý aniel
odpovedal: „Každý kresťan dostáva pri sväтом krste anjela – ochrancu, ktorý ho neviditeľne chráni pred nerozumnými skutkami, navádzajúcim
ho na dobré a zapisuje všetky dobré skutky, ktoré tento človek
urobil... Z druhej strany, ľavej, zlý aniel v priebehu celého života sleduje
a navádzajúce na zlé skutky a tie potom zapisuje do svojej knihy. Zapisuje
všetky hriechy, z ktorých sa, ako si videla, zodpovedajú ľudia, ktorí
prechádzajú cez colnice a smerujú k nebu. Tieto hriechy môžu zabrániť
duši vstúpiť do raja a môžu ju uvrhnúť priamo do pripasti, v ktorej
žijú aj samotní duchovia zloby. Tam budú duše žiť až do druhého
príchodu Isusa Christa, ak nemajú za sebou dobré skutky, ktoré by ich
mohli vytrhnúť z rúk diabla počas cesty cez colnice. Ľudia, ktorí veria
vo Svätú Trojicu, ktorí prijímajú, tak často, ako sa dá, sväté tajiny -
Eucharistiu - Telo a Krv Isusa Christa, tí priamo vychádzajú na nebo,
bez prekážok, a svätí anjeli sú ich ochrancovia a svätí Boží služobníci
sa modlia za spásu ich duší. O bezbožných a neverných heretikov,
ktorí vo svojom živote nerobia nič užitočné, ktorí žijú len neverou
a herézou, sa nikto nestará a na ich obhajobu ani anjeli nemôžu
povedať nič.“

Prišli sme na štrnástu colnicu - colnicu lúpeže a vraždy. V nej
trpia duše tých, ktorí s hnevom bili kohokoľvek po tvári, po pleciach,
po končatinách i chrbte, či už palicou, žezlom alebo inou zbraňou.
Svätí anjeli, odovzdajúc neveľa z truhlice, previedli ma aj cez túto
colnici bez ujmy.

Hned' sme došli k pätnástej colnici - colnici čarodejníctva, veštenia,
príprav jedu, vyvolávania démonov. Tu sa nachádzajú démoni, ktorých
výzor je podobný zmijam, ich jediným cieľom je privádzať ľudí do
pokušení a zvrátenosti. No ani jeden proti mne nemohol povedať nič,
tedže som tieto hriechy nerobila. Vďaka Božej blahodati sme skoro
rešli aj túto colnicu.

Potom som sa opýtala anjelov sprevádzajúcich ma: „Za každý hriech, ktorý človek vykoná v živote, je v týchto colniciach mučený, alebo je možné ešte počas života hriech zahladíť, aby sa od neho očistil a tu už zaň neboli mučení? Jednoducho ja sa chvejem kvôli tomu, že sa tu všetko tak podrobne rozoberá.“ Anjeli mi odpovedali, že nie všetkých tak skúmajú a mučia na colniciach, ale len tých, ako ja, ktorí sa nevyspovedali úprimne pred svojou smrťou. Ak by som sa pred smrťou vyspovedala duchovnému otcovi a bez hanby a strachu vypo-vedala všetky hriechy a ak by som dostala od duchovného otca odpustenie, tak by som prešla bezpečne všetky colnice a ani pri jednom hriechu by som nebola trýznená. No keďže som sa úprimne nevyspovedala duchovnému otcovi zo svojich hriechov, tak tu teraz musím za svoje hriechy pykať.

„Avšak veľmi mi pomohlo to, že som sa počas celého svojho života snažila vyhýbať sa hriechu. Ten, kto sa usiluje o pokánie, ten vždy od Boha dostane odpustenie a prostredníctvom toho aj voľný prechod od pozemského života do blaženého záhrobného života. Duchovia zloby, ktorí sa nachádzajú na colniciach so svojimi písomnosťami, otvárajúc ich, nenájdu napísané nič, pretože Svätý Duch urobí napísané neviditeľným. A keď uvidia, a vedia všetko, čo tam bolo nimi napísané, že vďaka spovedi je to vymazané, vtedy veľmi smútia. Ak je človek ešte živý, tak sa namáhajú znova, aby mali čo zapísat, aby zapísali nejaké ďalšie hriechy. Vskutku veľká je pomoc spovede k spáse človeka! Zachraňuje človeka od mnohých útrap a nešťastí, dáva možnosť bez prekážok prejsť cez všetky colnice a priblížiť sa k Bohu. Jedni sa nespovedajú, mysliac si, že budú mať ešte čas na záchrannu aj odpusťenie hriechov, iní sa jednoducho hanbia povedať duchovnému otcovi svoje hriechy - takito ľudia budú na colniciach mnoho trýznení. Sú aj takí, ktorí sa hanbia povedať všetko jednému duchovnému otcovi, preto vyberajú len časť, ktorú odkryjú pred jedným duchovným, ďalšie zas pred druhým duchovným a tak ďalej. Za takúto spoved' budú potrestaní a nemálo si vytrpia, keď budú prechádzať colnice.

„Takto sme spolu vystupovali a zhovárali sa. Zrazu sme prišli k šestnástej colnici - colnici smilstva. Mučitelia tejto colnice vyskočili a pozerajúc na nás, čudovali sa tomu, že sme prišli bez ujmy až k ich

colnici. Nejaký čas stáli v nemom úžase. Potom ma začali trýzniť, pričom hovorili nie len pravdu, ale pridali aj mnoho falošných obvinení, poukazujúc aj čas a miesto - tu sme sa zdržali dosť dlho.

Prišli sme na sedemnástu colnicu - colnicu cudzoložstva. Strážco, via tejto colnice chytro priskočili ku mne a začali vykladať moje hriechy. Pripomenuli mi, že, ked' som ešte neslúžila u svätého Vasilija, mala som muža, ktorého mi dala moja pani, a žijúc s ním, občas som zhrešila s iným. Veľmi ma tu ohovárali. Svätí anjeli ma aj tu ochránili a my sme sa pobrali ďalej.

Prišli sme na osemnástu colnicu - colnicu sodomských hriechov, kde sa zodpovedajú duše z protiprirodzených smilných hriechov. Vo všeobecnosti sa tu rozoberajú ohavné a poškvrňujúce skutky, tajne konané, o ktorých, ako hovorí apoštol, je *hanba aj hovorit'* (Ef 5, 13). Nebola som vinná v hriechoch tejto colnice a preto sme ju rýchlo opustili.

V čase, ked' sme vystupovali vyššie, svätí anjeli mi povedali: „Videla si strašné a odporné colnice smilstva, vedz, že ich len málokterá duša minie bez ujmy. Celý svet žije v zblúdení a poškvrne, všetci sú žiadostiví po rozkošiach a milujú slasti - myšlienky srdca človeka sú zlé od jeho mladosti (por. 1Mjž 8, 21). Málo je tých, ktorí krotia žiadostivosti tela a málo je tých, ktorí ľahko prejdú cez tieto colnice. Väčšina duší, ktoré došli až tu, práve tu končí. Duchovia zloby týchto colníc sa chvália, že oni najviac zo všetkých colníc napĺňajú ohnivý rod (t. j. získavajú príbuzných pre zlých duchov) v pekle. Ďakuj Bohu, Teodora, lebo si minula týchto mučiteľov aj vďaka modlitbám svätého Vasilija. Viac už nebudeš mať strach.“

Potom sme prišli k devätnástej colnici - colnici modloslužobníctva a heréz. Tu ma nepodrobili výsluchu a dokazovaniu, preto sme túto colnicu prešli rýchlo.

Prišli sme k dvadsiatej colnici - colnici nemilosrdnosti a krutosti. V tejto colnici sú zapísaní všetci nemilosrdní a krutí, surovci a nenávistníci. Kto nezachováva Božie prikázanie lásky a je nemilosrdný, tak jeho duša, príduc k tejto colnici, bude uvrhnutá rôznym mukám a hodená do pekla, kde bude zatvorená do všeobecného vzkriesenia. Nad takouto dušou sa Boh nezmiluje, pretože ani len chudákoví

nepodala chlieb, ani chudobného neuspokojila, ani chorého nenaštívila, ani nad slabým a ukrivdeným sa nezľutovala, ak nie skutkom, tak aspoň slovom útechy, spoločným nesením jeho bôlu, ale presne naopak, robila všetko opačné.

Ked' sme tam prišli, knieža tejto colnice sa mi zdalo veľmi, veľmi kruté, surové a tiež utrápené, akoby od nejakej dlhotrvajúcej bolesti. Strašne plakalo a kvílico, vyzeralo to, akoby dychtilo ohňom nemilosrdnosti. Jeho sluhovia prileteli ku mne, začali posudzovať a skúmať, no kedže nič nenašli, odišli preč. A my, radostní a veselí, pobrali sme sa ďalej.

A tak sme prišli až k nebeskej bráne. Prešli sme cez ňu, radujúc sa, že sme úspešne prešli ľažké útrapy colníc. Tá brána bola ako krištál a stavby, ktoré sa tu nachádzali, sa ligotali ako hviezdy. Mladenci, ktorí tu stáli, boli oblečení do zlatých odevov. S veľkou radosťou nás prijali, kedže uvideli, že moja duša unikla pred ľažkými skúškami vzdušných colníc. Ked' sme šli, radujúc sa a veseliac kvôli spáse, voda, ktorá bola nad zemou, sa rozostúpila a potom znova zjednotila. Prišli sme na jedno miesto, na ktorom boli mladenci, veľmi prekrásni, odetí v ohnivých odevoch. Ked' nás stretli, radovali sa, že moja duša je zachránená pre Božie Kráľovstvo. Odišli spolu s nami spievajúc svätú pieseň.

Ked' sme pokračovali v našej ceste, zrazu sa na nás spustilo mračno, potom druhé. Po chvíli sme uvideli pred sebou na vyvýšenom mieste Boží Prestol, bol celý biely a osvecoval všetkých, čo pred ním stáli. Okolo prestola stáli mladenci, boli veľmi pekní, žiarili, odetí boli do nádherných šiat... Ako ti mám o tom porozprávať, dieťa moje, Grigorij? Všetko, čo som videla, nie je možné ani pochopiť, ani objasniť, rozum sa zatemňuje od vlastnej obmedzenosti, pamäť sa vytráca - úplne som zabudla, kde som bola.

Anjeli, ktorí ma sprevádzali, priviedli ma k Božiemu Prestolu a ja som sa poklonila neviditeľnému Bohu. Potom som počula hlas: „Prejdite s ňou a ukážte jej duše spravodlivých aj hriešnych, ukážte jej všetky príbytky svätých, ktoré sú v raji, no i miesta v podsvetí a potom jej dajte odpočinutie tam, kde ukáže môj služobník Vasiliј.“

Vybrali sme sa po neznámej ceste a došli sme k príbytkom svätych. Tu som uvidela rozličné príbytky, ktoré postavil samotný Boh, a majstrovsky a nádherne vybudované. Začudovala som sa s veľkou radosťou som pozerala na všetko. Svätý anjel, poukazujúc mi príbytky svätých, mi vysvetľoval: „Toto je príbytok apoštolov, toto je príbytok prorokov a mučeníkov a ďalšie sú pre svätiteľov, prepodobných a spravodlivých.“ Ked' sme vošli dnu a ocitli sme sa uprostred tých nádherných príbytkov, svätcia nás privítali, tešili sa z môjho spasenia a bozkali ma duchovným bozkom. Potom ma zaviedli k príbytku patriarchu Abraháma. Bol naplnený slávou a duchovnou radostou, tiež vôňou nádherne voňajúcich kvetov. Boli tu rozličné domy, ktoré môže vystavať iba Boží Duch. Videli sme veľké množstvo mládencov, spievajúcich a radujúcich sa. Opýtala som sa sprevádzajúcich ma anjelov, čo je to za zbor svetlých mládencov, ktorí spievajú a radujú sa okolo toho svätého starca? Anjeli mi odpovedali, že ten starec je svätý patriarcha Abrahám a zbor mládencov, to sú deti kresťania. Potom sme sa vybrali poobzerať si okolie raja, krásu ktorého nie je možné slovami opísaať.

Nie je možné slovom opísaať to, čo som videla a počula. No, ked' sa pokúšam pokračovať v rozprávaní, prichádza na mňa strach a hrôza...

Anjeli ma zaviedli do podsvetia, tam, kde Hospodin Boh zatvoril satana a zviazal ho. Tam som videla hrozné muky. Odtiaľ sme sa pobrali na západ, kde som videla rovnaké muky, ktoré čakajú hriešnikov. Všetko toto mi anjeli ukázali a povedali: „Vidíš, od akých strašných múk si zachránená modlitbami Božieho služobníka?“ Na mnohé muky je ľažko si čo i len spomenúť.

Ked' sme si to všetko poobzerali, tak jeden z anjelov, ktorý ma sprevádzal, povedal: „Vieš, Teodora, že vo svete je zvyk, že na štyridsiaty deň po smrti človeka pozostalí konajú modlitebnú spomienku za zosnulými, tak práve teraz na zemi spomína na teba prepodobný Vasilij.“

Teraz, moje duchovné dieťa Grigorij, po štyridsiatich dňoch od oddelenia mojej duše od tela, sa nachádzam na tom mieste, ktoré je pripravené prepodobnému Vasilijovi. Ty si ešte na svete a prepodobný Vasilij tiež, on usmerňuje všetkých, ktorí k nemu prichádzajú,

na správnu cestu, privádzajúc ich k pokániu, mnohých obracia k Hospodinovi. Pod' za mnou, vojdeme do mojich vnútorných izieb a ty si ich poobzeráš. Nedávno, pred tvojím príchodom, tu bol aj prepodobný Vasilij."

Išiel som za ňou a obaja sme tam vošli. Ked' sme šli, poznamenal som, že jej odev bol biely ako sneh. Vošli sme do dvora, okrášleného zlatom, uprostred neho rástli rozličné stromy s nádhernými plodmi. Pozrel som sa na východ a uvidel som rozkošné príbytky, svetlé a vysoké. Bol tu veľký jedálenský stôl, na ktorom boli zlaté nádoby, veľmi drahé. V týchto nádobách sa nachádzalo ovocie rozličných druhov a vydávalo rôzne príjemné vône.

Bol tu aj prepodobný Vasilij. Sedel na nádhernom tróne. Vedľa stola stálo množstvo ľudí, no len podobných tým, akí žijú na zemi - mali ľudské črty a boli obkolesení akoby slnečnými lúčmi. Ked' jedli zo stola, ten sa zázračne opäť napĺňal. Prekrásni mládenci im podávali jedlo. Boli opásaní zlatými remeňmi, na hlavách mali vence zhotovené z drahých kameňov.

Teodora podišla k prepodobnému Vasilijovi a začala ho za mňa prosiť. Prepodobný, pozerajúc sa na mňa s radostou, zavolal ma k sebe. Ked' som k nemu podišiel, poklonil som sa mu až po zem. Ticho mi povedal: „Boh sa nad tebou zamiluje, dieťa moje! On je vždy milostivý, odmení ťa všetkými nebeskými blahami.“ Zdvihol ma zo zeme a dodal: „Hľa Teodora, ty si ju tak veľmi túžil vidieť a tak veľmi si ma o to prosil, hľa, teraz vidíš, kde je a akého údelu bola hodná jej duša v záhrobnom živote.“ Obrátiac sa k Teodore, prepodobný Vasilij povedal: „Chod' s ním a ukáž mu moju záhradu. Nech vidí jej nádheru.“

Vzala ma za pravú ruku, priviedla ma k stene, na ktorej boli zlaté dvere a otvoriac ich, voviedla do záhrady. Uvidel som tam veľmi krásne stromy: listy mali zlaté, boli okrášlené kvetmi, z ktorých vychádzala príjemná vôňa. Takýchto nádherných stromov tu bolo nespočetné množstvo a ich vetvy boli obsypané plodmi tak, až sa nakláňali k zemi. Všetko ma tu uchvátilo. Teodora sa obrátila ku mne a opýtala sa: „Čomu sa čuduješ? Ak by si však videl záhradu, nazývanú raj, ktorú nasadil sám Hospodin Boh na východe, vtedy by

si sa začudoval! Istotne by si bol ohromený jej veľkolepostou a krásou, táto záhrada je oproti tamnej nič.“ Prosil som Teodoru, aby mi povedala, kto nasadil túto záhradu, keďže žiadnu podobnú tejto som nikdy nevidel. Povedala mi, že som ani nemohol vidieť nič podobné, pretože sa nachádzam ešte na zemi, a tu je všetko nepozemské a aj život tu vedú nepozemský.

„Život plný námahy a potu,“ pokračovala Teodora, „aký viedol prepodobný otec Vasilij od svojej mladosti až do pokročilej staroby, intenzívne modlitby, nedostatok a bieda, ktoré znášal, keď spal na holej zemi, trpiac často horúčavu či mráz, jediac často len trávu, čo trvalo až pokial neprišiel do Konštantínopola - iba takýto asketický život poslúžil k spáse pre neho samotného a prostredníctvom neho aj pre mnohých ľudí, len za takýto život a za modlitby takýchto askétov dáva Boh v záhrobnom živote takéto príbytky. Kto v pozemskom živote znášal mnoho útrap a pokušení, kto stroho chráni Božie prikázania a presne ich dodržiava, ten dostáva odmenu a útechu v záhrobnom živote, ako aj svätý žalmista a prorok Dávid povedal: „Plody svojej práce budeš jest“ (Ž 127, 2).

Ked' Teodora povedala, že sa život na Nebi odlišuje od pozemského, tak som sa mimovoľne ohmatal, želajúc spoznať, či som ešte v tele, a naozaj som sa o tom presvedčil. Moje zmysly a myšlienky boli čisté a môj duch sa radoval zo všetkého, čo som uvidel. Chcel som sa vrátiť do dvóra tými istými dverami, ktorými som vyšiel. Ked' som však vošiel dnu, za stolom som už nikoho nenašiel. Poklonil som sa Teodore a vrátil som sa domov. V ten istý moment som sa zbudil a začal premýšľať nad tým, kde som bol, čo to všetko znamená, čo som videl a počul.

Vstal som z posteľe, vybral som sa k svätému Vasilijovi, aby som sa od neho prezvedel, či bolo toto videnie od Boha alebo od démonov. Prišiel som k nemu a poklonil som sa až po zem. Požehnal ma, prikázal mi, aby som si sadol blízko neho a opýtal sa: „Či vieš, dieťa, kde si tejto noci bol?“ „Nikde som neboli, spal som na svojej posteli.“ Prepodobný povedal: „Presne, v skutočnosti si bol telom na svojom lôžku, no duchom si bol niekde inde. Ty si videl Teodoru. Ked' si prichádzal k bráne Nebeského Kráľovstva, stretla ťa s veľkou rā-

dostou, zaviedla do dvora, ukázala ti všetko, rozpovedala o svojej smrti a všetkých colniciach, ktorými prešla.

„Či vďaka môjmu požehnaniu si vošiel do dvora, kde si videl zázračný stôl a jeho čudné napĺňanie? Či si tam nevidel prekrásne plody a ich sladkosť? A stromy plné kvetov, nápoje a mládencov, ktorí posluhovali okolo stola? Či si nestál v pomykove, ked' si pozeral na nádheru tých príbytkov? Či som ti neukázal Teodoru, ktorú si si želal vidieť? Nedozvedel si sa práve od nej, čoho bola hodná za svoj zbožný život? Či nie na môj pokyn ťa Teodora zaviedla do mojej záhrady? Či nie práve toto si videl v túto noc? Ešte stále chceš tvrdiť, že si nič nevidel?“ Svätý Vasilij mi prerozprával takmer všetko, čo som videl, a potom mi prikázal, aby som všetko videné a počuté zapísal na úžitok blížnym.

Ked' som si to vypočul, už som vôbec nepochyboval, že to neboli iba fantastický sen, ale skutočné videnie, ktoré zosnal samotný Hospodin. Premýšľal som, aký veľký musí byť pred Bohom tento svätý muž, ked' bol telom aj dušou tam, kde ja, a všetko, čo som videl a počul, vie! Zaplakal som a povedal: „Pravda, svätý otče, všetko bolo tak, ako si povedal. Veľmi ďakujem ľudomilnému Bohu a nášmu Vládcovi Hospodinovi Isusovi Christovi, ktorý ma urobil hodným vidieť toto všetko a ktorý ma poslal za tebou, aby som bol pod neustálou ochranou tvojich modlitieb a aby som sa mohol obohatiť videním takých veľkých zázrakov.“

Potom sa prepodobný pomodlil a prepustil ma. Mal zvyk byť často pri svojich duchovných deťoch kvôli ich duchovnému úžitku, bol nenahraditeľným lekárom, svojimi modlitbami liečil telesné aj duchovné choroby. Bol aj prozorlivý, predvídal, kto zamýšľal urobiť čosi zlé, toho varoval. Bol aj pomocníkom všetkým, ktorých postihla bieda a nešťastie, neustále sa staral o chudobných a siroty. Všetkým, ktorí k nemu prichádzali, s pevnou vierou v Hospodina Boha dával dobré rady a poučenia, utešoval trpiacich a toto všetko robil z čistého, úprimného a milujúceho srdca.

Raz, ked' som osamote sedel mlčky vo svojej kélii, rozpamätávajúc sa a smútiac nad svojimi hriechmi, zrazu sa mi v mysli vynorila myšlienka, ktorá ma veľmi zaujala. Nakol'ko úprimná a veľká musí

byť viera Židov, ktorí sa boja Boha! Ked' som nad tým rozmýšľal, spomenul som si, na potvrdenie tejto myšlienky, nakoľko čestný bol Abrahám, spravodlivý Izák a veľký pred Bohom Mojžiš, ktorý znameniami a zázrakmi potrestal Egypt. Ako teda nemôžu veriť v Boha, ktorý im dal Zákon na hore Sinaj, a naučil ich svojím hlasom desiatim prikázaniam, ktoré prijali a stroho a nemenne zachovávajú? Ako môžu neveriť a neuctievať Boha, ktorý kvôli nim Mojžišom rozdelil vody Červeného mora, previedol ich vyprahnutou a nehostinnou púšťou, oslobodil z egyptského jarma a zoslal im na púšti manu z nebies? Spomínajúc na to, čo je napísané v Starom Zákone a všetko, čo som si o tom prečítal, povedal som sám sebe: „Istotne sú šťastní a Bohu lahodiaci národ!“ No to je málo. Znovu som si prečítal knihy ich Zákona a dlho som považoval svoju myšlienku za správnu a až potom som si spomenul, akoby som prišiel k poznaniu, a skríkol som: „Ó, myseľ moja nehodná a neužitočná! Ved' mám duchovného otca, Bohom osvieteného a pravdu poznajúceho! Pôjdem k nemu, rozpoviem mu všetko a on mi to vysvetlí. Ved' je známe, že ten, kto rozpovie duchovnému otcovi všetky svoje starosti, dostane od neho útechu a pomoc. No kto ich pred ním skryje, ten nie je služobník Christov, ale antichristov.“ Vstal som a ihneď som sa vybral k svätému Vasilijovi.

V ten deň boli konské preteky, kam sa zhromaždil celý národ. Už dávno som nechodil na hanebné divadlo, kedže som počul o tom zo slov svätého Jána Zlatoučkeho. Ked' som došiel k svätému a bol blízko dostihov, skrslo vo mne chcenie vedieť, či už skončil prvý konský beh a prenasledovaný touto túžbou som tam zostal stáť a díval som sa. Potom som odišiel k svätému. Našiel som ho v „tichej“ kélii pri modlitbe a pokloniac sa mu ako zvyčajne, vošiel som k nemu. Vtedy ma požehnal, rozpovedal nado mnou modlitbu a s veľkým hnevom mi povedal: „Hľa, prišiel ku mne človek, ktorý mudruje o judaizme, ktorý prečítal knihy Starého Zákona a nepochopil ho, ktorý sa nechal zmiastť vlastnými myšlienkami a povedal si: „Veľmi úprimne musia veriť prekliati Židia, zatemnení, omráčení a vskutku slepí!“ Hľa, tu je pravý exegéta Písma, ktorý, chváliac starobylých prorokov, zvolal: „Ako sväto Židia zachovávajú Zákon tým, že veria v Nebeského

Boha!" Hľa, tu je človek, ktorý zanechal plač nad svojimi hriechmi, prestal so slzami prosiť o odpustenie a pomýšľať na to, že bude treba predstúpiť pred Christov súd. Hovorí sám sebe: „Ako úprimne veria Židia!" A nie len to, ale aj na hipodróm zašiel, kde nerozumní ľudia robia radosť démonom a lahodia im. Istotne ti sám diabol vnukol tieto myšlienky a ty si dvakrát zhrešil!"

Počúvajúc prepodobného, povedal som si: „No, prišiel čas, aby som si vypočul usvedčenie zo svojich myšlienok." Svätý Vasilij pokračoval: „Povedz mi, prečo si myslíš, že Židia úprimne veria?" V pomykove som nevedel, čo mu mám povedať. A tak pokračoval on: „Čo znamenajú slová, ktoré povedal Hospodin vo svojom Evanjeliu: „Kto si nectí Syna, ten si nectí ani Otca, ktorý Ho poslal" (Jn 5, 23). Už vidíš, ako ďaleko sú od spásy tí, ktorí sa síce považujú za uctievajúcich Boha, no Božieho Syna odmietajú? Alebo na inom mieste, kde Hospodin povedal Židom: „Nepoznáte ani Mňa, ani Môjho Otca" (Jn 8, 19). Ak Ho videli v synagógach, kde ich poúčal, ak robil množstvo zázrakov, ak prebýval medzi nimi, ak s nimi hovoril, a aj tak Ho nepochopili, ako bolo treba, tak ako môžu poznať a úprimne veriť v Jeho Otca, ktorého ani len nevideli?! Či to nebola nezmyselná myšlienka?

Hospodin ešte Židom povedal: „Prišiel som v mene Môjho Otca, a vy Ma neprijímate, a iný príde vo svojom mene a toho prijmete" (Jn 5, 43). A inde zas: „A váš dom zostane pustý!" (Mt 23, 38). Či vidíš, ako ich Boh odohnal od seba a rozosial po celej zemi a dokonca aj ich meno úrobil medzi národmi nenávideným? Tak to bolo aj s figovníkom, keď Hospodin Boh vyhľadol, podišiel k nemu, no nenašiel ani jeden plod. Preto ho preklial a povedal: „Nech nevydáš plod naveky! (Mt 21, 19)." Pod tým figovníkom máme rozumieť židovský národ. Lebo Hospodin k nemu prišiel a nenašiel žiadne plody spravodlivosti. Hoci tento národ po vonkajšej stránke napĺňal Boží Zákon, daný cez Mojžiša, no plody neprinášal, za čo bol aj prekliaty a Bohom odvrhnutý."

Skutočne, v starodávnej dobe verili a napĺňali Zákon, ktorý im dal Boh, no v čase, keď na zem prišiel Isus Christos, už nepostupovali podľa Zákona, pretože sa vzdialili od toho, čo privádzalo svetlo do ich

Zákona, svetlo, prinesené na zem našim Hospodinom Isusom Christom, ktorý je Pravým Zákonom. Ved' ešte na konci života Mojžiša mu Boh povedal: „Hľa, budeš odpočívať s tvojimi otcami a tento národ bude chodiť za cudzími bohmi tej zeme, do ktorej vstúpi, a zanechá Mňa, poruší zmluvu, ktorú mám s ním; a v ten deň povstane môj hnev voči nemu, opustím ho, skryjem pred ním svoju tvár a on bude nivočený a postihnú ho mnohé útrapy a nešťastia“ (5Mjž 31, 16-17).

Vidíš, dieťa Grigorij, oni sú úplne Bohom odvrhnutí a nimi teraz vyznávaný zákon je falošný a neplodný. Pozri, dieťa, a spomeň si, že po príchode Christa medzi Židmi už nepovstal žiadny prorok, ani jeden spravodlivý.

Alebo ako o nich hovorí prorok Dávid: „Nech povstane Boh a nech sa rozptýlia jeho nepriatelia“ (Ž 67, 2). Keď nás Hospodin Isus Christos vstal na tretí deň z mŕtvych a na štyridsiaty deň sa vzniesol na Nebo a keď sa jeho svätí učenici rozišli na všetky strany sveta kázat sväté Evanjelium, vtedy sa nad Judskom znova rozprestrel Boží hnev. K nim prišiel Tit a Vespasián (zničenie Jeruzalema) a za svoje protizákonné skutky boli Židia rozptýlení na všetky strany sveta, ako o tom napísal prorok Dávid: „Nezhromaždím ich kvôli krvi, nesponiem ich mená svojimi ústami“ (Ž 15, 4).

Svätý Ján vo svojom Zjavení o Židoch hovorí toto: „Hovoria o sebe, že sú Židia, no oni nie sú takí, ale sú satanský zbor“ (Zj 2, 9; 3, 9). Už nie sú zhromaždenie Izraela, nie sú Boží synovia, ale zhromaždenie satanov. Keď sa zhromaždia do svojej synagógy v sobotu, medzi nimi nie je Hospodin, ale je tam prítomný satan, ktorý sa raduje tomu, že zavrhli Božieho Syna a Jeho Krv prísahou obrátili na seba a na svoje deti. Kvôli tomu sa Boh od nich odvrátil a ich viera sa už viac neupevní, ako bola voľakedy. Pretože teraz ich satan vzal do svojho vlastníctva a dal im svoje mrzké meno a tak sú teraz synmi diabla a údel antichrista. Predtým boli synovia Božieho Kráľovstva, teraz sú však odtiaľ vyhnani. Ich miesto zaujmú tí pohania, ktorí uverili vo Svätú Trojicu - Nový Izrael, kresťanský národ, ktorý tvoríme aj my.

Vedz však toto, dieťa Grigorij, zanechaj hriešne mudrovanie a hlboko ver tomu, že ak niekto neverí, že Hospodin Isus Christos je

Boží Syn, ktorý prišiel zachrániť, spasíť svet, ten bude prekliaty. Ak však niekto verí vo Svätú Trojicu, no nevyznáva, že Hospodin Isus Christos prijal telo od Devy Márie a bol dokonalým Bohom a aj dokonalým Človekom, že nám svojim krížom daroval život, spásu, zmierenie a milosť Nebeského Otca, tak Boží hnev prebýva na ňom a bude prekliaty, všetky útrapy ho postihnú teraz a aj v budúcom veku."

Ked' to dopovedal, prepodobný zmíkol a vtedy som sa k nemu obrátil: „Ďakujem ti, svätý otče, veľký úžitok mi priniesli tvoje slová, no ešte osmelený, prosím ťa, pomodli sa k Bohu za mňa, nech mi pošle akokoľvek znamenie a upevní tým moju malovernosť.“ Odpovedal mi: „Tvoja prosba je veľká, dieťa, no je viem, že Hospodin nechce zahubiť nikoho, no želá si spasíť všetkých a naviešť ich na správnu cestu. Urobí všetko, čo bude na tvoj úžitok, pošle všetko, čo ty budeš s vierou od Noho prosiť.“ Potom ma v pokoji prepustil.

Viedenie Grigorija, učeníka prepodobného Vasilija o strašnom Christovom súde

V tú istú noc, ked' som odpočíval na svojej posteli, zrazu som sa uvidel na akomsi úrodnom svetlom sviežom poli ozdobenom rozličnými prekrásnymi kvetmi. Vial jemný a svieži vánok, nad poľom sa vznášal svetlý dym, z ktorého sa šírila zvláštna príjemná vôňa. Ked' som tam stál, a obzeral sa vôkol, radujúc sa vo svojom srdeci, zrazu ku mne podišiel nejaký muž, žiariaci a nádherný, v bielem odevе so žezlom v ruke a ked' sa priblížil, opýtal sa: „Čo tu stojíš a obzeráš sa vôkol?“ Odpovedal som mu, že nemôžem pochopíť, ako som sa tu zrazu ocitol. Vtedy mi povedal: „To modlitby tvojho duchovného otca ťa sem priviedli, aby si uvidel to, o čo si prosil.“ „O čo som prosil, pane?“ Odpovedal: „Ked' si hovoril, že viera Židov je hlboká a úprimná, no Christov služobník Vasilij ti na to povedal, že sú odvrhnutí Bohom, vtedy si prosil hocjaké znamenie - a hľa, Hospodin plní tvoje želanie. Nasleduj ma teraz, ja ti ukážem vieru každého

národa a aj ktorá z nich má akú silu pred Bohom.“ Vydali sme sa na východ.

Zrazu sa objavil mrak, ktorý nás pozdvihol a vyniesol do neuveriteľných výšav. Zdalo sa mi, že všetko to nie je sen, ale že je to naozaj. Uvidel som nejakú zvláštnu krajinu, neznámu a čudnú. Kým som nad ňou žasol, mrak od nás odišiel a ocitli sme sa na neznámom poli, žiarivom a nádhernom. Zem na tomto poli bola čistá a priezračná ako l'ad alebo ako sklo a odtiaľ bolo vidieť všetky konce zeme. Boli tam mládenci s ohnivými tvárami, sladko a ľubozvučne spievajúci, a svojím spevom oslavovali jediného Boha v Trojici. Potom sme prišli na akési strašné miesto, akoby objaté Božím ohňom. Ked' som to uvidel, zľakol som sa. Zdalo sa mi, že ma sem priviedli, aby som tu zhorel, no potom som zistil, že to miesto nehorí, ale iba svieti podobne ako plamene.

Potom som uvidel mládencov s krídlami, nádherných a žiariacich, pomocou krídel sa pohybovali, kam chceli, lietali do výšav a mali odev biely ako sneh. Pomyšľel som si, že sú to Boží anjeli, ktorí kadia Boží žertvenník.

Potom sme sa náhle ocitli pri akejsi veľmi vysokej hore, na ktorú sme vyšli s veľkou námahou. Tu mi môj sprievodca prikázal pozrieť na východ, kde som uvidel ďalšie pole, veľmi veľké a úžasné, žiariace ako zlato. Ked' som to zbadal, moje srdce sa naplnilo neopísateľnou radosťou. Potom som uvidel nejaké mesto, zvláštne a rozľahlé, ktoré ma dojalo. A prestál som niekoľko hodín, akoby v nemom úžase. Opýtal som sa svojho sprievodcu: „Čo je to za mesto, také rozľahlé a zvláštne, pri pohľade naň sa môj rozum zastavil?“ Odpovedal mi: „Toto je Horný Jeruzalem. Toto je rukou nepostavený Sion, je rovnako veľký šírkou, aj dĺžkou ako nebeská klenba. Postavený je nie zo smoly, nie z mramoru, nie z dreva alebo skla, lebo to všetko je porušiteľné. Však vidíš, že je čistý, trbliece sa ako zlato a postavený je z dvanástich kameňov.“ Nádhera a veľkolepost' tohto mesta sú také, aké ľudské oči nevideli, uši nepočuli a rozum si nemôže predstaviť, um nemôže postihnúť, ani ľudský, ani anjelský. Výška jeho steny, myslím si, je nie menej než tristo lakťov (1 laket - asi 0,5 metra), alebo možno ešte viac. V ňom sa nachádza dvanásť brán, veľmi pevných

a dobre uzavretých. Všetky boli rovnaké a trblietali sa ako slnečné lúče.

Rozmýšľajúc o tomto zvláštnom videní, som si nevdojak povedal: „Ak sa toto mesto zdá také zvláštne a zázračné zvonku, tak kto by ho snáď vedel opísť a predstaviť si to, čo sa nachádza v jeho vnútri!“ Príduc do úžasu aj údivu z tohto videnia, opýtal som sa sprevádzajúceho anjela: „Pane, čo je toto za mesto a kto v ňom býva, kto je kráľom v tomto meste, kto ho postavil a ako sa nazýva, čo je to za krajinu a prečo sme sem prišli?“ Vtedy mi svetlý mládenec odpovedal: „Toto mesto je mestom veľkého Kráľa, o ktorom zázračne predpovedal kráľ Dávid; postavil ho náš Hospodin Isus Christos po skončení svojho pozemského života, po svojej smrti a vzkriesení, po vznesení sa na Nebo k Bohu, svojmu Otcovi, pripravil ho pre svojich svätých učeníkov a apoštolov a pre tých, čo prostredníctvom ich kázní uverili v Noho, ako povedal sám vo svojom Evanjeliu: „V dome môjho Otca je mnoho príbytkov, ak nie, povedal by som vám: idem vám pripraviť miesto“ (Jn 14, 2). Hľa, toto sú tie príbytky, ktoré im prisľúbil, aj Jeho milovaným, ktorí chránia Jeho prikázania. Jeho meno je Nový Sion, mesto kresťanské, mesto Najvyššej metropolie. Ak trochu počkáš, uvidíš aj jeho obyvateľov, nielen ľudí, ale aj ich Kráľa, kvôli čomu si vlastne prišiel sem. Vtedy pochopíš a uvidíš, ako sa napĺňa slovo, že každý veriaci v Božieho Syna a v Jeho svätú sobornú (všeobecnú) Cirkev, bude živý touto vierou (Rim 1, 15) a učením Jeho svätých učeníkov a prikázaniami svätých a bohonosných otcov. Neveriaci v toto něziska večný život, no bude predaný večnému ohňu.“

Kým sme viedli tento rozhovor, zrazu sa uprostred mesta objavil vysoký vrch, vrchol tohto vrchu sa trblietal ako rozžeravené železo, svietil na ňom Kríž, ktorý osvetľoval všetko naokolo. Na Kríži sedel holub, biely ako sneh, ktorý žiaril neopísateľným svetlom. Vidiac to, stál som v údive. Potom z nesmiernej výšky zostúpil na mesto mládenec, žiariaci ako blesk a začal všetko pripravovať a skrášľovať, akoby sa pripravoval na stretnutie s Kráľom. Hned' za ním zostúpil aj druhý mládenec, ktorý niesol Prestol pre očakávaného Kráľa a umiestnil ho na vrchu hory. Potom som počul mohutný hlas, ktorý hovoril: „Hľa, Kráľ chce prísť do tohto mesta so silou a veľkou slávou.“ Hned'

potom z výšav zostúpili štyria mládenci, žiariaci a nádherní, každý z nich držal v rukách veľkú sviečku, ktorá horela nehmotným ohňom a spoločne spievali: „Zažiari Tvoja blahodať, Hospodine, príde sláva Tvojich svätých, Syn živého Boha.“ Hned’ za nimi zostúpil z nebies ešte jeden mládenec, ktorý zvolal: „Hľa, bude súd aj vzkriesenie a odmena každému od spravodlivého Sudcu príde.“

Vtedy z výšav zostúpil ohnivý stĺp a plameň ohňa sa z neho vylieval po celom ovzduší; tento stĺp nezostal nad mestom, no rozšiel sa na všetky štyri konce zeme a jeho plameň objal celý svet. Potom sa rozľahol hlas, strašný ako tisíc hromov, ktorý hovoril: „Hľa, sila Najvyššieho, ktorá zhromaždí celé stvorenstvo“, - tento hlas sa rozľahol nad všetkými ľudskými kostami a tie sa začali spájať kost’ ku kosti, časť k časti, úd k údu. Potom zostúpil ešte jeden mládenec, ktorý držal v ruke ohnivý zvitok - list Hosподinov satanovi, v ktorom bolo napísané: „Skončila sa tvoja vláda, pretože sa zavŕsil čas, ktorý ti bol daný na panovanie na zemi.“ Mládenec sa postavil pred satana a prečítal mu tento list. Potom ho s hnevom vyviedol z kráľovských palácov na okraj zeme, aby satan striasol zo seba všetku zlobu, smrť, hnev, zúrivosť, besnenie, všetok zlý jed, všetku nečistotu, nespravodlivosť, herézy, pretože sa priblížil jeho koniec a on bude spálený s celým svojim vojskom.

Potom som uvidel ako voje nebeských síl na ohnivých koňoch cválali v ovzduší. Rozľahol sa mučivý plač, nárek a nespočetné a strašné stonanie: títo ohniví jazdci hnali pred sebou a zabíjali všetkých tých, ktorých zviedlo učenie antichrista v čase jeho panovania na zemi. Potom som videl ako voje krásnych vojakov zišli z nebies a začali pripravovať zem na Hospodinov príchod. Medzi nimi bol jeden mládenec, ktorý sa od ostatných odlišoval osobitou krásou. V ruke držal zlatú trúbu a vôkol neho bolo ďalších dvanásť mládencov s podobnými zlatými trúbami. Ked’ zišli na zem, zatrúbil pred nimi ich slávny Vojvodca, a zvuk Jeho trúby sa rozliehal z jedného konca zeme na druhý. Po ňom zatrúbili i ostatní mládenci a ich trúby vydali taký hromový zvuk, až sa zem zachvela ako more. Vtedy sa suché kosti, ležiace v zemi, začali odievať do tela, no života v nich nebolo.

Veľkolepý Vojvodca zatrúbil po druhý raz. Vtedy sa otvorili hroby a všetci mŕtvi od počiatku sveta z nich vystúpili. A hľa, zostúpilo nespočetné množstvo mládencov. Každý viedol dušu, ktorú pri pozemskom živote ochraňoval. Spoločne išli k vstanúcim z mŕtvych, aby dušu každého človeka vrátili do jeho tela.

Potom po tretíkrát zaznel zvuk trúby, z ktorého užaslo nebo i zem a všetci mŕtvi ožili. Moria, rieky, jazerá, močariská, lesy a húštiny so strachom vrátili neporušených všetkých tých, ktorí v nich zahynuli a tak sa zjavilo nespočetné množstvo ľudí. Vzrastom boli rovnakí, muž stál spoločne so svojou ženou a každý národ, pokolenie i rod bol zhromaždený na jednom mieste.

Nechápajúc tajomstvá vzkriesenia, objal ma strach a s hrôzou som si pomyslel: „Boli obrátení v prach a zrazu sú opäť živí“, čudoval som sa, vidiac, ako tváre niektorých žiarili sťa hviezdy a tváre iných žiarili menej, podobne ako povedal svätý apoštol: „Hviezda od hviezdy sa v sláve rôzni“ (1Kor 15, 41). Jedným tváre žiarili ako mesiac v temnej noci, iným ako denné svetlo alebo rozzeravené železo, z ktorého odlietavajú iskry, iným ako slnko. Tváre jedných boli biele a žiariace ako sneh, tváre iných farbou pripomínali morskú vlnu a tváre ďalších boli slabučko rumenné a žiariace. Každý z nich mal v ruke knihu a na čele nápis. Jedni mali napísané „Boží prorok“, iní „Boží kazatel“, „Christov apoštol“, „mučeník“, „evangelista“ alebo „vyznávač.“ Mnohí mali na čele nápis „svätitel“, „spravodlivý“ alebo „prepodobný.“ Každý z nich bol označený tou cnosťou, ktorou bol na zemi známy a ja som videl mnoho rozličných nápisov, ktoré označovali tých, čo vstali z mŕtvych: „chudobný duchom“, „pokorný srdcom“, „pre Christa trpiaci v pustatine“, „pre Christa krotký, milostivý a dobrý“, „mierotvorca“, „pre pravdu vyhnany“, „kvôli závisti a ľsti trpiaci“, „pre Christa chudobu a skúšky trpiaci“, „pre Christa odopierajúci si“ (askéta), „spravodlivý Hospodinov presbyter“, „čestne poslúžiaci duchovnú službu“, „spanilý Hospodinov čistý“ (zachovajúci si panenstvo a duchovnú čistotu), „položiaci život za svojho blízneho“, „konajúci spravodlivo“, „učiaci dobrému“, „ochrániaci si svoje lôžko nepoškvrneným“, „ulahodiaci Hospodinovi pokáním“ a mnoho ďalších cností napísaných na čelách týchto ľudí.

Rovnako na čelách boli napísané aj poškvryny z mŕtvyh vstávajúcich ľudí. „Zloba“, „nečistota“, „lístivosť“, „skúpost“, „lakomstvo“ a mnohé iné hriechy a protizákonnosti. Jedni mali nápis na temene, u iných sa zdalo, že nápis je napísaný vo vzduchu nad hlavou. A tak všetkým boli viditeľné ich hriechy a protizákonnosti. Tí, čo zhrešili a boli kresťanmi, no bez spovede zomreli, boli vzhľadom nečistí, poškvrení, s temnými a zamračenými tvárami a bolo ich mnoho. Jedni mali tváre farbou podobné zemi zmiešanej s popolom alebo ako hniss, iní mali tváre akoby zhniaté a červy sa hemžili na ich tvárich. Videl som aj tváre čierne, ako u samého satana a farbou podobné koži ježury alebo osla; niektorí boli od hlavy po päty pokryti smradlavým hnismom. Všetci títo hovorili jeden k druhému: „Ó, beda nám! Lebo toto je posledný deň, deň Christovho príchodu, o ktorom sme vedeli ešte do našej smrti a teraz sme vstali, aby sme boli súdení z našich skutkov. Ó, beda nám, nešťastným a hriešnym, lebo sme poškvrení, Boh nás potrestá! Ó, beda nám, lebo sme až teraz spoznali našu hanbu a potupu!“ Mnoho si vyčítali a preklínali deň aj hodinu svojho narodenia, stojac a očakávajúc so sklonenou hlavou rozsudok spravodlivého Sudcu. Počul som aj iných, ktorí hovorili: „Kto je Boh, kto je Christos, my nevieme.“ „My máme mnoho bohov, my sme im lahodili a oni si nás musia uctiť“, - hovorili sebavedomo. Počul som aj takéto slová: „Ak nás Boh Mojžišovho zákona vzkriesi, tak my od neho dostaneme mnoho dobrého, lebo sme boli roztrúsení po celom svete za to, že, okrem tohto Boha, iného sme nechceli uznáť. Ak nás však príde súd Človeka, bude nám beda, lebo sme Ho znenávideli, hanili, rúhali sa mu, robili mnoho zla a vydali na smrť; Jeho učeníkom sme zabíjali, neveriac im a nepriznajúc Bohom ich Učiteľa. A teraz pochybujeme, či môže prísť súd ľudí ako Boh. Myslíme si, že spolu s nami aj On bude súdený Božím súdom a bude súdený za to, že hovoril: „Ja som Boží Syn a rovný Jemu.“ Aké dobré by bolo, ak by sme Ho tu videli, hned' by sme Ho usvedčili z klamstiev, že sa vyhlasoval za nášho Sudcu a nazýval sa Božím Synom (Jn 5, 22). My dobre vieme, že na hore Sinaj s Mojžišom hovoril Boh - no on (Christos) Ho nikdy nevidel.“ Takto sa medzi sebou zhovárajúc.

očakávali spravodlivého Sudcu. Hovorili si navzájom: „Kto tu zbadá Christa, nech ho chytí, a my ho predvedieme pred Boha.“

Ďalší Izraeliti stáli a hovorili: „Beda nám, veriacim v nie Zákonom ukázaného Boha, no slúžiacim Aštantám a Baálom (Sud 2, 13), mnohým iným pohanským bohom a klaňajúcim sa dvom zlatým teľatám (1Sam 12, 28-33). Nevieme, prečo sa nám prihodilo toto nešťastie.“

Na niektorých stojacích sa objavili červené slová: na mužoch - „vrah“ a na ženách - „vrahyňa“; na iných sa objavilo - „zlodej“, „smilník“, „modloslužobník“, „colník a koristník“, „vrah detí“, „závistník“ alebo „hnevlivý.“ Na niektorých bolo napísané: „surovec“, „zúrivec“, „nemilosrdný“, „neprajný“, „chamtivý“, „striebro milujúci“, „hereТИk“, „arián“ a názvy ďalších rozličných heréz. Stáli tu aj všetci nepokrstení, aj tí, ktorí po kresťanskom krste zhrešili a všetci, čo zomreli bez pokánia. Vidiac na sebe usvedčenie, plakali a veľmi stonali. Ked' som na nich pozeral, veľmi som žasol a bol som v zajatí strachu.

A tu sa objavili anjeli, nesúc žiariaci Kríž a spievajúc svätú pieseň. Kríž postavili na Prestol, aby bol všetkým vzkrieseným na očiach. Národ žasol nad krásou Kríža - avšak Židia naň mlčky pozerali a triasli sa od strachu; na ich tvárich sa objavila hanba. Búsiac si do čela, hovorili: „Nedobré vidíme v tomto znamení, ktoré sa objavilo v sláve; je to znamenie Ukrižovaného! Ak príde On, aby nás súdil, tak ako Ho stretneme, alebo kde sa skryjeme, ved' sme urobili mnoho zla nielen Jemu, ale aj veriacim v Noho.“ A keď Židia pláčuc takto hovorili, môj anjel-sprievodca mi povedal: „Či vidíš, ako sa začali triať, keď zbadali čestný Kríž!“ Stál som na vysokom mieste a zdalo sa mi, že sa vznášam v povetri, pretože som videl všetko, od jedného konca zeme po druhý a počul všetko, dokonca aj to, o čom hovorili kdekoľvek, hoci len šepotom. Všetko som chápal, čo ktokoľvek hovoril a všetko sa mi to vrývalo do pamäte. Potom som začul hlasný šum a vravu, aj strašný zvuk, až som sa prečkal. No môj anjel-sprievodca mi povedal: „Neboj sa, uvidíš omnoho viac než len toto.“

A hľa, všetci svätí anjeli sa rozostúpili a zjavil sa Sudca, ktorý prišiel súdiť všetkých ľudí a odmeniť každého za protizákonosť dosvedčenú nápisom na čele. Pred Sudcovým Prestolom sa začali objavovať nespočetné strašné *mocnosti*. Vidiac to, ešte viac som sa

prel'akol. No svätý anjel ma znova povzbudil a povedal mi, že musím pozorne vnímať všetko, pretože to, čo sa odohráva pred mojimi očami, mi poslúži na úžitok.

Ešte nedokončil svoje slová, keď sa zrazu zablýskalo. Bolo počutie strašný hlas z výšav a zem sa zatriasla. Všetci spravodliví, od Adama do posledného narodeného na zemi, sa nielenže nezľakli, ale začali sa ešte viac radovať a veseliť. Mlčky a v tichosti sa priblížili k Prestolu Sudcu, žiariac krásou, nad ktorou by žasol každý človek. Avšak tváre modloslužobníkov a neverných boli zamračené a pokrivené strachom. Keď sa objavil Kríž, pochopili, že súdiť všetkých prichádza Christos, vtedy poklesli na duchu a zahanbili sa. Izraeliti do zjavenia sa Kríža očakávali iného veľkého boha; no keď uvideli viac než slnko žiariaci Kríž, vedeli, že práve on je znamením kresťanskej viery a tak začali vzývať: „Ó, beda nám! Isus Christos, ktorého oslavujú kresťania, prichádza súdiť všetkých!“ Ich tváre stemneli a naplnili sa hanbou. Avšak kresťania sa radovali a klaňali Krížu, viediac, že bol na ňom dobrovoľne ukrižovaný Christos pre spásu ľudí.

V tom čase sa zrazu objavil svetlý mrak s bleskom a ožiariac svätý Kríž, dlho na ňom zostal. Keď sa opäť mrak vzniesol tam, odkiaľ zostúpil, okolo Kríža sa obvil zvláštny veniec neopísateľnej krásy. Židia a agariáni (Arabské národy, potomkovia Izmaela, syna Abraháma od Agary - slúžky. Tieto národy prijali moslimstvo, preto ich cirkevní spisovatelia nazývajú Agariáni.) sa pri pohľade na Kríž čudovali a roztriasli, modloslužobníci, ktorí mučili svätých, nemohli kvôli strachu a prekvapeniu povedať ani slovo, avšak kresťania sa naplnili radostou a spínajúc ruky, oslavovali Boha. Tu zablýskal blesk, bolo počutie šum, hrom - zjavili sa anjeli a archanjeli, poberajúc sa k miestu pripravenému na súd. Celé povetrie sa naplnilo nebeskými mocnosťami (deviatimi anjelskými stupňami) a všetkých zachvátil strach.

Hriešníci sa začali čudovať tomu, že všetky ich tajné myšlienky sa stali zjavnými, pretože Hospodin Boh povedal: „Nie je nič tajné, čo by sa nemohlo stať zjavným a neodhalilo by sa“ (Lk 8, 17). Boží prestol stál nie na zemi, ale vo vzduchu, vo výške okolo štyridsať lakov. Okolo Prestola, po jeho štyroch stranách, sa vo vzduchu vznášali

anjeli. Líšili sa medzi sebou: jedni boli bieli ako slnečné svetlo, druhí boli podobní plameňom, iní blyštiacemu sa zlatu. Rozdeliac sa na štyri časti, naplnili všetko pod nebom, zem bola naplnená ľuďmi.

Potom z výšky nebies zostúpil ohnivý voz. Vôkol neho boli šestkrídli cherubími s mnohými očami, ktorí ohromným hlasom slávnostne a víťazoslávne vzývali: „Sväty, svätý, svätý Hospodin Zástupov, naplnené je nebo a zem Tvojou slávou.“ Anjeli zaspievali: „Požehnaj, Otče Všemohúci, požehnaný je idúci v mene Hospodinovom, Isus Christos, Slovo súpodstatné Otcovi.“ Pri ich speve sa zachvelo nebo i zem. Cherubími, ktorí prišli s vozom, obkolesili Boží Prestol. Židia a agariáni, počujúc, že anjeli oslavujú Christa rovnako ako Boha Otca, začali nariekať, hovoriac: „Ó, beda nám! Nečakali sme Ho a On prišiel.“

Strašný Boží súd.

Rozdelenie spravodlivých a hriešnych

Potom zaznel strašný zvuk trúby, ktorý predznamenal príchod Sudcu. Potom zazneli ďalšie trúby, zjavili sa kráľovské zástavy, žezlá a nakoniec mrak biely ako sneh. Uprostred neho bol náš Hospodin Isus Christos a vôkol neho množstvo Jeho beztelesných služobníkov, ktorí sa nesmeli priblížiť k mraku. Od veľkoleposti Božej slávy sa svet stal tisíckrát svetlejší než slnko. Ako to mám opísať? Rozum nemá schopnosť to pochopiť a slovo nevie vypovedať veľkolepost Božstva. Všetci upriamili svoj pohľad na Spasiteľa a anjeli vzývali: „Blahoslovený je prichádzajúci v mene Hospodinovom, Hospodin Boh prišiel súdiť živých aj mŕtvych.“ Tí, ktorí to počuli a všetko toto videli, padli na zem a poklonili sa Sudcovi. Potom Christos zišiel z mračna a sadol si na Prestole svojej slávy. Nebo i zem sa zachveli ako list na strome vo vetre a ľudia sa naplnili strachom. I zvolali anjeli k Sudcovi: „Ty si Christos, Syn živého Boha, ktorého Židia ukrižovali, Ty si Božie Slovo, ktoré Otec zrodil pred všetkými vekmi, s dvomi prirodzenosťami i vôľami. Je jeden Isus Christos, ktorý prijal telo z Panny Márie, nezmeniac prirodzenosť a prišiel do sveta konáť zázraky a znamenia.

Ty si náš Boh s Otcom i Svätým Duchom a niet iného Boha okrem Teba."

Potom Christos pozrel na nebo a ono sa vzdialilo z Jeho pohľadu; pozrel na zem a ona utekala spred Jeho tváre, súc poškvrnená ľudskými skutkami, až sa nakoniec úplne skryla tak, že stojaci nanej zostali vo vzduchu. Hospodin opäť pozrel do nebeských výšav a nebo sa stalo novým, namiesto predchádzajúcich svetiel - slnka, mesiaca a hviezd, sa objavilo nové, nezachádzajúce Svetlo - Christos, náš Boh. Hospodin pozrel na bezodnú hlinu a objavila sa nová zem, žiariaca ako svetlo a všetko sa na nej zmenilo. Hospodin pozrel na more a voda ihned zmizla, zmenila sa na oheň, ktorého plamene blčali až k nebesiam.

Všetci mali strach, pretože plameň začal pohlcovať a spaľovať neverných, hriešnych a modloslužobníkov, na ktorých, ked' Hospodin pozrel, ohniví anjeli položili svoje ruky. No nie všetci bezbožníci boli uvrhnutí do ohnivého mora. Nad niektorými sa anjeli zlutovali. Obrátil som sa k môjmu anjelovi-sprievodcovi a on mi vysvetlil, že oni sú tí zo Židov, ktorí uverili v Božiu prozretelnosť a neklaňali sa modlám.

Naplnilo sa Božie slovo napísané v Evanjeliu: „Tam bude pláč a škrípanie zubov“ (Mt 8, 12). Z ohnivého mora, kam boli uvrhnutí bezbožníci, bolo počuť pláč, nárek a stonanie. Boli mučení, trpeli a boli vyčerpaní, vidiac sa poškvrnenými hriešnymi skutkami. Tí, čo zostali nedotknutí, radovali sa, že prijali Boží Zákon a dodržiavalí ho.

Potom Hospodin pozrel na východ. Anjeli zatrúbili a tí z nich, ktorí boli na východnej strane, rozišli sa po celej zemi a tam, kde stretali ľudí so svetlými tvárami, tých s veľkou radosťou bozkávali. Tak, rýchlosťou blesku obišli celú zem a oddeliac Božích vyvolených od hriešnikov, postavili ich po pravej strane Sudcu.

Potom Hospodin pozrel na sever i na juh a anjeli Boží priviedli ostatných a postavili ich po ľavici Sudcu. Bolo ich neuveriteľne mnoho, ako morského piesku.

Tí, ktorí stáli po pravici Sudcu, žiarili neopísateľným svetlom, no tí, čo stáli po Jeho ľavici, boli temní. Obrátiac sa k prvým, Hospodin povedal: „Prídeťte, požehnaní môjho Otca, prijmite pre vás už od

stvorenia sveta pripravené Božie kráľovstvo; lebo ste ma nakŕmili, keď som bol hladný, uhasili môj smäď, odeli ma, keď som bol nahý, poslúžili mi, keď som bol chorý a v starostiah a nešťastí ste ma utešovali.“

Spravodliví odpovedali Sudcovi: „Vládca, Hospodine, nikdy sme Ťa nevideli hladného a nenakŕmili, nikdy sme Ťa nevideli smädného a nenapojili, nikdy sme Ťa nezaodeli a v chorobe sme Ti neslúžili.“ No Christos im povedal, ukazujúc na svätých, chudobných duchom: „Ak ste im činili dobre, tak ste to Mne činili.“

Potom, obrátiac sa k stojacim po ľavici, povedal: „Odíďte odo Mňa, prekliati, do večného ohňa pripraveného diablovi a jeho sluhom, lebo keď som bol hladný, nedali ste Mi jest, keď som bol smädný, nenapojili ste Ma, keď som bol pútnikom, neprijali ste Ma, keď som bol v temnici, nenevštívili ste Ma. Odíďte odo mňa, bezbožní, čo ste celý svoj život prežili v hriechu a protizákonnostiah: nepoznám vás!“ Oni s plačom odpovedali: „Pane, kedy sme Ťa videli hladného alebo smädného, nahého alebo chorého a neposlúžili Ti?“ „Kedže ste nič z tohto neučinili“, odpovedal Sudca, „žiadnemu z týchto maličkých, ani Mne ste neurobili. Odíďte odo Mňa, prekliati, ktorí ste Ma zarmútili, navnivoč premenili Moje prikázania, lúbiac dočasné pôžitky tela aj diabolskú hrdosť a prostredníctvom tohto poškvrneného života poslúžili diablovi! Prijmte pre vás pripravené večné muky!“ (por. Mt 25, 31-45). Vypočujúc si takú hroznú odpoved, začali hriešnici horko plakať a prosiť o zamilovanie. No Sudca im neodpustil. Vtedy ich schmatli anjeli a uvrhli do ohnivého mora. V mukách vzývali: „Ó, beda! Beda nám“ - no ich stonanie nikto nepočul, keďže ich hned pohltila ohnivá priepast.

Hospodin opäť pozrel na novú zem a ona sa okrášlila nádhernými sadmi, ktorých krásou som sa nevedel nabažiť. Obrátil som sa k môjmu anjelovi-sprievodcovi a opýtal som sa ho: „Aké bude Božie kráľovstvo? Azda môže byť niečo lepšie ako toto?“ Anjel mi odpovedal: „Nevieš, čo hovoríš: toto je zem krotkých, o ktorej Christos hovoril vo svojom Evanjeliu: „Blažení krotkí, lebo oni dedičmi zeme budú“ (Mt 5, 5). Nebeské Kráľovstvo je ešte krajsie.“

Hospodin opäť pozrel na zem a ona sa ihned pokryla rozličnými kvetmi, krásou ktorých som bol ohromený. A na zemi tiekli dve rieky, ktoré napájali sady, jedna bola naplnená čistým a sladkým medom, druhá mliekom. Rieky sa nezlievali jedna do druhej, mlieko sa nemiešalo s medom a tiekli na rozličné strany.

Potom prileteli nebeské vtáky, nádherní a rozmanití, naplnili sady a začali spievať zvláštnymi hlasmi. Nie je možné opísť krásu ich spevu, ktorý sa dvíhal k nebesiam. Potom Christos pozrel do nebeských výšav a odtiaľ vo veľkom množstve zišli anjelské mocnosti, ktoré niesli veľké, rukou nepostavené mesto - Jeruzalem, sláviač v Trojiči Jediného Boha. Jeho tvorcom bol Boh.

Anjeli umiestnili mesto na východe, uprostred neho sa nachádzal raj. Obkolesený bol svätými anjelmi a jeho brána svietila ako slnko.

A hľa, anjeli zatrúbili a všetko Božie stvorenstvo, nebeské i pozemské, začalo oslavovať Boha. A Christos zvolal k hriechnikom: „Ó, zatratení a bezbožní, krutí srdcom a leniví i všetci prekliati! Pozrite, o aké blahá ste prišli a aký mučivý údel vás očakáva...“ Potom Sudca vstal zo svojho Prestola a podišiel k stojacim po pravej strane, hovoriac im tichým hlasom: „Príďte požehnaní Môjho Otca a Moji milovaní, vstúpte do vám prisľúbenej radosti vášho Hospodina Boha.“

Hriechnici nachádzajúci sa na ľavej strane len zďaleka pozerali za Christom, želajúc si vidieť všetko, čo nastane.

Prvá a pred všetkými išla Presvätá Bohorodička.

Prvou zo všetkých stojacich po pravej strane bola žena, ktorej tvár žiarila ako slnko. Priblížiac sa k Christovi, poklonila sa Mu. Christos ju s radosťou privítal a prikloniac svoju prečistú hlavu povedal: „Vojdi, Moja svätá Matka, do radosti svojho Syna, lebo to všetko je tvoje dedičstvo.“ Ona, prikloniac sa Mu a pobozkajúc Jeho ruky, veselo a s radosťou vošla do svätého mesta. A všetci anjeli a spravodliví zaspievali, osláviač ju ako Božiu Matku a Kráľovnú Neba.

Po Presvätnej Bohorodičke išli svätý Ján Predchodca a dvanásť svätých apoštolov.

Potom sa od stojacich po pravej strane oddelili dvanásť mužov v kráľovských odevoch a podišli k bráne mesta. Spolu s nimi bol aj svätý Ján Predchodca a Christov Krstiteľ. Hospodin ich s radosťou

prijal, pbozkal ich a povedal im: „Vojdite do radosti svojho Hospodina.“ Všetci sa Christovi poklonili a s radosťou vošli do Svätého mesta. A anjeli oslávili Boha za nich.

Za apoštolmi išlo sedemdesiat Christových učeníkov. Potom podľa príkazu Sudcu prišlo k bráne mesta sedemdesiat mužov odetých do žiarivých šiat a poklonili sa Hospodinovi. Christos im prikázal vojsť do Svätého mesta.

Vidiac toto, stojaci na ľavej strane veľmi nariekali a trhali si vlasy, spomínajúc si na svoje protizákonné skutky, pre ktoré stratili večné blahá. Židia, ktorí neprijali Christa a neboli pokrstení, zbytočne preklínali úplne nevinného Mojžiša, hovoriac: „Kde je teraz, nevidíme ho, nevidíme toho, ktorého zákonom sme sa riadili, hoci sme zavrhlí Christa.“ Hľadali Mojžiša, no nemohli ho nájsť, a on spoločne s Abrahámom, Izákom, Jakubom a ostatnými svätými prorokmi stál na pravej strane.

Za Christovými učeníkmi išli svätí mučeníci a mučenice. Potom podľa Božieho príkazu sa od stojacich na pravej strane oddelilo množstvo ľudí, ktorých tváre svietili ako slnko a ktorí boli odetí do červených odevov. Boli to svätí mučeníci a mučenice, ktorí za Christa preliali svoju krv. Priblížiac sa k Hospodinovi, poklonili sa mu. Hospodin ich s radosťou prijal a prikázal im vojsť do Svätého mesta.

Za mučeníkmi išli svätí vyznávači. Po mučeníkoch sa k mestu priblížili ďalší ľudia so žiariacimi tvárami a odetí do šiat žiariacich ako oheň. Aj oni vošli do radosti svojho Hospodina. Za vyznávačmi sa k mestu priblížili zvestovatelia. Ich tváre svietili ako sneh a ich šaty sa trblietali ako zlato. Aj oni vošli do radosti svojho Hospodina. Po zvestovateľoch podišlo k bráne Svätého mesta mnoho ľudí s tvárami žiariacimi ako slnko a v šatách bielych ako sneh. Na svojich pleciach mali omofory, boli to archijereji. Hospodin im prikázal vojsť do Jeho slávy a anjeli za to Boha všemohúceho oslávili. Boli to svätí biskupi (svätitelia). Potom sa z pravej strany k mestu priblížil veľký počet ľudí s tvárami bielymi ako ľalia a poklonili sa Hospodinovi. Boli to zdržanliví a pôstnici. A Hospodin im prikázal vojsť so mesta. Hospodin znova obrátil svoj zrak na pravú stranu a odtiaľ sa k nemu vybral množstvo mníchov, ktorí sa očistili pravým pokáním. Hospodin im

prikázal vojsť, pozdvihnuť svoje ruky, osláviť v Trojici jediného Boha. Boli to mnísi namáhajúci sa kvôli Christovi. Za mníchmi a pôstnikmi sa priblížili mníšky, ktoré sa zriekli všetkého svetského a nasledovali Christa. Hospodin im prikázal vojsť a oni, radujúc sa, vošli do mesta. Ked' toto všetko videli odsúdení, čo stáli po ľavej strane, vzývali: „Koľko bláh sme stratili, kvôli svojej nerozumnosti, zaslepenosti a zatemnenosti!“ Vidiac slávu svätých, zázračné mesto, veľkolepost Božej krásy, bili sa do tváre, trhali si vlasy, odsudzujúc samých seba. Hospodin znova obrátil svoj zrak k stojacim na pravej strane a odtiaľ k Nemu prišli spravodliví, ktorých tváre žiarili ako mesiac v temnote noci. Aj oni vošli do radosti svojho Hospodina. Po spravodlivých Hospodin zavolal Abraháma, Izáka, Jakuba a dvanásť patriarchov. Podišli odetí do bielych šiat. Hospodin im prikázal vojsť do Sväteho mesta a oni vošli, radujúc sa a ospevujúc Boha. Za nimi do mesta vošli všetci proroci okrem Mojžiša a Árona, žiariaci ako nebeské hviezdy. Potom podišiel Mojžiš, jeho tvár žiarila Božou slávou, odev žiaril ako blesk. S ním bol Áron, Eleazár a dvanásť mužov, ktorí prorokovali kedysi o Christovi. Medzi nimi boli aj všetci izraelskí sudcovia od Gofoniáša až do proroka Samuela. Za nimi - Dávid, kráľ a prorok, a všetci zbožní izraelskí králi a všetkých dvanásť pokolení Izraela v plnosti zachovávajúcich Mojžišov zákon do príchodu Christa a nepokloniacich sa pohanským bohom. Potom Hospodin zavolal Adama, Ábela, Séta, Enoša, Enocha, Noeho, Melchisedeka a ostatných svojich svätých mužov a ženy. Všetci vošli do radosti svojho Hospodina, lebo On prikázal svojim služobníkom dať im primeranú odmenu za ich podvihy a námahu. Za nimi prišli ďalší, ktorí ešte do príchodu Christa zachovávali svojimi skutkami Zákon, hoci ho nepoznali a neklaňali sa modlám, no vyznávali pravého Boha. Hospodin im prikázal vojsť a oni sa naplnili neopísateľnou radosťou. Potom podišla počtom malá skupinka ľudí, ktorá žiarila neobyčajnou nebeskou slávou. S veľkou odvahou vošla do Sväteho mesta. Boli to blázni kvôli Christovi (jurodiví), ponižovaní, vysmievani ľuďmi, pretrpeli mnoho zlého, za čo sa stali dôstojnými radosti. Hospodin prikázal prísť aj ďalším, ktorí sa nachádzali po pravej strane a podišlo k Nemu množstvo národa; tváre všetkých boli nádherné a odev žiaril. Boli to

chudobní duchom. Aj oni vošli do Svätého mesta. Potom sa objavilo zhromaždenie, ktoré bolo pokryté svetlým oblakom. Hospodin sa k nim obrátil a krotkým hlasom povedal: „Vojdite, moji milovaní, do radosti svojho Hospodina, zozbierajte plody svojich námah.“ Boli to plačúci. Za nimi podišla k vrátam Svätého mesta ďalšia vznešená skupina, zaodetá bola do svetlých odevov. Aj ona vošla do Svätého mesta. Boli to ľudia pokorní a krotkí. Po krotkých a pokorných prišla ďalšia malá skupinka. Ich tváre boli čisté ako kvapkajúci med, ich odev žiaril ako svetlo. Hospodin im prikázal vojsť. Boli to spravodliví sudcovia, ktorí nesúdili za odmenu, ktorí sa nebáli mocných, no súdili všetkých spravodlivo. Po nich Hospodin vyzval ďalších. Tí, čo k Nemu prišli, boli odetí do červených odevov a na hlavách mali vence. Ich tváre boli pokryté nádherne voňajúcim myrom. Hospodin im prikázal vojsť do Svätého mesta. Boli to milosrdní.

Poobzeral som sa dookola a videl som neopísateľnú slávu Svätého mesta, videl som prekrásne príbytky, ktoré sa mali naplniť. Tých, čo vošli, bolo mnoho, no mne sa zdalo, že nenaplnili ani štvrtinu príbytkov, ktoré boli v meste pripravené.

Hospodin opäť pozrel na pravú stranu a tam sa oddelil malý počet ľudí, ktorí k nemu podišli. Všetci mali biely odev žiariaci ako krištáľ a ich tváre boli veľmi svetlé. Aj oni vošli do Svätého mesta. Boli to mierotvorcovia. Potom Hospodin prizval veľkú skupinu, ktorá žiarila slávou a vznešenosťou. S veselými a radostnými tvárami vošli do Svätého mesta. Boli to vyhnani za spravodlivosť, ponižovaní, bití bez viny; za všetko, čo pretrpeli kvôli Christovmu menu, vošli aj oni do radosti svojho Hospodina. Potom prišla ďalšia veľká skupina ľudí, ich tváre boli biele ako sneh a odev žiaril ako blesk. Vo svojich rukách držali zlaté sviece. Aj ich Hospodin s radosťou prijal a prikázal im vojsť do Svätého mesta. Boli to tí, ktorí nepoškvrnili svoje panenstvo. Hospodin opäť pozrel na stojacich na pravej strane, podišiel k nemu malý zástup ľudí. Ich tváre boli neobyčajne krásne a rumenné, ich odev bol biely ako sneh a hlavy mali ozdobené vencami. Prišli k Christovi a poklonili sa mu. Hospodin im prikázal vojsť do Svätého mesta a svätí anjeli za nich oslavovali Boha. Boli to ženy, ktoré prežili svoj život vznešene a nepoškvrnene, v manželstve nepoškvrnili svoje

lôžko, boli milosrdné, pomáhali biednym, chodili na modlitbu do chrámu a tak sa stali hodnými večných bláh.

Ked' som toto všetko videl, opýtal som sa svojho anjela sprievodcu: „Prosím ťa, povedz mi, či môže mať v tomto večnom živote žena svojho muža, ak bude chcieť, alebo muž ženu, ak nepoškvrnené a v bázni Božej prežili svoj pozemský život?“ Anjel mi na to povedal: „Tu nie je miesto pre želania pominuteľného sveta, oni prišli do večného sveta, kde nie je ničoho porušiteľného, telesného, no všetci žijú ako Boží anjeli.“ Ja som sa opýtal aj na mnohé iné, čo som videl a spoznal predtým a svätý anjel mi postupne všetko objasňoval.

Potom som uvidel, ako sa svätý Kríž pozdvihol z toho miesta, na ktorom stál, a priblížil sa k Svätému mestu. Postavil sa pri bráne, kde stál Hospodin, ktorý prizýval svojich svätých a vovádzal ich do Sväteho mesta.

O Božom hneve na tých,
ktorí zhrešili v Starom alebo v Novom Zákone

Veľké množstvo hriešnikov stalo po celej zemi, bolo ich ako piesku v mori - od Adama do posledného dňa, v ktorom prišiel Christos, z každého národa a rasy. Stáli s tmavými tvárami, boli zamračení a podráždení, označení pečaťou odvrhnutia. Triasli sa od strachu kvôli nadchádzajúcim večným mukám. Mnoho z pravoslávnych kresťanov stalo v strachu, neočakávajúc zlútovanie, pretože kresťanmi boli len formálne a Božie prikázania nezachovávali. Oni budú mučení dvojnásobne za svoje odpadlítvo. I uvidel som v Hospodinových rukách ohnívé žezlo, ktorým rozdelil hriešnikov podľa rás a národností, rozdelil ľudí aj podľa viery, osobitne postavil heretikov a každému pridelil miesto. Osobitne oddelil hriešnikov zo židovského národa, ktorí nezachovávali Mojžišov Zákon, ale klaňali sa modlám do príchodu Christa. V druhej skupine boli tí Židia, ktorí po príchode Christa neuverili a ukrižovali Ho a aj tí, ktorí urobili mnoho zlého Jeho svätým mučeníkom a apoštolom.

Hospodin s hnevom pozrel na západ a vtedy sa objavili žiariaci anjeli, ktorí začali hriešnikov vrhať do ohnívého mora. Hriešníci nariekali: „Ó, ťažko, ťažko“ a pohrúžili sa do ohnivej prieplasti.

Všetko toto mi anjel povedal.

Potom ohniví anjeli prešli na tú stranu, kde stáli kresťania, ktorí sa v čase prenasledovania zriekli nášho Hospodina Isusa Christa. Ich postihol ten istý údel: boli uvrhnutí do ohnivého mora. Začali hrozne kričať, s prosbami vzývali k Christovi: „Hospodine Isuse Christe, Synu Boží, zmiluj sa nad nami!“ - no nebolo im odpustené. Potom Hospodin oddelil ďalšiu časť z ľudí. Ich odev i ruky boli od krvi. Boli to zbojnici a vrahovia. Anjeli ich uvrhli do ohnivého mora a oni kričali: „Zmiluj sa nad nami strašné Slovo Boha i Otca!“ - no nik ich neochránil. Tu boli aj tí, ktorí sami seba zabili, čím zarmútili Boha a rozradostili diabla, preto budú mučení spoločne s ním. Potom boli vyčlenení ďalší hriešnici – zlodeji a podvodníci, ktorí boli výzorom temní a šíril sa od nich strašný zápach. Ich odev bol roztrhaný a na nohách mali kozie kože. Hospodin prikázal anjelom, aby aj týchto uvrhli do ohnivého mora. Anjeli ich spútali a uvrhli. Boli to zlodeji a podvodníci. Keď ich anjeli hádzali do ohnivého mora, oheň sa stále viac a viac rozháral, plamene vydávali čoraz väčší šum a hrozný blkot. Uvrhnutí hriešnici boli skoro spálení ako suché vetvy. Takto boli oddelení aj ďalší hriešnici, ktorí stáli po ľavici Sudcu a postavili sa pred Noho. V ich nozdrách sa hmýrili červy, z ich úst vychádzal smrad, ich odev bol začiernený dymom a ich tváre boli temné. Priviedli na seba Boží hnev za to, že boli lživí a krivo prisahali a mnohým tak spôsobili vred – ujmu, škodu, zabudnúc na Boha. Preto ich Hospodin vydal do rúk anjelov, ktorí ich schvátili a uvrhli k mukám. Oni však prosili o odpustenie, no nedostalo sa im ho. Potom Hospodin oddelil ďalších hriešnikov, ktorí boli pokryti tmou a mali zdivočené tváre, škrípali zubami, jazyk im visel cez pery ako psom a z ich očí sa sypali iskry. Boli to hnevliví, zúriví, na zlo pamätajúci, závistliví, ohovárační, posmeškári a rúhači. Aj týchto Hospodin odsúdil na muky a anjeli ich uvrhli tam, kde sú červy neumierajúce. Veľmi žalostne plakali, no miesto slz im z očí tiekla krv - odpustenia sa im však nedostalo. Potom bolo oddelené väčšie množstvo hriešnikov, ktorých tváre boli očiernené sadzou, odev znečistený krvou a hnisom, ich nohy boli opuchnuté a zmodrené. Títo hriešnici, ktorí konali rôzne skrivodlivosti, nedokázali odpovedať na otázky Boha, ktorý ich

usvedčoval, pretože ani spoved'ou, ani milosrdenstvom neočistoval svoje duše od hriechov a tým sa nesnažili obmäkčiť Sudca. No najviac boli odsúdení za to, že sa nezdržiavali hnevú a neodpúšťali tým, ktorí im ublížili.

Od anjela, ktorý bol so mnou, som sa dozvedel aj to, že v odpustenia urážok a krívdu svojich bližných majú ľudia na poslednom súde veľký úžitok. Prísny Sudca je k nim milší a oni Mu môžu smeť povedať: „Odpust nám, ved' aj my sme odpúšťali.“ A Boh im nie je odpustí, ale aj daruje Nebeské kráľovstvo.

No beda tým, ktorí nechcú konáť podľa tejto cnosti, aby tak získali spásu, no najmä vtedy, ak im v tom zabránila ich vlastná pýcha. Želajúc si pomstu, zamýšľame zlo voči našim nepriateľom, no v skutočnosti im nemôžeme nijak uškodiť, pretože Boh nivočí zlé úmysly, ubližujeme len samým sebe, pretože tak úplne strácame nádej na svoju spásu. Vlastne, žiadten nepriateľ nám nemôže spôsobiť také zlo, aké si môžeme spôsobiť sami - lebo ním sa navždy zahubíme. Ak sám neuškodíš, ani sám satan ti nemôže uškodiť, a nebudeš mať nepriateľov, ak sa ním nestaneš ty sám. Z toho vyplýva, že hanit a po-hŕdať treba samým sebou a nie svojimi blížnymi.

V zástupe tých, čo stáli po ľavici, boli aj tí, ktorí sa oddávali objedaniu sa a pijanstvu. Aj na tých sa Hospodin nahneval a anjeli ich uvrhli do ohnivého mora. Potom Hospodin oddelil na ľavej strane veľkú časť ľudí – smilníkov. Ich odev bol zašpinený od blata a v vlasoch sa im hemžili červy. Z očí im vytiekala krvavá pena a ich tváre boli hnisisavé. Červy prevrtávali ich vnútornosti a aj samotné srdce, na ich nohách viseli pijavice, ktoré pili ich krv a z ich nozdier vychádzal smrad pripomínajúci mŕtvoly. Ked' ich Hospodin uvidel, rozhneval sa a povedal: „Plemä smilné, vo svojich žiadostivostiach zblúdilé, nec' bude uvrhnuté na večné muky.“ Ked' to počuli, začali plakať a kričať: „Zmiluj sa nad nami, Bože, a ochráň svoje stvorenie! Hoci sme zhrešili, no Teba sme sa nezrieckli a neklaňali sme sa cudzím bohom.“ Vtedy anjel zatrúbil trikrát a Hospodin povedal: „Odíďte odo Mňa prekliati, aby som vás nevidel. Ak by ste priniesli slzy či pokánie pred smrťou, mohli by ste sa očistiť od svojich hriechov, no teraz, nachádzajúc sa v mukách sa aj sám satan kajá! Nie, odíďte odo Mňa, pre-

kliati, do večného ohňa!" A vtedy ich anjeli uvrhli do ohnivého mora. Potom Hospodin oddelil od stojacich po ľavici veľmi veľkú skupinu ľudí v mnišskom oblečení. Anjeli ich priviedli pred Christa. Ked' som ich zbadal, začudoval som sa a pomyslel si: prečo sa tí, ktorí boli mníchmi kvôli Christovi, ocitli na ľavej strane? Ich tváre boli temné ako sadze, v rukách držali zhasnuté lampy bez oleja. Na ich šijach viseli ľahostajnosť, nedbanlivosť a lenivosť v podobe vtákov - sov. Nad nimi viseli zádumčivosť a nepriadnosť ako had a nepokora im ako ťažké železo obťažovala chrbát. Hospodin sa na nich zahľadel stroho a vyčítavo, pretože ich zlomili vášne, lebo nedodržali svoje sľuby a boli otrokmi svojich žiadostivostí. Taktiež začali vzývať: „Bože, zmiluj sa nad nami, veď sme slúžili iba Tvojmu menu dňom aj nocou. Tvojím menom sme vyháňali démonov i predpovedali budúcnosť.“ No Hospodin im odpovedal: „Odíťte odo Mňa, služobníci vášní a milovníci ľudskej žiadostivosti. Odíťte na večné muky. Neposlúchli ste môj hlas, teraz ja nevypočujem ten váš.“ A potom ich anjeli odviedli do večného ohňa a na strašné muky.

Sväty anjel mi povedal, že ku koncu sveta takmer celé mnišstvo zanikne, pretože bude málo takých, ktorí si obľúbia námahu, pokoru a utrpenie. Na konci veku zavládne kráľovstvo satana, ktorý k sebe rozličnými úskokmi privlečie mnohých, najmä však tých, ktorí si nezamilovali Christa, chudobu, pokoru, utrpenie a tak sa ľahko nechajú oklamáť antichristovou lžou. Vzdajú sa Christa a zahynú naveky.

Aj po týchto oddelil Christos z ľavej strany slepých, no chodiacich podľa Božích pokynov. Na nich nebola pečať zla, no ani dobra. Hospodin na nich pozrel a rozžialil sa nad nimi s krotkosťou. Na ich rodičov obrátil svoj prísny zrak a vyčítal im to, že nenechali svoje deti pokrstiť. Potom prikázal svojim anjelom, aby ich zaviedli na pokojné miesto, kde by okúsili sčasti večné blahá, no také, aby nemohli vidieť samotného Boha. Spoločne oslavovali Boha: „Bože a Vládca náš, Ty si blahý a milosrdný, lebo Ty, ako Pán nad životom a smrťou, si nás pripravil o pozemský život rozličnými osudmi, no my len o jedno prosíme: zmiluj sa nad nami!“ A Hospodin im daroval malú útechu. Boli to deti, ktoré neprijali svätý krst. Vekom boli všetci rovnakí.

Potom Hospodin oddelil z ľavej strany bezbožného Ária a jeho prívržencov. Ich tváre boli ako diablove, hlavy podobné hadím a z ich úst vychádzali smradlavé červy. Boh sa na nich zahľadel, osobitne na Ária, ktorý mnohých zlákal na svoje falošné učenie o tom, že Boží Syn je iba Božím stvorením a nie je Boh podstatou. (Toto učenie bolo odsúdené na 1. všeobecnom sneme v Nikei v roku 325.) Hospodin mu povedal: „Či nie som Bohočlovek Isus Christos, jednej podstaty s Otcom; ako to, že si moje Božstvo ponížil na stvorenie a týchto ľudí priviedol do omylu a večných múk?“ Ked' to povedal, odvrátil sa od nich. Tu ich ohniví anjeli schmatli, položili na nich ťažké železné okovy a zhodili ich k najkrutejším mukám, kde bol samotný satan, jeho démoni a zradca Judáš a ostatní satanovi služobníci. Potom strašní anjeli chytili a k súdu priviedli bezbožných stúpencov Makedónia. Tváre mali zdivočené a ohyzdné. Z úst im vychádzal smrad a ich oči svietili satanskou zlobou. Hospodin sa obrátil k Makedóniovi (Svojím učením popieral Božstvo Svätého Ducha; učenie bolo odsúdené na 2. všeobecnom sneme v Konštantínopole v roku 381.) a povedal: „Ak ťa neusvedčím ja, tak ťa odsúdi Svätý Duch, ktorému si sa rúhal, pretože je pravý Boh.“ A vtedy náhle všetky nebeské voje slávnostne a víťazoslávne zaspievali pieseň oslavujúcu Svätého Ducha „Carju nebesnyj, Utišiteľu, Duše istiny, iže vezdi syj i vsja ispolňaj, Sokrovišče blahich i žizni Podateľu, priidi i vselisja v ny, i očisti ny ot vsjakija skverny, i spasi Blaže, duši naša. Príd', zjav sa, nech bude zahanbený ten, čo Ťa ponižoval, falošný učiteľ Makedónios!“ Po skončení spievania sa z výsosti zjavilo ohromné svetlo, ohnivá žiara, najsvetlejšia žiara a blýskalo mnoho bleskov. Potom sa objavil Prestol, urobený akoby zo smaragdov, nad ktorým sa Boh Svätý Duch v podobe bieleho holuba vznášal, vznášal sa nad Prestolom Najspravodliviejsieho Sudcu - Jednorodeného Božieho Syna. Anjeli aj spravodliví oslavovali Otca i Syna aj Svätého Ducha - Trojicu jednobytnú a nerozdeliteľnú. Takto bol Makedónios ponížený aj so svojimi stúpencami. Objavili sa ohniví anjeli, začali ich biť putami a hádzať do pekelnej prieplasti. A Svätý Duch sa vzniesol tam, odkiaľ zostúpil. Potom svätí anjeli oddelili stúpencov heretika Nestoria. Ich tváre boli temné a škaredé. Hospodin na nich pozrel a zavolal si ich vodcu. (Učil, že

Mária porodila človeka Christa a nie Bohočloveka, nazval ju preto Christorodička a nie Bohorodička, Christa tiež nazval Bohonosným /čiže človekom, v ktorom prebýval Boh, ako napr. v prorokoch/ a nie Bohočlovekom. Toto učenie odsúdil 3. všeobecný snem v Efeze v roku 431) Ked' sa Nestorios postavil pred Christa, ten mu povedal: „Ó, poškvrnený a nerozumný falošný učiteľ, ktorý si odvliekol mnoho duší odo Mňa a mojej Cirkvi a priviedol ich do večnej záhuby! Ja som jediný Svätý, jediný Hospodin Isus Christos, v dvoch prirodzenostiach a jednej osobe oslavovaný od všetkých.“ Nasledovníci Nestoria stáli ako zamrznutí a bez slova mlčali. Potom prišla naša Vládkyňa Bohorodička v sprievode svätých anjelov k svojmu Synovi a Bohu, žiarila neopísateľným svetlom a okrášlená veľkolepou slávou. Ked' sa zjavila, anjeli začali spievať oslavnú pieseň: „Raduj sa, Ty, ktorá si sa stala hodnou byť matkou Christa Boha.“ Nestoriáni sa pri týchto slovách zachveli a zahanbili. Svätí anjeli ich spútali a bili ohnivými palicami, vrhali ich do pekelnej prieplasti - tam, kde už boli ariáni a makedoniáni. Presväta Bohorodička odišla so slávou do Horného Jeruzalema, pričom ju oslavovali jeho obyvatelia.

Neskôr svätí anjeli oddelili z ľavej strany ďalších ľudí. Podobali sa na modly - boli zúriví a strašní. Hrýzli sa navzájom ako besné psy. Boli to severiáni, iní im podobní heretici a ikonoborci. (Severiánmi sú pomenované monofyzitské herézy, ktoré majú svoj počiatok v nesprávnom učení konštantínopolského archimandrita Euticha a pomenované sú podľa najhorlivejšieho učiteľa Severa. Toto nesprávne učenie bolo opačnou krajnosťou ako nestoriáni a jeho podstata bola v tom, že Isus Christos mal len jedinú (mono) prirodzenosť (fyzis) a to božskú, ktorá pohltila ľudskú. Christos má však dve prirodzenosti - božskú a ľudskú, čo potvrdil 4. všeobecný snem v Chalcedone v roku 451. Ikonoborecká heréza bola odsúdená na 7. všeobecnom sneme v Nikei v roku 787 a jej stúpenci odmietali uctievanie svätých ikon. Snem jasne potvrdil, že ikony sú súčasťou duchovného a bohoslužobného života Cirkvi a majú svoju dôležitú úlohu.) Jedni napríklad hovorili, že Christos si svoje telo priniesol z Neba a nevzal si ho od Prečistej Márie, Matky Bohočloveka Isusa Christa. Ikonoborci zas ničili sväté ikony, považovali ich za modly, ničili ikony Christa,

Bohorodičky, svätých i anjelov. Pozerali na Isusa Christa, odvracali svoje tváre od hanby a jeden druhému hovorili: „Vskutku sme márnivo prežili svoj život, keď sme sa nechceli klaňať svätým ikonám.“ Iní im odpovedali: „Správne ste postupovali, pretože toto je prízrak a nie skutočný človek, ako je možné zobraziť prízrak?“, to boli tí, ktorí si mysleli, že pred vzkriesením bolo telo Isusa Christa neporušiteľné.

Christos na nich káravo pozrel a usvedčil ich z ich poblúdení hovoriac: „Odíťte odo mňa, nespravodliví, pretože ste ma sami odvrhli, ničiac a odsudzujúc moje vyobrazenia. Ja sám som dovolil ešte počas môjho života, aby mi vzdávali úctu a tak som poslal svoj nerukotvorenný obraz kráľovi Avgarovi. Pri ňom aj pri ikonách mojej Prečistej Matky sa dejú mnohé zázraky. Nerozumní, uctievate obrazy pozemských vladárov, no môj obraz ste zneuctili. Preto chodťte do večných múk k vášmu učiteľovi - diablu.“ A anjeli ich začali vrhať do ohnivej prieplasti. Hospodin si ešte zavolal mnoho ďalších heretikov a tí prišli, vedení anjelmi a postavili sa pred Noho. Ich tváre boli mrzké a na pohľad nepríjemné. Christos sa na nich zahľadel a povedal: „Ó, nerozumní rozvracači! Ja som Hospodin, Boží Syn z dvoch prirodzeností - prirodzenosťou Boh a prirodzenosťou človek, ako to učili a potvrdili svätí otcovia Všeobecných snemov, ktorí hovorili mojím Svätým Duchom. Ako ste sa opovážili odvrhnúť ich učenie a rady? Kvôli svojej hrdosti ste poblúdili, boli ste ľahkou koristou pre diabla, ktorý vás prelští svojimi falošnými radami. Odíťte odo Mňa, prekliati, do večných múk!“ Potom Hospodin prizval anjelov, ktorí urobili to isté, čo s predchádzajúcimi heretikmi.

Prosím, vás, otcovia a bratia, ktorí si to prečítate, nech nikto z vás nezapochybuje o pravdivosti povedaného, mysliac si, že hrievnemu mužovi nemohli byť odkryté takéto tajomstvá, ktoré od počiatku vekov nikto z veľkých svätých nevidel. Mnohí z nich dostali od Boha rozlične veľké dary, každý také, akých bol hodný. Toto všetko mi Boh odkryl nie preto, že by som bol toho hodný, ale vďaka modlitbám svätého Vasilija. Či sa patrí diviť sa Božiemu plánu? Alebo či neviete, že tajomstvo vzkriesenia najprv Christos odkryl ženám? Aj pastieri sa ako prví dozvedeli o Jeho narodení a nevznešení a neučení rybári sa

stali zvestovateľmi Jeho učenia. Aj v mnohých iných písmanach nájdete príklady čudných darov mnohým svätým. Jedni dostávali zjavenia, iní konali zázraky, podobne ako aj u apoštolov vidíme rozličné dary Svätého Ducha. Som posledný z ľudí a aj to, čo mi bolo odkryté, uvádzam tu, aby z toho mali úžitok tí, ktorí si to prečítajú. Nič som si nevymyslel, no ak aj kvôli mojej nevedomosti a hrubosti tu nájdete niečo nerozumné, neodsudzujte kvôli tomu mnou napísané. Píšem to pre skrúšených srdcom pravdivo a nefalošne. Boh je svedkom, že sme to videli a počuli. Myslím si, že nikto zo správne uvažujúcich nezapochybuje o videnom a počutom, najmä z tých, ktorí študujú knihy Svätého Písma, kde sa o tomto nachádza nemálo svedectiev.

O Židoch, ktorí ukrižovali Christa

Potom prikázal Hospodin svätým anjelom, aby pred Noho prišli obrovskú skupinu - nespočetné množstvo hriešnikov, ktorí boli pokryti čierrou tmou. Ich tváre boli pokryté hniasavou krvou, veľké beľmá mali na očiach a ich uši boli zamazané smolou. V rukách držali konské chvosty, ich nohy boli krivé a obuté do oslej kože. Pozerali jeden na druhého, čudovali sa zo seba navzájom a šepotom hovorili: „Ó, beda nám! Ten, ktorého Annáš a Kaifáš s pontským Pilátom ukrižovali na kríži, chce teraz súdiť živých aj mŕtvych. Ó, zlí klamári a zvodcovia, ktorími sme boli oklamani a neuverili v Noho. Teraz sme vpadli do Jeho rúk a niet toho, kto by sa nad nami zlutoval. Nemáme slov pred Ním, koľko zla sme urobili Jemu samotnému aj Jeho učeníkom! Ak by sme Mu uverili a dali sa pokrstiť, ako to urobili mnohí z nás, ktorí teraz odchádzajú do nebeského kráľovstva, aj my by sme tam išli a On by nás prijal.“

Kým takto vzlykali a rozprávali sa medzi sebou, Hospodin im anjelskou trúbou oznámil: „Či nie som Ja Isus Christos, Syn Boha i Otca, ktorý sklonil nebesá, zostúpil a narodil sa z Ducha Svätého a svätej Márie? Na vašich zhromaždeniach som vás učil: Ja aj Otec sme jedno. Aj keď neveríte Mne, verte mojim skutkom (Jn 10, 30. 38), videli ste moje skutky - mŕtvych som kriesil, slepým navracal zrak, vyháňal démonov, všetky choroby a bolesti som vyliečil, chromí začali chodiť, malomocní boli očistení, nevládni sa vyzdraveli. Všetko

toto ste videli, no zostali ste slepí rozumom. Nechceli ste Ma posluchať a tak sa zachrániť, preto večne žiť nemôžete. A k tomu ešte - za všetko, čo som vám urobil dobrého, ukrižovali ste Ma na kríži, prebili ruky a nohy a prepichli môj bok kopijou. No nie preto vás budem súdiť, ale preto, že ste neposlúchli mojich učeníkov, ktorí vás chceli obrátiť k pokániu. Nechceli ste sa obrátiť, uprednostnili ste umrieť v hriechu."

Ked' to počuli, začali plakať a horekovať. Jedni sa bili do prís, druhí drali svoju tvár a hovorili: „Mojžiš, Mojžiš, ľažko je nám! Kde si? Príd a ak si si získal milosť u Boha, tak aj teraz nás zachráň.“

Hospodin im povedal: „Ked'že ste mi neuverili, nech teda Mojžiš, ktorého privolávate na súd, nájde medzi vami nevinného. On vás však usvedčí.“ Pri týchto slovách sa pred nimi zjavil Mojžiš vo veľkej sláve. Okamžite ho spoznali a začali kričať: „Ó, Mojžiš! Ty si nám dal zákon, my sme ho dodržiavali, ako si nám prikázal, a neprijali sme len tohto Sudcu, ukrižovali sme Ho a zabili. Povedz nám, kto je to a prečo si nám o Ņom nepovedal vo svojom zákone? Povedz nám to a vyslobod' nás z Jeho rúk, pretože vidíme, že sa nachádzame v Jeho moci. Postihlo nás to, čo sme nečakali. Pomôž nám, pretože sa nachádzame v nešťastí.“

Prorok Mojžiš im odpovedal: „Ó, nerozumní a zatvrdnutí srdcom, synovia nie Abraháma, ale diabla! Nenapísal som vám v zákone: Proroka ako mňa vzbudí spomedzi vás Hospodin Boh, Toho poslúchajte. Bude vám hovoriť všetko, čo Mu prikáže Boh, a kto neposlúchne Božie slová, ktoré bude tento prorok hovoriť v mene Boha, ten bude Bohom potrestaný (5M 18, 15-19). Čo môže byť jasnejšie, než toto! A na druhom mieste zákona je napísané: Neodníme sa žezlo od Judu a zákon z jeho bedier, pokým nepríde Zmieriteľ, ktorého čakajú národy (1M 49, 10) A mnoho iného som predpovedal, čo ste čítali počas sobôt na vašich zhromaždeniach. Koho iného ste čakali? Vskutku ste poblúdili a preto bolo od vás odňaté Božie požehnanie. Avšak vašu terajšiu vieriť ste zdedili od pohanov.“

Oni odpovedali: „Ako sme mohli v Noho veriť, ked' sa nazýval Božím Synom a ked' v tvojom zákone nebola o tom zmienka a ani proroci o tom nehovorili.“ Mojžiš povedal: „Nazval som ho prorokom

ako seba, On sa vtelil - dokonalý Boh i dokonalý človek, no vaša závist, zloba a pýcha vám nedovolili uveriť v Noho a preto vás očakáva večný oheň.“ Ked' to dopovedal, odišiel od nich.

Potom Boh oddelil ďalších ľudí z ľavej strany a predstúpili pred neho hriešnici, temnejší než všetci ostatní. Boli to mučitelia a pomstyčtiví ľudia. Na ich čelách bol nadpis „satan“, v rukách držali doštičky na ktorých bolo napísané „zavrhnutie“ a Boh im mocne povedal: „Ó, bezbožní, prečo ste Ma opustili a poškvrnili svätý krst, obrátili ste sa k antichristovi a oddali ste sa mu? Čo od neho vlastne očakávate? Spoločne s ním budete aj mučení. Zamilovali ste si ho, taká bude aj vaša odmena.“ A svätí anjeli ich schmatli a hodili do priepasti, do ktorej bol uvrhnutý aj sám satan.

Potom anjeli chytili a priviedli mnohých bezbožných vzdelaných ľudí, ktorí svojou pýchou, učiac sa múdrosti tohto sveta, zavrhli Boha a zahubili mnoho národov svojimi bezbožnými dielami, rozvračali národy, rozširovali zlo vo svete, najviac však zvrátenosť a voľnomyšlienkarstvo. Na ich čelách boli nadpisy „zvodcovia“ a „skazeni.“ Ohromne sa trýznili - trhali si vlasy, hrýzli si do jazykov, ryčali ako šelmy, škrípali zubami a vrieskali: „Ó, krutá nám beda! Ó, ukrižovaný a tajomný Bože, ľudomilný, nielen my sme sa odvrátili od Teba a neverili Tvojmu Svätému Písmu. Ó, ukrižovaný Bože, zachráň nás, len teraz sme spoznali Tvoju slávu a veríme v Teba ako v Božieho Syna. Ó, krutá nám beda! Ó, smrť naša dobráčka, príď k nám a zbav nás nášho zlého údelu. Ked' sme počuli o večných mukách, smiali sme sa. A zvestovateľom Božieho slova sme sa rúhali. Hľa, postihla nás spravodlivá odmena za našu bezbožnosť a skazenosť.“ Svätí anjeli ich bili ohnivými palicami a hádzali do priepasti pekla. Ohromne škrípali zubami a ponárali sa do hlbiny blkotajúceho plameňa. Z ohnivej priepasti bolo počuť ich hrozný krik, stony trhajúce dušu a prekliatia. Hriešníci preklínali jeden druhého, nenávideli sa navzájom a kvôli pýche považovali za vinníkov svojho nešťastia svojich blížnych. Syn preklínal otca za to, že ho nenaučil dodržiavať Božiu vôľu, dcéra preklínala svoju matku hovoriac: „Načo si ma porodila? Aby som bola večne mučená v tomto plameni?“ Hrozný pohľad! Opísť ho v úplnosti námôže žiadny človek. A ani anjel.

Odrazu som počul strašný ston a hlas podobný revu leva. Nieko, škrípajúc zubami, kričal: „Hrôza! Hrôza! Ó, ukrižovaný Bože, ja som nepochopil Tvoje vtelenie a zavrhol som ťa, dokonca som nechcel počuť ani Tvoje meno. Teraz však vidím, že Ty si jediný Hospodin, Isus Christos. Tu, hoci som bol Tvoj nepriateľ, teraz Ťa vyznávam ako Hospodina a Boha. Beda tomu, kto Ťa nemiloval a nechápal Tvoj príchod na zem! Beda tým, ktorí neuverili v Teba ako v pravého Boha a nedali sa pokrstiť! Beda tým, ktorí Ťa nepoznali a Tvoje prikázania nedodržali! Beda mne, pretože hyniem v tomto hroznom plameni, ktorý ma mučí! Kto by si len pomyslel, že sa so mnou bude niečo také diať? Beda, beda, aké ľažké sú tieto muky!“ Pozorne, no v zajatí strachu som počúval tento krik, tak ako aj tie predchádzajúce a opýtal som sa anjela, ktorý ma sprevádzal: „Kto bol vydaný na takéto strašné muky?“ Anjel odpovedal: „To je Dioklecián, mučiteľ kresťanov.“ (Cisár Dioklecián - jeden z najkrutejších cisárov v histórii prvotnej Cirkvi, prenasledovateľ kresťanov – 284-305)

Koniec Božieho súdu

V tom momente sa strašný Boží súd skončil, všetci bezbožníci boli vrhnutí do prieplasti, zem zakryla svoje ústa a zatvorila sa pekelná brána.

Hned' potom sa začal neopísateľný spev anjelov, ktorí ním vzdávali slávu spravodlivému Sudcovi. A Hospodin vošiel do veľkého svätého mesta, Horného Jeruzalema a spoločne s ním vošli anjeli a zatvorila sa mestská brána. Hospodin zasadol na prestole svojej slávy a prikázal anjelom priniesť všetky nebeské poklady. Kývnutím Boha sa pred Ním zjavili všetci svätí a Boh ich začal obdarovať podľa ich cností, podľa toho, kto koľko darov mohol pojať.

Dar Presvätej Bohorodičke

Ako prvá k prestolu podišla Presvätá Bohorodička, matka nášho Spasiteľa Isusa Christa. Vtedy Hospodin sňal zo svojej hlavy zvláštny veniec a položil ho na hlavu svojej Prečistej Matky. Povedal: „Prijmi, Matka moja, túto slávu, ktorú mi daroval môj Otec, víťazstvo nad diablon a smrťou, ktoré som vykonal, keď som prijal telo od teba.“ Potom dal svojej Matke prvý odev, ktorý sám nosil, keď bol Bohočlo-

vekom a veľké množstvo rozličných neopísateľne krásnych kvetov a nehmotných vecí. Uctil si ju ako Božiu Matku. Potom pochválil jej duševnú a telesnú čistotu, pripomenul aj jej teplé slzy a vrúcne modlitby, ktoré k nemu prinášala za všetkých kresťanov. Urobil ju vládkyňou nad všetkými nebeskými silami a nad všetkými svätými. Všetky nebeské sily zaspievali zvláštnu pieseň a oslavili tak Božiu Matku. Nevysloviteľná sláva ju ožiarila a po kývnutí svojho Syna vošla do paláca, ktorý krásou a veľkolepostou prevyšoval krásu Horného Jeruzalema.

Dar dvanástim apoštolom

Potom k sebe Boh zavolal svojich apoštолов a učeníkov a daroval im kráľovský odev skrášlený rôznymi drahocennosťami. Daroval im aj dvanásť prestolov zhotovených z čistého zlata a okrášlených vzácnymi kameňmi. Potom vzal vence žiariace akoby slnečným svetlom a položil im ich na hlavy. Prikázal im zasadnúť na prestoly a ustanovil ich za súdcov nad dvanástimi izraelskými pokoleniami, t. j. staršinami - vládcami. Svojich apoštолов postavil nad všetkými svätými, aby ocenovali ich námahu a podvihy, ktoré konali počas pozemského života a aby im za to dávali nebeské duchovné dary. To je napísané aj vo Svätom Písme, že svätí apoštoli, keď Syn človeka zasadne na prestole svojej slávy, zasadnú aj oni na dvanásťich prestoloch, aby súdili dvanásť izraelských pokolení (Mt 19, 28). Oni dostanú vo večnom živote také blahá, aké už viac nik nedostane. Dvanásti apoštoli zasadli na svoje prestoly vôkol svojho Učiteľa a nebeské sily a všetci svätí slávili Boha a jeho štedrost.

Dar Christovým učeníkom

Po apoštoloch Boh zavolal sedemdesiat učeníkov. Všetkých obdaril podľa ich cností a na ich hlavy položil nevädnuče vence, ktoré žiarili nevysloviteľnou krásou a slávou. Potom si Boh zavolal apoštolských mužov, nástupcov svätých apoštолов - biskupov kresťanskej Cirkvi. Uprostred nich boli aj svjaščennomučeníci - mučeníci biskupi. Boh ich pochválil za ich námahu a podvihy, obdaril ich nádhernými vencami a obdaroval ich mnohými darmi.

Takýmto spôsobom prichádzal k Bohu celý zbor svätých - proroci, biskupi, mučeníci, zvestovatelia, kazatelia, prepodobní, praotcovia, otcovia, patriarchovia, askéti, telesne čistí, milosrdní, krotkí, vyhnani, kvôli pravde, dobrosrdeční a všetci svätí, rozličného stupňa i povolania. Všetkých ich Boh obdaroval nebeskými darmi a všetci sa obliekli nebeskou slávou, ktorá žiarila neopísateľným svetlom a rozličnými cnošťami.

Boží chrám

Potom sa objavil svätý Boží chrám. Podstavec Božieho nebeského chrámu žiaril čistým zlatom, po tomto podstavci chodili veľmi krásni mládenci. Boli diakonmi a ich úlohou bolo pripraviť všetko na bohoslužbu. Chrám bol široký okolo tritisíc štadiónov (stará grécka dĺžková miera – 150-189 metrov) a predstavoval obrovskú stavbu s pôdorysom tvaru kríža a štyrmi kupolami. V jeho vnútri boli tri oltáre a po stranách štyri uličky. Táto stavba nebola vytvorená ľudskou rukou a bola nehmotná, stvorená Božou rukou. Vo vnútri bolo všetko vytvorené z rýdzeho zlata a drahých kameňov, všetko žiarilo ako slnko. Steny chrámu boli priehľadné, takže tých, čo boli vnútri, bolo vidieť zvonku a rovnako to bolo aj naopak. Namiesto mramorových stĺpov bola táto stavba podopretá oblakmi.

Ked' mládenci všetko pripravili, hlasne zvolali: „Blahosloví, Vladýko!“ Boh zasadol na svojom prestole, zasadli aj dvanásti apoštoli po šiestich z každej strany. Hospodin sa obrátil k diakonom a povedal: „Pozvite sem všetkých mnou vybraných.“ Vtedy zatrúbil anjel a hlas tejto trúby hovoril: „Príďte, blahoslavení môjho Otca, do chrámu mojej svätej slávy, nech vykonáme novú obetu veselosti.“

Vtedy všetci svätí začali vchádzať do chrámu. Bohorodička vyšla zo svojho paláca a podišla k svojmu synovi Isusovi Christovi. Mala prekrásny odev, na hlave veniec, ktorý jej daroval Boh, ako o tom piše Sväté Písmo: „Zastala Kráľovná napravo od Teba v odevе pozlátenom odetá a okrášlená.“

Potom prišlo sedemdesiat apoštolov a za nimi ostatní svätí apostolskí muži, mučeníci, proroci, praotcovia, patriarchovia, prepodobní a spravodliví, ktorí boli hodní tejto veľkej slávy. Ked' sa poklonili Bo-

hu, každá skupina svätých sa postavila na miesto, ktoré bolo v chrane vyhradené pre nich.

Vtedy v ich srdciach zažiarilo neobyčajne svetlo, Boží pokoj pomazal ich srdcia sladkostou, ich srdcia sa naplnili láskou a želaním neprestajne spievať ďakovné piesne.

A hľa, Veľkňaz a Archijerej nadchádzajúcich bláh, Jednorodený Boží Syn, Spasiteľ náš Isus Christos zostúpil zo svojho prestola, aby vykonal svätá Liturgiu. Oblečený bol do veľkňazského rúcha, na sako se mal omofor, na hlave mitru neobyčajnej krásy. Cherubími a serafími sa s bázňou vznášali okolo Noho, posluhovali Mu, spievajúc Trojsvätú piešeň. Ostatní anjeli, ktorých bolo obrovské množstvo, obkolesili Boží prestol. Dvanásť apoštolov slúžilo spolu s Bohom - prednášali vozhlasy, anjeli spievali a keď sa končilo anjelské spievanie, svätí im odpovedali.

Ked' nastal čas prijímania, prijímal samotný Isus Christos duchovnú manu svojho života. Potom prijímal Božia Matka, Kráľovná Neba a zeme, priamo z najčistejších rúk svojho milovaného Syna. Potom prijímali dvanásť apoštoli, Predchodca Ján, sedemdesiatí apoštoli, proroci a ostatní svätí. Všetci prijali nebeský Chlieb a pili nové Víno duchovnej radosti v kráľovstve Nebeského Otca. Napájali sa, radovali sa a chválili Boha.

Potom Christos všetkým vyvoleným odkryl tajomstvo večného bytia. Vtedy všetci pochopili celú skrytú múdrost dovtedy nepochopiteľného učenia. Neustále spievali chvály a vdaky, stávali sa bratmi a synmi Jednorodeného Božieho Syna z vôle Otca a činnosťou Svätého Ducha. Z chrámu vyšli všetci svätí nového Sionu, nebeského Jeruzalema. Očakávala ich zvláštna hostina.

Isus Christos sa vybral do svojho paláca, ktorý sa nachádzal na východ od svätého Siona. Cherubími a serafími Ho očakávali pred bránami toho paláca. Tu bola pripravená hostina, plná zvláštnych bláh a rozličného duchovného jedla. Táto hostina bola pripravená dvanásťim apoštolom a ďalšie hostiny boli pripravené pre ostatných svätých na iných miestach.

Christos vyšiel zo svojho svätého paláca v sprievode anjelov a začala sa hostina so všetkými Jeho vyvolenými v nikdy nekončiacom

a neopisateľnom svetle. Spolu s Ním bola aj Jeho Matka a všetci, ktorí patrili do Jeho Cirkvi. A potom im všetkým povedal: „Bratia môj a priatelia, všetci, ktorí ste ulahodili môjmu Otcovi a Mnemu, jedzte a nasýťte sa mojich večných bláh, ktoré vám boli pripravené od stvorenia sveta.“ Ked' to počuli, rozjasali sa veľkou radosťou, kŕmili sa nehmotnými blahami a pili víno večnej radosti. Zo stolov nič neubúdalo. Všetko zostávalo celé, akoby sa toho nikto nedotkol.

Edemský raj

Ked' sa vyvolení nasýtili nebeského duchovného jedla, vtedy vstal Hospodin od stola a všetci svätí Ho nasledovali. Všetci sa vydali na východ. Vošli do neobyčajnej záhrady. Bol to Edemský raj, ktorý nasadil Boh, a z ktorého bol vyhnany Adam kvôli porušeniu Božieho prikázania. Ked' vošli dnu, všetci sa začali diviť, radovali sa a opájali nádherou raja. Obdivovali stromy aj nádherne voňajúce rajske kvety, ochutnávali sladkosť rajskej plodov.

Boží anjeli chválili Božiu dobrotnosť a spievali Allililuja, allilluja... a ďalšie sväte piesne. Ešte dlho hľadeli svätí na nádheru raja, na nekonečnú Božiu záhradu. Ked' svojim vyvoleným Hospodin ukázal miesto prebývania praočov a prisľúbené príbytky svätym, vrátil sa do Horného Jeruzalema.

O prosbe svätých k Hospodinovi

Potom svätci začali vzývať k Hospodinovi: „Daj nám, Vládca, túto blahodať: nech postavíme aj tu, vo večnom a blaženom živote, ako na tamtom svete, chrámy v Tvojom svätom mene, aby sme sa v nich, ako predtým schádzali a slávili Ťa s Otcom i Svätým Duchom a preslávili tak Tvoje najsvätejšie meno.“ Hospodin vystrel svoju mocnú pravicu a požehnal formou kríža všetky štyri strany a povedal: „Zostúpte z výšav moje blahé mestá, ktoré sú pripravené mojim vyvoleným.“ Vtedy celá zem a celé ovzdušie zahoreli plameňom pripomínajúcim sneh a tento jav trval dlhší čas. Potom tento plameň vystúpil do nebeskej výšky a z nej zostúpili nepoškvrnené Božie mestá - príbytky neobyčajnej krásy. V nich sa nachádzali aj chrámy, paláce, domy, záhrady, v ktorých plody dozrievali každý deň a voňali nádhernou arómou.

V tomto novom živote, neporušiteľnom, niet ani leta, ani zimy, ani dňa, ani noci. Nie je potrebný dážď, ani slnečné teplo, netreba obrábať zem, netreba sa starať o jedlo a o pitie, nie je tu smútok, ani starosti. Staré zmizlo a zjavilo sa nové - nové nebo a nová zem - aj nový človek. Tak ako to povedal apoštol Pavol: „Nové stvorenie v Christovi“ (1Kor 5, 17).

Ich život je pokojný a bezstarostný, lebo sú im cudzie telesné žiadostivosti. Nepoznajú hnev, žiarlivosť, podvod, zlobu, pýchu - všetko toto je uvrhnuté a zatvorené spoločne s diablonom v podsvetí. Všetci hodní večného života sa už nepotrebujú namáhať, no sú spokojní, veselia sa a oslavujú Boha, ktorý je divný vo svojich svätých.

Videl som ako tie paláce, chrámy a záhrady Boží anjeli, podľa príkazu Hošpodina, rozdeľovali svätým, každému podľa Božieho spravodlivého rozhodnutia, ako je napísané vo Svätom Písme. Ked' svätí dostali príbytky na zemi krotkých, vchádzajúc a vychádzajúc z nich, pozýval jeden druhého duchovne sviatkovať a tak sa neustále radovali a oslavovali Boha. Bolo počuť neutichajúci hlas sviatkujúcich, hlas neprestajnej duchovnej radosti.

Niektoří zo svätých chodili po novej zemi, iní mali ohnivé krídla a vznášali sa v ovzduší. Ked' som toto všetko videl, dostával som sa do duchovného vytrženia a radoval som sa. Niektorí zo svätých mali podobne ako serafími ohnivé krídla.

O svätých podobných serafímom

Potom podľa príkazu Kráľa Christa zatrúbili archanjeli, veľkolepo a sviatočne tak, že sa radosťou zachvelo nebo aj zem a na nebeskej výsosti sa otvorila divná brána, ktorú strážili serafími, cherubími, prestoly, archanjeli a Božie mocnosti. Všetci spoločne zaspievali víťaznú pieseň, vítajúc Vykupiteľa sveta, Veľkého Veľkňaza, Večného Archijereja Božieho Syna, oslavujúc Jeho víťazstvo nad satanom, peklom a smrťou.

Presväta Bohorodička stála napravo od svojho Syna, žiarila neobyčajnou krásou a veľkolepostou. S nimi stáli aj niektorí svätí, ktorí získali veľké cnosti. Im boli dané mocné krídla, s ktorými mohli letieť, kam chceli. Tí, ktorí vošli do brány, sa pre mňa stali neviditeľní, kam chceli.

tel'nými. A tak som sa opýtal môjho anjela sprievodcu: „Kam vošli?“ On mi odpovedal: „Vošli do Nebeského kráľovstva, do Božieho nebeského Sionu.“ Ešte som sa opýtal: „Ako to, že niektorí vošli s Hospodinom a iní zostali na zemi?“ Povedal mi: „Iba tí sa stali hodnými tejto veľkej slávy, ktorí obrovskou zdržanlivosťou dosiahli stav dokonalej bezvášnivosti. To sú skutoční askéti (podvižníci), ktorí zanechali všetko pozemské a ešte pred smrťou sa stali pre svet mŕtvymi. Tí, čo zostali na zemi, to sú tí, ktorí v dočasnom živote žili spravodlivo, plnili Božie prikázania, lahodili Christovi, žili v čistom manželstve, boli milosrdní, milovali modlitbu, pokánie a odvracali sa od všetkých zlých a Bohu protivných skutkov a slov, žili spravodlivo a zosnuli v pokání. Všetci títo sa usídlili akoby v predmestiacach Svätého mesta v im pripravených príbytkoch a záhradách. Iní sa stali hodnými žiť vo Svätom meste. Patria k nim mnísi, ktorí viedli svoj život sväto a zbožne, ktorí neprestajne plnili Božie prikázania. Oni spoločne s ostatnými Božími vyvolenými dostanú mzdu za svoju námahu - večnú radosť a nekonečný život.

Božie slová ku Grigorijovi

Potom som znova zazrel Hospodina. Vychádzal z Nebeskej brány spoločne s nebeskými mocnosťami a všetkými svätými, ktorí s Ním vošli do Sionu - všetci žiarili nebeskou žiarou, ktorá mnohonásobne prevyšovala ich predchádzajúcu slávu. Odvážim sa povedať, že boli podobní samotnému Hospodinovi. Všetci sa radovali a duchovne veselili. A hľa, Hospodin, stojac pri bráne do Svätého mesta, obrátil sa k nám s krotkým a tichým pohľadom a kývnutím nás pozval k sebe. Rýchlo sme zišli z vysokého vrchu, na ktorom sme stáli a z ktorého sme hľadeli na všetko, čo sa tu odohralo - vskutku slávne Božie skutky. S bázňou sme podišli k Hospodinovi, padli pred Ním a poklonili sa Mu. A Hospodin nám vľúdnym a pokorným hlasom povedal: „Nuž, Grigorij, vďaka modlitbám môjho služobníka Vasilija, som ti ukázal všetko, čo nastane na konci sveta a dočasného života. Ty sa však postaraj, aby sa to dozvedeli tí, ktorým by to bolo na úžitok a spásu. No nech to poslúži aj tebe, ktorý si nesprávne usudzoval o Židoch, že oni správne dodržiavajú Mojžišov zákon, no videl si, čo

ich postihlo. Hovorím ti, ak niekto nenasleduje Moje sväté Evanjelium a všetko, čo sa v ňom píše, nebude účastníkom večného života, neobľúbi si ho Môj Otec, ani Ja. Ten, kto nesprávne verí a oddeluje sa zo svätej Cirkvi, ten sa stane synom ohnivého pekla (heeny). Kto sa aj namáhal, postil a iné cnosti získal, no nevošiel evanjeliovými dverami Mojej svätej Cirkvi, ten je zlodej a nájomník.

A ty, Grigorij, rozumne sa postaraj, aby si rozmnožil talant (dar), ktorý si dostał. Zachráň svoju dušu a pre úžitok mnohých duší neskry do zeme svojho srdca Moje duchovné striebro, no odovzdaj ho Mojej svätej Cirkvi. Mnohí, ktorí to budú počuť, sa zachránia a trasúc sa pred zlým, budú svoj život viesť k dobrému a blahému. Celý svet a všetko, čo je v ňom - žiadostivosť tela, žiadostivosť očí a pýcha života - to všetko znenávidia svojou dušou. Moje prikázania budú dodržiavať, celým srdcom si oblúbia večné blahá a budú sa snažiť robiť všetko potrebné pre svoju spásu. Ak sa však, počujúc to, neobráťa ku Mne, nebudú činiť pokánie celým svojim srdcom a neobľúbia si cnosť, ty nebudeš vinný, ale oni budú súdení podľa svojich skutkov. No ak budeš lenivý alebo sa budeš báť odkryť toto videnie Mojej svätej Cirkvi a národom, ty budeš zodpovedný za všetky nezachránené duše celého sveta."

Povedal som Mu: „Vládca, Hospodin, ako to môžem naplniť, keď som sám nečistý dušou, poškvrnený srdcom a zatemnený rozumom? Ako mám rozpovedať pre mňa nepochopiteľné a človekom nevysloviteľné tajomstvá, ak mi Ty nedáš ústa cherubímov a rozum serafímov? Vedť toto, čo som videl, nemôže opísat a pochopiť ani anjelský, ani ľudský rozum a vysvetliť to je pre človeka nemožné!“

Tieto slová som predniesol so strachom a bázňou. Boh videl moju pokoru a tak mi láskavo povedal: „Viem, že je to pre teba nemožné, no pošlem ti Moju blahodať, ktorá sa usídli do tvojho srdca, osveti ho, zapáli láskou ku Mne a dá ti silu a pamäť, aby si všetko pochopil a podrobne zapísal na úžitok všetkým, ktorých som povolal k spáse a večnému životu.“

Blažený je ten človek, ktorý nie chytráckym rozumom, no čistým srdcom prijme toto zjavenie a bude sa staráť strániť sa zlého, bude sa snažiť o dobré, aby bol dedičom toho, čo je pripravené od stvorenia

sveta pre spravodlivých a aby sa vyhol večným pekelným mukám. Avšak beda tomu, kto nie je horlivý za dobré, kto neuverí tomuto zjaveniu, kto nechce počuť povedané. Beda tomu, kto pochybuje - ten nezíska účasť na údele spasených.

Synovia a dediči Nebeského kráľovstva, ktorých mená sú napísané v knihe života, prijmú od teba všetko s radosťou a čistým srdcom, prečítajú si to s láskou, budú sa starať, aby splnili napísané a odovzdajú to ďalším, aby aj tí mali z toho úžitok. No tí, ktorí sú srdcom pripútaní k márnivostiam sveta, ktorí sa zaujímajú len o svetské veci a ich srdce je zatemnené hriešnymi myšlienkami, ktorí sú otrokmi telesných žiadostivostí a pýchy - tým sa budú tieto slová zdať ako výmysel, ako neuveriteľné. Oni ich nielenže neprijmú, no vysmejú sa im, rúhať sa budú tomuto zjaveniu.

Kto sa odváži klebetiť na Boha, ktorý samotný je očitým svedkom tohto zjavenia, ktoré nikto zo svätých nevidel a nezapísal a ktoré som ti odkryl, Grigorij, kvôli svojmu služobníkovi Vasilijovi? No, milovníci sveta povedia, či je tento väčší než Peter a Pavol, Mojžiš, či Dávid a ostatní proroci, veľkí a slávni, väčší než bohonosní otcovia a učiteelia? Prečo niekto z nich nepoznal podobné nevysloviteľné tajomstvá, ktoré sú pred všetkými skryté a vie o nich jedine Boh? Aj inými spôsobmi ťa budú ponižovať a koríť a toto zjavenie nazývať stareckými výmyslami - no ty si to nevšímaj. Vedz, že cez nich bude odkrývanej pravde protirečiť samotný otec lži - satan. Odkry každému toto zjavenie a zapíš ho do knihy so všetkými podrobnosťami, odovzdaj to Mojej svätej Cirkvi a veriacim v Môj druhý príchod. Povedz patriarchom, biskupom i kňazom, že prídem skoro a každému dám to, čo mu patrí.

Budete blažení, ak okrášlite vaše duše cnosťami, ako sa krásnej nevesta v deň svadby kvôli svojmu ženíchovi. No beda, večná beda tomu, kto sa nebude starať o svoju spásu a spásu svojho zvereného stáda. Taký človek bude odsúdený na večné utrpenie. Ak sa niekto nebude starať o spásu svojej duše, no nechá sa oklamať zemskými klamstvami bohatstva, svetskou slávou a telesnými pôžitkami, márnivostami, ľudskou úctou - požiadam z ich rúk mŕtve duše (nespasené, nezachránené) a vydám ich dvojnásobnému odsúdeniu a trestu. Toto

povedz aj tým, čo žijú v monastieroch. Nechcem smrť hriešnikov, no čakám na ich obrátenie a pokánie s vyznaním (spoved'ou).

Ja som Hospodin, ktorý miluje spravodlivosť, vylieva milosť a ľudomilnosť. Moja blahodať je zjavená Môjmu stvoreniu. Rajská brána Môjho Kráľovstva je otvorená, všetko je pre vás pripravené - čakám na vás všetkých s otvorenou náručou. Ja som Hospodin, ktorý odpúšťa všetko, čím ste Ma urazili - len to umyte slzami pokánia a zotrite nečistotu hriechu skrúšenosťou srdca. A Ja vás obsypem nebeskými darmi. Kvôli vašej spáse som bol ukrižovaný, kvôli vám ľuďom som mnoho pretrpel od nepokorných Židov. Som milosrdný k všetkým, ktorí vrúcne učinia pokánie a odpúšťam všetky hriechy. Po smrti však už niet pokánia, slz a modlitieb. Čím si môže pomôcť ten, kto neučiní pokánie? Na mojom súde každého spravodlivo odmením. Nie Ja vás usvedčujem z hriechov, vy sami sa usvedčíte na Mojom súde, keď uvidíte svoju hnusotu a ničomnosť. Nič som pred vami nezatajil, čo by vám mohlo pomôcť, dal som vám slobodnú vôľu, nechal som vás slobodne sa rozhodnúť podľa vášho želania. Čo chcete, to si vyberte - život v Nebeskom kráľovstve alebo večné muky v pekle.

Ja som Boží Syn Isus Christos, večne žijúci s Otcom i Svätým Du-chom - toto všetko som hovoril aj predtým cez Mojich prorokov, potom apoštolov a učiteľov Cirkvi, ktorí všetko zapísali a zanechali vám, aby ste to nasledovali a neupadli do heréz a tak sa zachránili. A Ja som vám povedal, že: „nebo aj zem pominú, no moje slová nie.“ Povedal som vám nemeniteľnú pravdu.“ Týmito slovami Boh ukončil svoju reč ku mne.

Vstal som zo zeme, na ktorej som kľačal pred Bohom, a chcel som ísť cez bránu za Hosподinom, no anjel - sprievodca mi povedal, že tam nemôžem ísť, pretože sa nachádzam v tele. No ja som si už mysel, že svet sa skutočne zmenil a nastal večný a neporušiteľný život. No a v ten moment som sa zobudil a chvel som sa kvôli tomu neobyčajnému videniu.

Sám som uvažoval, čo znamená toto videnie? Zachvátil ma veľký strach a bol som zmätený niekoľko dní. Pár dní som nevychádzal zo svojej kélie, spomínal som na videnie a chcel som ho zapísať, aby som časom na niečo nezabudol. Veľmi som prosil Hospodina, aby mi

poslal svoju blahodáť a osvietil môj rozum, aby som mohol naplniť to, čo mi prikázal.

Ked' prešlo niekoľko dní, spomenul som si na svoje videnie úplne podrobne - všetko, čo som videl aj počul. Poponáhľal som sa zapísat' všetko čo najpodrobnejšie - nie poeticky či filozoficky, no jednoducho a pochopiteľne, všetko popriadku vedený a poučaný Bohom.

Dopísal som celé videnie a vydal som sa k prepodobnému Vasilijovi. Po zvyčajnej modlitbe a požehnaní mi prepodobný prikázal, aby som si sadol. Porozprávali sme sa o veciach duši prospešných, on sám mi rozpovedal o videní, ktoré som dostal, a tým ma utvrdil v tom, že toto zjavenie bolo od Boha. Potom mi prepodobný povedal: „Blažený si, dieťa Grigorij, ked' si sa stal hodným takejto pocty a blahodate od Hospodina. Ty si chcel vidieť nejaké duchovné videnie, a hľa, modlil som sa k Bohu, aby ti splnil tvoju prosbu, najmä, aby ti odhalil pravdu o viere Židov. No a ty si dostal také ohromné videnie - veľký dar pre teba a na úžitok všetkým. Snaž sa naplniť všetko, čo ti Boh povedal, pretože sa blíži môj koniec, ako mi o tom povedal Hospodin. Ak chceš vykonať niečo na pamiatku môjmu nehodnému životu, prilož ho k videniu, ktoré si dostal od Boha. Nech bude na úžitok všetkým, ktorí prídu na svet po nás, na slávu Isusa Christa, nášho pravého Boha. Ty však, dieťa moje, nepovyšuj sa za to, že si dostal také zjavenie, neoslabuj svoju námahu a ostražito preži svoj život. Preveruj sa každý deň, ako dobrý kupec, o tom, čo si získal a čo si stratil pre dušu. Maj bázeň pred Bohom a pamätaj na smrť. Zachovávaj Božie prikázania, najmä nikoho neodsudzuj nikoho, kto zhrešil a nepamätaj na zlo, ktoré ťa urazilo. Snaž sa strániť ľavej strany a ponamáhaj sa, aby si zachoval všetko, čo som ti povedal a čo ti bolo Bohom odkryté, aby si bol pripočítaný k pravej strane. Ak zachováš všetko, stretneme sa v budúcom živote, ak Boh dá.“ Týmito a aj inými slovami ma poučal prepodobný Vasilij a predpovedal aj o mojom budúcom živote.

O smrti a pochovaní prepodobného Vasilija

V tom čase bol svätý Vasilij už veľmi starý. Z pustatiny do Konštantínpolu bol privedený v strednom veku a tu prežil okolo 50 rokov. Mal teda už okolo 100 rokov od svojho narodenia. O čase svojej smrti sa dozvedel zo zjavenia a rozpovedal oňom svojmu učeníkovi Grigorijovi. Grigorij mal zvyk na celú dobu Veľkého pôstu sa zavrieť vo svojej kélii, v ktorej prebýval až do svätej Paschy. Trávil čas v pôste a modlitbách, robil mnoho poklonov a v noci nespával. V poslednom roku života prepodobného Vasilija, v roku 944 po narodení Christa, prišiel si Grigorij po požehnanie zatvoriť sa vo svojej kélii počas Veľkého pôstu. Prepodobný ho mnoho poučal, nakoniec mu dal požehnanie a potom povedal: „Chod’, dieťa moje, v pokoji do svojho domu, už ma viac neuvidíš v tomto živote svojimi telesnými očami.“ Ked’ to povedal, rozplakal sa, objal Grigoriá a s láskou ho pobozkal. Grigorij padol k nohám starca, zmáčal ich svojimi slzami, veľmi plakal pri tejto rozlúčke so svojim duchovným otcom a učiteľom. Starec dvihol Grigoriá a utešoval ho. Slúbil mu, že hoci telesne odíde, duchom bude s ním. So slzami vyšiel Grigorij od prepodobného a zatvoril sa až do Paschy vo svojej kélii. Predpoved’ svätého Vasilija sa naplnila. Ked’ sa začali paschálne sviatky, Grigorij išiel pozrieť svojho duchovného otca, no už ho nenašiel. Na otázky o čase smrti a pochovania prepodobného mu odpovedali, že Vasilij odovzdal svoju dušu Bohu 25. marca na sviatok Blahoviščenia, ktorý vtedy pripadol na štvrtú nedele Veľkého pôstu.

Prijal sväté Tajiny, trochu potrpel a na konci svojho života sa obliekol do nových šiat. Zložil si ruky na hrudi do tvaru kríža a takto odovzdal svoju dušu Bohu. Množstvo ľudí sa hrnulo pokloniť sa ostatkom svätého, ktoré boli so všetkými poctami prenesené k hrobu. Všetci spievali piesne a žalmy, sprevádzali ho so sviečkami a kadidlami. Ked’ sa Grigorij opýtal na miesto jeho odpočinku, dozvedel sa, že predtým spomenutý Konštantín, ktorý mal prepodobného vo svojom dome, chcel telo svätého pochovať v usadlosti, ktorá mu patrila v chráme Presvätej Bohorodičky. No nejaký Boží služobník, menom Ján, ktorého svätý Vasilij vyliečil od nečistého ducha, začal Konštantí-

na presviedčať o inom. Hovoril: „Prepodobný nechce opustiť Konštantínopol, kde konal svoje podvihy a kde vykonal množstvo zázrakov. Ty si ho prichýlil vo svojom dome, mňa zbavil zlého ducha, čo sám isto vieš. Aj ja by som mal poslúžil nášmu spoločnému otcovi.“

Mienku Jána zastávali aj mnohí obyvatelia Konštantínpolu, nechceli sa vzdať svätého a zázraky tvoriaceho tela prepodobného Vasilija. A tak Konštantín súhlasil a spoločne začali pripravovať svätcovi pohreb. Ostatky Vasilija boli uložené do rakvy, sprevádzalo ho veľké množstvo ľudí a preniesli ho do monastiera svätého Flora a Lavra, kde ho položili na svätý oltár. Tu dáva mnohým uzdravenie, koná zázraky všetkým, ktorí s vierou prichádzajú.

Zjavenie o posmrtnom údele prepodobného Vasilija

Ján, ktorého prepodobný vyliečil, sa skoro po smrti Vasilija rozhodol opustiť márniky svet a v tom istom monastieri prijal mníšstvo. Po postrihnutí sa obliekol do vlásnice (odev zväčša z konských vlasov – hrivy či chvosta alebo inej nepríjemnej zvieracej srsti) a prebýval v kélii v blízkosti Vasilijovho hrobu. Ján viedol veľmi strohý život v modlitbe, bdel a plakal, svoj majetok rozdal tým, ktorí to potrebovali. Vo všetkom nasledoval svojho učiteľa. Takto prežil jeden rok, zomrel a pochovali ho pri hrobe prepodobného Vasilija.

Jeden z Jánových priateľov, ktorý bol svedkom jeho podviarov našiel odvahu prosiť od Boha o to, aby mu bolo zjavené, čo dostal po svojej smrti Ján, ktorý tak veľmi miloval prepodobného Vasilija, a ktorý zanechal svet a ukončil život v pokání. Ked' takto prosil, o polnoči dostal takéto videnie: Uvidel nejaký veľký nádherný dom. Jeho brána bola okrášlená zlatom a drahými kameňmi, ktoré žiarili ako slnečné lúče. Nad bránou bolo zlatými písmenami napísané: „Bydlisko a večný odpočinok blaženého Vasilija Nového.“ Veľmi sa divil nádhernému domu, bol zmätený a vyľakal sa. Ajhľa, z domu vyšiel nejaký nádherný mládenec a povedal mu: „Čo sa čuduješ, človeče? Či chceš vidieť ešte voľačo divnejšie?“ Povedal to a otvoril bránu. Zobral ho dovnútra a tam uvidel nádherné príbytky, ktoré žiarili neobyčajným svetlom. Ich krása prevyšovala ľudský rozum. V jednom z príbytkov uvidel samotného prepodobného Vasilija, ktorý sedel na zlatom tróne.

a obkolesovali ho mnohí žiariaci muži a mládenci, medzi ktorými bol aj blažený Ján, ktorého údel si muž prial vidieť.

Muž tam videl aj nádherné sady, stromy s mnohými plodmi, vzduch nádherne voňal, bolo počuť krásny vtáčí spev. Všetko bolo naplnené nebeskou radosťou a veselosťou. Odrazu muž počul hlas z výsosti: „Takáto je odmena po smrti tým, ktorí milujú Boha a horľivo mu slúžia. Ak ty, ktorý si všetko videl na vlastné oči, chceš byť dedičom takýchto bláh, chod', namáhaj sa, plň Božie prikázania, ako vás to učí Sväté Písmo.“ Potom mládenec vyviedol muža z nádherného dvora, zatvoril bránu a povedal: „Chod' a rob, ako ti bolo povedané.“

V tom momente sa videnie skončilo. Ked' muž prišiel k sebe, zistil, že je na tom mieste, kde stál a modlil sa. Všetko videné, hovorí pisateľ životopisu prepodobného Vasilija, rozpovedal Grigorij ako očitý svedok, čím je potvrdená pravdivosť tohto videnia. Nech sa aj my modlitbami prepodobného Vasilija staneme hodnými prejsť colnice (mytarstvá) a usídlíť sa v príbytkoch pripravených tým, ktorí milujú Boha a plnia jeho prikázania, blahodaťou Hospodina nášho Isusa Christa, ktorému patrí česť a sláva s Otcom i Svätým Duchom. Amiň.

Učenie Pravoslávnej Cirkvi o dočasnom súde po smrti a všeobecnom súde Christovom (Pravoslávna dogmatická teológia metropolitu Makaria)

Smrť človeka je odlúčenie duše od tela, pri ktorom sa telo ako prach navracia do zeme, čím ono bolo a duch sa navracia k Bohu, ktorý ho človeku daroval (Kaz 12, 7). Príčinou smrti je hriech. Boh stvoril človeka pre neporušiteľnosť (Prem 2, 23), avšak smrť, ako aj bolest a utrpenia sú následkom hriechu našich prarodičov. Navrátiš sa do zeme, z ktorej si bol vzatý - takýto bol rozsudok Boha nad zhrešiacim Adamom (1Mjž 3, 19). A od tých čias sú ľudia smrteľní, smrť sa rozšírila na všetkých potomkov Adama a stala sa neodvratným údelom celého ľudského rodu (Rim 5, 12).

Smrť je hranica, ktorou sa končí pre človeka čas podvihov a začína sa čas odmeny, pretože po smrti nie je možné konáť pokánie, ani dosiahnuť nápravu života. „Iba tento život je časom na podvihy, po smrti je už len súd a rozsudok... Pokým, žijeme, je pre nás možné vyhnúť sa odsúdeniu prostredníctvom sebanápravy. No keď odídeme do iného života, zbytočné nám bude oplakávať svoje hriechy“, píše svätý Ján Zlatoušty.

V súlade so svätootcovským učením, po smrti človeka každého očakáva dvojity Boží súd a dvojity rozsudok (darovanie): dočasný súd, ktorý Boh koná nad každým človekom osobitne po jeho smrti a odmena po ňom je ešte neúplná (dočasná); a všeobecný súd, ktorý vykoná Boh nad celým ľudským rodom na konci sveta, na ktorom každý dostane odmenu úplnú, definitívnu a večnú. Obraz dočasného súdu, ktorý oddávna existuje v Pravoslávnej Cirkvi, je založený na cirkevnej Tradícii v zhode so Svätým Písmom, najmä v učení o colniciach (mytarstvách). Učenie o nich sa nachádza v dielach svätých otcov a učiteľov Cirkvi. Vošlo aj do piesní a modlitieb používaných na bohoslužbách a nachádza sa aj v opisoch životov svätých.

„Pri oddelení našej duše od tela“, píše svätý Cyril Alexandrijský (†444), „postavia sa k nám z jednej strany voje a mocnosti nebeské a z druhej strany anjeli tmy, zlé mocnosti, vzdušní colníci, usvedčitelia našich skutkov...“ Ked' ich duša uvidí, zosmutnie, bude sa chvíť a zmätená bude hľadať ochranu u Božích anjelov. No aj keď bude svätými anjelmi prijatá, bude pod ich ochranou prechádzať povetím a vznášať sa k výšinám, stretne rozličné colnice (akoby nejaké zastávky, kde sa vyberá clo), ktoré jej budú brániť na ceste do Kráľovstva a ktoré budú zadržiavať jej stúpanie k nemu. Na každej tejto colnici sa bude robiť výpočet, akási správa za jednotlivé hriechy... každá vášeň duše, každý hriech bude mať svojich colníkov a trýzniteľov... Pri tom budú prítomné aj Božie mocnosti aj množstvo nečistých duchov; prví budú ukazovať cnosti duše, druhí zas odhalovať jej hriechy, ktoré vykonala slovom či skutkom, myšľou či pohnútkou. A duša sa bude nachádzať medzi nimi, bude sa chvíť, pokým podľa svojich skutkov a slov bude odsúdená, zviazaná okovaniami alebo ospravedlnená a oslobodená (lebo každý bude zviazaný

okovami svojich hriechov). A ak sa za svoj zbožný a Bohu lahodný život stane hodnou, tak ju prijmú anjeli a vtedy už bude nebojácné putovať do Kráľovstva sprevádzaná mocnosťami... A naopak, ak sa ukáže, že svoj život prežila v nestarostlivosti o spásu, v nezdržanlivosti, tak si vypočuje ten hrozný hlas: Nech sa vezme bezbožný, nech neuvidí Hospodinovu slávu (Iz 26, 10). Vtedy ju opustia Boží anjeli a schmatnú ju hrozní démoni. A duša spútaná okovami bude uvrhnutá do temnej krajiny, do miest spodných, do podzemia a pekelných temníc.“ (Zo Slova pri odchode duše, zvyčajne v prílohe Sledovannoj Psal’tyri.)

Zo slov svätého je vidieť, že colnice predstavujú cestu, ktorú nie je možné obísť, po ktorej prechádzajú od dočasného života k večnému všetky ľudské duše. V čase tohto prechodu je každá duša v spoľočnosti anjelov a démonov pred okom všetko vidiaceho Sudcu postupne a podrobne skúšaná za všetky svoje skutky. Potom, po správe za predchádzajúci život sa dobré duše ospravedlnené na všetkých colniciach vznášajú do rajskej príbytkov, no duše hriešne, zadržané na niektoej colnici budú odvlečené démonmi podľa rozsudku spravodlivého Sudcu do temných príbytkov.

Po dočasnom súde Pravoslávna Cirkev rozlišuje dva druhy odmeny: jedna pre spravodlivých, druhá pre hriešnikov, hoci jedno i druhé sa považuje za nie definitívne, len do doby všeobecného vzkriesenia a Christovho strašného súdu. V liste patriarchov Pravoslávnej Cirkvi o pravoslávnej viere (1723) sa hovorí toto: „Veríme, že duše zosnulých sa buď radujú alebo sú mučené podľa svojich skutkov. Odlúčením od tela prechádzajú buď k radosti alebo k smútku a starosti: no nepociťujú dokonalú blaženosť, ani dokonale muky. Pretože dokonalú blaženosť alebo dokonale muky každý pocíti po všeobecnom vzkriesení, kedy sa duša spojí s telom, v ktorom žila cnostne alebo vášnivo - poškvrenene.“

Duše spravodlivých vystupujú na nebo, kde prebývajú v Božej blahodati. Miesto, kam odchádzajú duše spravodlivých, sa vo Svätom Písme nazýva rajom (Lk 23, 43), Nebeským Kráľovstvom (Mt 5, 3), Božím Kráľovstvom (Lk 13, 28), domom Nebeského Otca (Jn 14, 2) a ďalšími pomenovaniami. Spravodliví sa po smrti oslavujú na Nebi,

v Cirkvi oslávenej a aj na zemi v Cirkvi bojujúcej. Oslavujúc ich na zemi, uctievame ich ako Božích služobníkov a priateľov, prizývame ich v modlitbách, uctievame ich ostatky a aj ich sväté vyobrazenia na ikonách.

Duše hrievnikov odchádzajú do adu (Lk 16, 23 - peklo), miesta odsúdenia, Božieho hnevú, miesta utrpenia a smútku, ktoré sa vo Svätom Písme nazýva „ťma kromišnaja“ (Mt 22, 13), „preispodňaja“ (Fil 2, 11), „bezdna“ (Lk 8, 31) a inak. „Avšak o tom, aké je to miesto a kde je“, hovorí svätý Ján Zlatoústy, „nebudeme pátrať, no pousilujeme sa, aby sme sa mu vyhli.“

Cirkev tiež vyznáva, že pre tých hrievnikov, ktorí do smrti učinili pokánie, no nestihli priniesť plody pokánia, akými sú modlitba, skrúšenosť, útecha biednym a iné skutky lásky k Bohu a blížnym - pre tých je možnosť dostať zmiernenie utrpení a tiež sa úplne oslobodiť z okov pekla vďaka nekonečnému Božiemu milosrdenstvu prostredníctvom modlitieb Cirkvi a dobročinností konaných živými za zosnulých, no obzvlášť sily nekrvavej obety, ktorú za nich prinášajú kňazi v čase konania Liturgie (z listu patriarchov Pravoslávnej Cirkvi). Odtiaľ vidíme dôležitosť modlitieb a dobročinnosti za zosnulých, ktorú konajú ich príbuzní a blízki.

Modliac sa za tých zosnulých, čo učinili pokánie, Cirkev verí, že všetci, za ktorých sa modlí, budú zachránení a neprídu o blaženosť. Pretože, ako píše svätý Ján Damaský: „Kto je smädný a chce, želá si (piť), z toho sa blahý Hospodin raduje. Nech nikto nepríde o Jeho sväté dary.“ Je potrebné nezabudnúť, že príbytkov u Nebeského Otca je mnoho a formy večného blaženstva budú rozličné v súlade s tým, čoho je kto hodен.

Dočasný súd, ktorý sa vykoná nad každým človekom, je po jeho smrti nie súdom plným, definitívnym, konečným. Na tomto súde dostáva odmenu či trest iba duša človeka, bez účasti tela, hoci aj telo zdieľalo s dušou jej dobré i zlé skutky. Po dočasnom súde sa pre spravidlivých i hrievnikov odkrýva iba počiatok blaženosťí či múk, ktoré si zaslúžili, a pre niektorých hrievnikov je tu ešte možnosť zmiernenia údelu modlitbami Cirkvi.

No raz príde posledný deň pre celé ľudstvo (Jn 6, 39-40), ako býva posledný deň pre každého človeka zvlášť, deň konca vekov (Mt 13, 39), ktorý je Bohom predpovedaný a v ktorý On bude spravodlivosúdiť celý svet (Sk 7, 31). Vtedy Boh vykoná všeobecný, no už definitívny súd. V tento deň Hospodin náš Isus Christos príde na zem v sláve svojho Otca so svätými anjelmi, aby súdil živých aj mŕtvych (Mk 8, 38). Preto sa tento deň vo Svätom Písme nazýva súdnym dňom (Mt 11, 22), dňom hnevu a začatia spravodlivého Božieho súdu (Rim 2, 5), dňom Hospodinovým (2Pt 3, 10), dňom Christovým (2Sol 2, 2) alebo dňom veľkým a hrozným (Joel 2, 31).

V ten deň Hospodinovým hlasom budú vzkriesení mŕtvi, zmenia sa na živých (1Kor 15, 52) a začne sa nad nimi všeobecný súd. Tento súd bude verejný, pretože Sudca sa zjaví v celej svojej sláve a súd sa bude konať pred tvárou celého sveta. Strašným sa nazýva preto, že sa bude konať podľa spravodlivosti Božej, bude konečný a posledný, pretože nezmeniteľne vymedzí údel každého naveky (Mt 25, 46). Učenie o strašnom súde Christa je všeobecným a vždy existujúcim učením - vierou Cirkvi. Nachádza sa aj v Symbole viery v článku o druhom príchode Christa v sláve kvôli súdu nad živými a mŕtvymi. Toto učenie opakujú vo svojom diele mnohí svätí otcovia Cirkvi. Obraz všeobecného súdu je opísaný vo Svätom Písme. V ňom sa hovorí, že keď príde Syn človeka vo svojej sláve a svätí anjeli s Ním, vtedy zasadne na tróne svojej slávy (Mt 24, 30) a vyšle svojich anjelov s hlučným trúbením a zhromaždia Jeho vyvolených zo štyroch strán sveta, od kraju až po kraje nebies (Mt 24, 31). Syn človeka pošle svojich anjelov a tí vyzbierajú z Jeho Kráľovstva všetky pohoršenia, aj tých, čo konajú neprávost (Mt 13, 41) a oddelia zlých od spravodlivých (Mt 13, 49). Na súde budú spoločne s Ním aj Christovi apoštoli (Mt 19, 28) a svätí (1Kor 6, 2). Zhromaždia sa pred ním všetky národy (Mt 25, 32), živí aj mŕtvi (Sk 10, 42), spravodliví aj zlí (2Kor 5, 10). No nielen všetci ľudia sa postavia na súd, no aj padlí duchovia (2Pt 2, 4; Jud 1, 6). Predmetom súdu budú nielen ľudské skutky (Rim 2, 6), no aj slová (Mt 12, 36) a aj tie najtajnejšie myšlienky (1Kor 4, 5).

A oddelí jedných od druhých, ako pastier oddeluje ovce od kozlov. Ovce si postaví po svojej pravici a kozlov po svojej ľavici (Mt

25, 32-33) a prednesie rozsudok jedným aj druhým. „Vtedy povie Kráľ tým, čo sú po Jeho pravici: Podľa, požehnaní môjho Otca, vezmíte ako dedičstvo Kráľovstvo, ktoré je vám pripravené od stvorenia sveta... Potom povie aj tým, čo mu budú po ľavici: Odíde odo Mňa, zlo- rečení, do večného ohňa, ktorý je pripravený diablu a jeho anjelom“ (Mt 25, 34. 41). Avšak obraz Christovho súdu tak, ako je opísaný vo Svätom Písme, nie je potrebné chápať doslovne.

V deň posledného súdu príde aj koniec vekov - koniec sveta. Terajšie nebo aj zem sa ako odev zmenia (Naum 101, 27). Premena alebo obnova sveta bude spočívať v tom, že v novom nebi, aj na novej zemi už nebude nič hriešneho, no bude žiť len jedna spravodlivosť (2Pt 2, 13). Všeobecným súdom sa skončí aj kráľovstvo blahodatej (blahodatné Christovo kráľovstvo) a zjaví sa Kráľovstvo slávy - večné Božie kráľovstvo (1Kor 15, 24).

Večné odsúdenie hriešnikov bude spočívať vo vzdialení sa od Boha a strate všetkých bláh Nebeského kráľovstva, taktiež v strate spoločenstva s inými ľuďmi: hriešníci nebudú vidieť vôkol seba nikoho, okrem duchov zloby a okrem toho budú trpieť rozličné muky, vnútorné aj vonkajšie.

Spravodliví však získajú Nebeské kráľovstvo. Blaženosť spravodlivých v Nebeskom kráľovstve bude spočívať v blízkej jednote a spoločenstve so samotným Bohom, prameňom blaženosť a účasti na Božej sláve natoľko, nakoľko je to možné pre stvorené bytosť. Budú prebývať v úzkom spoločenstve medzi sebou a so svätými anjelmi, budú navzájom spútaní čistou láskou ako deti jedného Otca. Bude úplne vyhovené ich smädu po pravde (1Kor 13, 12) a dobre (spravodlivosti) (Mt 5, 6). Ich telá sa stanú neporusiteľnými, plnými slávy, duchovnými. Nebudú pocíťovať hlad, ani smäd, nebude ich páliť slnko ani žiadna pálava... Boh zotrie každú ich slzu, nebude už smrť, plaču, ani náreku, ani bolesti (Zj 7, 16; 21, 4). Blažený stav spravodlivých na nebi bude taký, že si ho nemôžeme ani predstaviť, ani zobraziť - ani oko nevidelo, ani ucho nepočulo, ani srdce človeka nepoznalo, čo pripravil Boh tým, ktorí Ho milujú (1Kor 2, 9).

O čase tohto pripraveného súdneho dňa Boh zakázal mudrovať a svojim učeníkom pred vznesením sa na nebo povedal: Nie je to vaša

vec - vedieť čas a dobu, ktoré Otec dal svojou mocou (Sk 1, 6-7). Hospodinov deň príde tak, ako zlodej v noci, keď budú hovoriť: pokoj a bezpečie, vtedy ich náhle postihne záhuba, podobne ako bolest pôrodu postihuje rodiacu a nevyhnú sa tomu, hovorí apoštol Pavol kresťanom (1Sol 5, 1-3).

No Hospodin prikázal vnímať znamenia doby (Mt 16, 3). Božie slovo poukazuje na niektoré znaky druhého príchodu Christa. „Dávajte pozor, aby vás niekto neoklamal“, upozorňoval o tej dobe svojich učeníkov Christos, „lebo mnohí prídu v mojom mene a budú hovoriť: Ja som Christos, a mnohých oklamú. Budete však počuť (priebeh) vojen a správy o vojnách, ale to ešte nie je koniec... Povstane národ proti národu, kráľovstvo proti kráľovstvu a miestami bude hlad, choroby a zemetrasenia. Ale toto všetko je začiatok útrap. Vtedy vás vystavia súženiu, zabijú vás a všetky národy vás budú nenávidieť pre moje meno. Vtedy sa mnohí pohoršia a budú sa navzájom udávať a nenávidieť. Povstanú aj mnohí falošní proroci a oklamú mnohých. A keďže sa rozmnoží neprávost, láska mnohých vychladne... A potom príde koniec“ (Mt 24, 4-14). Pred koncom sa bude Evanjelium kráľovstva hlásať po celej zemi, no aj tak, keď príde Syn človeka, či nájde vieru na zemi? (Lk 18, 8).

„To, čo bolo predpovedané Božím Slovom, sa naplní“, píše svätý Ignatij Brjančaninov, „náš svätý dlh je byť zbožným pred nepochopiteľnými cestami Boha a chápajúc hlboký význam uskutočneného, obrátiť všetku pozornosť na poznanie Christa, ako to hovorili svätí otcovia: zachraňujúci, nech zachráni svoju dušu... Nad údelom sveta a každého človeka neustále bdie všemohúca Božia prozretelnosť a všetko, čo sa deje, je buď vôle alebo dopustenie Božie. Nám treba obracať zrak svojho rozumu na seba a prosiť Boha, aby nás ochránil vo vernosti Pravoslávnej Cirkvi, odkryl nám svoju svätú vôle a bezpečnú cestu k sebe ako k prameňu skutočného života a spásy.“

Krátky výklad pravoslávneho učenia o živote po smrti Svätý Ján Šanghajský a Sanfranciský

Očakávam vzkriesenie mŕtvyh a život budúceho veku.
(Symbol viery)

„Nekonečný a bezútešný by bol náš nárek za zosnulým blízkym, ak by nám Hospodin nedal večný život. Náš život by bol bezcieľny, ak by sa končil smrťou. Aký úžitok by sme mali z cnotí a dobrých skutkov? Vtedy by mali pravdu tí, čo hovorili: „...tak jedzme a pime, lebo zajtra umrieme“ (1Kor 15, 32), no človek bol stvorený pre nesmrteľnosť a Christos svojim Vzkriesením otvoril dvere Nebeského Kráľovstva, večnej blaženosťi pre tých, ktorí v Noho uverili a žili spravodlivo. Náš pozemský život - to je príprava na život budúci a táto príprava sa završuje smrťou. Človeku je dané raz umrieť a potom nasleduje súd (Hebr 9, 27). Vtedy človek zanecháva všetky svoje pozemské starosti, telo sa rozkladá, aby znova povstalo pri všeobecnom vzkriesení.

No jeho duša pokračuje v živote. Jej bytie sa neprerušuje ani na jediný okamih. Mnohými zjaveniami mŕtvyh nám bolo dané čiastočne vedieť, čo sa deje s dušou, keď opúšťa telo. Keď sa ukončí videnie telesnými očami, začína sa duchovné videnie.“

1. Počiatok duchovného videnia

„Toto duchovné videnie sa často začína u umierajúcich ešte pred smrťou a stále vidiac okolostojacích a aj hovoriac s nimi, vidia to, čo iní nie.“

2. Stretnutie s duchmi

„No po vyjdení z tela sa duša ocitá medzi ďalšími duchmi - dobrými aj zlými. Zvyčajne sa zbližuje s tými, ktorí sú jej bližšie podľa ducha a ak sa ešte v tele nachádzala pod vplyvom niektorých z nich, bude od nich závislá aj po svojom vyjdení z tela, hoci by pri stretnutí s nimi boli odpornými.“

3. Prvé dva dni po smrti

„V priebehu prvých dvoch dní sa duša opája relatívnou slobodou, môže na zemi navštievoať tie miesta, ktoré jej boli drahé a na tretí deň sa premiestňuje do iných sfér.“

4. Mýtnice (mytarstvá, colnice)

„V ten čas (na tretí deň), duša prechádza cez mnoho zlých dušov, ktorí ju pozastavujú na jej ceste a obviňujú ju z rozličných hriechov, do ktorých ju sami zlákali. Súhlasne s rozličnými zjaveniami existuje dvadsať takýchto prekážok, nazývaných „colnice“, na ktorých sa duša trýzni (usvedčuje) z iného hriechu. Keď prejde duša jednou colnicou, prichádza na ďalšiu a len ak úspešne prejde všetkými, môže pokračovať vo svojej ceste a nie je uvrhnutá do ohnivej prieplasti (heena). Akí hrozní sú démoni a colnice, môžeme vidieť z faktu, že aj Bohorodička, vtedy, keď jej archanjel Gabriel oznámil približujúce sa zosnutie, prosila svojho Syna, aby zbavil jej dušu týchto démonov a ako odpoved' na jej modlitby sa po zosnutí Bohorodičky objavil samotný Isus Christos, prijal dušu svojej Prečistej Matky a odniesol ju na nebesá. (Toto je zjavne zobrazené na tradičnej ikone Zosnutia.) Vskutku je hrozný tretí deň pre dušu zosnulého a preto sú pre ňu vtedy veľmi dôležité naše modlitby.“

5. Štyridsať dní

„Potom, keď duša úspešne prešla cez colnice a poklonila sa Bohu, navštevuje v priebehu ďalších 37 dní nebeské príbytky i pekelné prieplasti, ešte nevediac, kde bude, a až na 40-ty deň sa jej naznačuje jej miesto do vzkriesenia mŕtvych.“

6. Stav duše do posledného súdu

„Niektoré duše sa po štyridsiatich dňoch ocitajú v stave čiastočného pocitovania večnej radosti a blaženosťi a iné duše prezívajú strach z večných múk, ktoré sa dokonalo (úplne) začnú až po poslednom súde. Do toho času sú možné zmeny v stave duší najmä vďaka prinášaniu nekrvavej obety (spomínanie na Liturgii) a iných modlitieb za ne.“

7. Modlitba za zosnulými

„Ako je dôležité spomínanie na Liturgii, môžeme vidieť z nasledujúcich príkladov. Ešte do kanonizácie svätého Teodosija Černigovského (1896) jeden jeromonach (mních-kňaz, významný starec Alexij z Golosejevského skýtu Kyjevo-Pečerskej Lavry, zomrel v roku 1916), ktorý preobliekal mošči (ostatky), keď sa unavil a sediac pri ostatkoch zaspal, uvidel pred sebou svätého, ktorý mu povedal: „Ďakujem ti za

tvoju námahu pre mňa. Prosím ťa však, keď budeš slúžiť Liturgiu, spomínaj aj mojich rodičov", a dal mu ich mená (Nikita a Mária). (Do tohto zjavenia boli ich mená neznáme. Niekoľko rokov po kanonizácii bol v monastieri, kde bol svätý Teodosij igumenom, nájdený jeho vlastný pomjanik (zoznam mien ľudí, za ktorých sa modlil), ktorý potvrdil mená jeho rodičov a pravosť videnia.) „Ako môžeš prosiť odo ľuďom Božiu blahodat?“, opýtal sa jeromonach. „To je v poriadku“, odpovedal svätý Teodosij, „no modlitby na Liturgii sú silnejšie než moje.“

Preto je Panychída i domáca modlitba za zosnulými osožná, rovnako aj dobré skutky, ktoré sú konané na ich pamiatku, taktiež milosrdenstvo alebo obeta Cirkvi. No obzvlášť osožné je ich spomínanie na svätej Liturgii. Odohralo sa mnoho zjavení mŕtvych a iných udalostí, ktoré potvrdili ako veľmi užitočné je spomínanie zosnulých v modlitbách. Mnohí, ktorí zomreli v pokáni, no už ho nestihli prejaviť počas života, boli oslobodení od múk a dostali vďaka nim (modlitbám) odpočinutie. V Cirkvi sa neustále prinášajú modlitby za upokojenie zosnulých a dokonca v modlitbe, pri ktorej ľud i duchovný kľačí, na večerni v deň Zostúpenia Svätého Ducha sa nachádza osobitá prosba za tých, ktorí sú v pekle zadržaní.“

8. Čo môžeme urobiť pre zosnulých

„Každý, kto si želá prejaviť svoju lásku zosnulým a dať im reálnu pomoc, môže to urobiť modlitbou za nich, obzvlášť spomínaním na Liturgii, keď sa čiastočky vybrané za živých a zosnulých ponárajú do Christovej krvi so slovami: „Zmy, Hospodine, hriechy tu spomínaných svojou čestnou krvou modlitbami Tvojich svätých.“ Nič lepšie a nič väčšie nemôžeme pre zosnulých urobiť, než modliť sa za nich, spomínajúc ich na Liturgii. Je to pre nich nevyhnutné, najmä počas prvých štyridsiatich dní, keď duša zosnulého kráča po ceste k večným príbytkom. Telo človeka vtedy nič nepociťuje: nevidí zhromaždených príbuzných, necíti vôňu kvetov, nepočuje slová nad hrobom. No duša, ktorá pociťuje modlitby, ktoré sú za ňu prinášané, je vďačná tým, ktorí ich prinášajú a je s nimi duchovne blízka.

Ó, príbuzní a blízki zosnulých, robte pre nich to, čo je potrebné a čo je vo vašich silách - svoje peniaze nepoužite na vonkajšiu okrasu hrobu a pomníka, ale na to, čím by ste pomohli ľuďom v núdzi, na pamiatku svojim zosnulým príbuzným, na chrám, v ktorom sa za nich prinášajú modlitby. Budťte milosrdní k zosnulým a starajte sa o ich duše. Tá istá cesta je aj pred nami a aj nám bude treba, aby nás spomínali v modlitbách. A tak aj my sami bud'me milosrdní k zosnulým.

Ak niekto zomrie, ihned' zavolajte kňaza alebo mu to oznámte, aby sa mohol pomodliť „modlitby na odlúčenie (ischod) duše“, ktoré je určené čítať nad všetkými pravoslávnymi kresťanmi po ich smrti. Postarajte sa, podľa možnosti, aby sa pohrebný obrad (odpevnanie) konal v chráme a aby sa nad zosnulým do tohto obradu čítal Žaltár. Pohrebný obrad musí byť uskutočnený dôkladne, v plnosti, bez skracovania. Nemyslite vtedy na svoje vlastné pohodlie, no myslite na zosnulého, s ktorým sa lúčite. Ak je v chráme v jednom čase viac zosnulých, neodmietajte, ak vás požiadajú, aby bol pohrebný obrad spoločný. Je lepšie, aby sa pohrebný obrad slúžil naraz za dvomi, či viacerými zosnulými, vtedy bude modlitba zhromaždených blízkych omnoho vrúcnejšia, než keby bolo slúžených viacero pohrebných obradov a obrady by boli kvôli času a úbytku fyzických sôl skracované. Pamäťajte, že každé slovo modlitby je pre zosnulého ako kvapka vody pre smädného. Potom sa postarajte o každodenné spomínanie na zosnulého počas prvých štyridsiatich dní na Liturgii. V chránoch, kde sa Liturgia slúži každý deň, zosnulých zvyčajne spomínajú viac než štyridsať dní. No ak bol pohrebný obrad v chráme, v ktorom sa neslúži Liturgia denne, vtedy sa príbuzní musia postarať o spomínanie na zosnulého v chráme, kde sa Liturgia slúži každý deň. Je taktiež veľmi dobré zaslať obetu na pamiatku zosnulého do monastiera a tiež do Jeruzalema, kde sa na svätých miestach prináša neustála modlitba. Štyridsaťdňové spomínanie sa musí začať hned' po smrti, keď duša obzvlášť potrebuje modlitebnú pomoc, a preto spomínanie treba začať na najbližšom mieste, kde sa Liturgia slúži každý deň.

Postarajme sa, aby sme pre zosnulých urobili všetko, čo môžeme, nezabúdajúc, že „blažení milosrdní, lebo im sa dostane milosrdenstva“ (Mt 5, 7).“

Pravoslávny obrad pohrebu

1. „Kresťanský koniec nášho života - bezbolestný, nezasluhujúci si hanbu (zahanbenie), pokojný a dobrú odpoved' na Strašnom Christo-vom súde prosíme.“ V každej bohoslužbe Pravoslávnej Cirkvi znie táto prosba. Pravoslávnemu vedomiu nie je ľahostajné, za akých okol-zastihne tento vážny moment dôstojne pripraveného. Preto sa každý veriaci človek v priebehu svojho života modlí za to, aby Boh nedopustil na neho náhlu smrť a aby nezomrel bez pokánia zo svojich hriechov.

„Všetko má svoj čas. Každá vec pod nebom: čas na narodenie, čas na smrť“ (Kaz 3, 1-2). Skôr či neskôr na každého človeka dôjde doba prechodu od dočasnej pozemskej existencie k večnosti. Strašné je, ak človek umiera a nevie o tom, no stále sa spolieha na falošné nádeje na vyzdravenie, hlavne vtedy, ak jeho príbuzní pred ním skrývajú pravdu. Naopak, je veľké blaho, ak sa príbuzní postarali o dôstojný koniec svojho blízkeho tým, že k nemu zavolali kňaza (samozrejme s jeho súhlasom).

Pravoslávna Cirkev žehná svoje deti na ceste do záhrobného života tajinami Pokánia, Eucharistie a aj Pomazania chorého olejom. Ak umierajúci neboli pokrstený (a pri plnom vedomí si to želá), vtedy sa nad ním najprv uskutoční tajina Krstu. Krstený prináša kňazovi pokánie zo všetkých svojich hriechov a nespravodlivostí, ktoré počas života vykonal a ak toto pokánie bolo skutočne úprimné, potom krstenému podávajú Svätú Eucharistiu. Toto je najlepšia príprava pre dušu, ktorá sa chystá na cestu k večnosti. Existuje domnenka, že človek, ktorý žil cirkevným životom a prijal Eucharistiu v deň svojej smrti, minie démonske mučenia pri vystupovaní na nebo a bez prekážok prichádza k svetlým palácom. Tajina Pomazania chorého olejom nenahrádza spoved' - pokánie, ako sa to poniekotorí domnievajú, no dopĺňa ju. V tajine Pomazania chorého olejom sa odpúšťajú hriechy neuvedomené alebo zabudnuté, no náročky skryté alebo utajené (kvôli hanbe alebo vypočítavosti) sa neodpúšťajú.

Posvätený olej, ktorý zostal po vykonaní tajiny, je nevyhnutne odložiť. Pri pohrebe ho potom vylievajú na telo kresťana. Kvôli tomu

príbuzní zosnulého, keď odchádzajú na pohrebný obrad do chrámu, berú so sebou nádobu s olejom a pred obradom ju odnesú kňazovi.

No ani jedna tajina sa nemôže uskutočniť nad človekom, ktorý sa nenachádza pri vedomí, takým, ktorý nemôže sám prejaviť svoju vôle a samozrejme ani nad zosnulým.

Ak je zavolať kňaza kvôli rozličným príčinám nemožné, a ak si umierajúci želá byť pokrstený - právom a aj povinnosťou každého pravoslávneho kresťana, je urobiť nad ním túto tajinu. Je treba prednieť záverečnú formulu krstu: „Krstí sa služobník Boží (meno) v mene Otca, amiň. I Syna, amiň. I Svätého Ducha, amiň.“, omývajúc hlavu trpiaceho svätenou vodou pri každom vyrieknutí slova „amiň.“ (Ak po tomto krste umierajúci zostal Božou prozretelnosťou živý, tajina sa považuje za platnú a neopakuje sa. No je potrebné ju doplniť tými modlitbami a obradmi, ktoré vykonať môže iba kňaz, napríklad tajinu myropomazania. Kvôli tomu je už potrebné prísť do chrámu alebo zavolať kňaza domov.) V momente odluky duše a tela, podľa svedectiev mnohých, ktorí prežili klinickú smrť, človek cíti pocity súženia a trápenia. Vidí nečistých démonov, odporných vzhľadom, počuje ich strašné hlasy. Preto naši zbožní predkovia obkolesili umierajúceho predmetmi, ktoré prinášali duši pokoj a uspokojenie: prinášali ikony, kríž a umiestňovali ich tak, aby ich umierajúci mohol počas chvíľ tesne pred smrťou vidieť a aj samotné lôžko s umierajúcim umiestňovali pod ikony a zapalovali tzv. „strastnú“ sviečku (sviečka, s ktorou sa stálo v chráme na utreni počas čítania dvanásťich evanjelií v Strastnom týždni). Sviečku bud' dali do rúk umierajúceho alebo ju postavili pred ikony. Prechod do večnosti uľahčuje čítanie špeciálnych cirkevných modlitieb nad umierajúcim. Je to modlitebný kánon na vyjdenie duše, ktorý je písaný v prvej osobe (akoby sa ho modlil samotný umierajúci), no môže byť prečítaný kňazom alebo kýmkolvek z blízkych.

Nie je nevyhnutné čítať tento kánon pri umierajúcom. Ak napríklad človek zomiera v nemocnici, je možné kánon prečítať doma. Dôležité je posilniť modlitbou dušu umierajúceho v týchto pre ňu ľažkých minútach. Ak kresťan vypustí dušu v čase čítania kánonov,

dočítavajú sa s tzv. „zaupokojným prípevom“: „Daruj pokoj, Hospe
dine, duši zosnulého Tvojho služobníka...“

Po vyjdení duše zosnulého z tela sa zosnulému zatvárajú oči, podviaže sa mu brada, narovná sa jeho telo a celé sa prikryje. Niekoľko predsmrtná bolesť dlho, prináša veľké utrpenie aj umierajúcemu, aj jeho príbuzným. V takýchto prípadoch sa môže po požehnaní kňazom čítať iný kánon - „Poriadok (bohoslužby), ktorý býva na odlúčenie duše od tela, keď človek dlho trpi.“ Obsahuje prosby o skorý a pokojný koniec trpiaceho. Texty kánonov možno nájsť v pravoslávnych modlitebníkoch (molitvoslovoch).

2. Príprava tela k pohrebu

Ludské telo, podľa učenia Pravoslávnej Cirkvi, je chrámom duše, posväcaným blahodaťou svätých tajín. Pravoslávie trvá na dogme o všeobecnom vzkriesení mŕtvych pred posledným súdom. Aj rajska blaženosť, aj pekelné muky budú údelom nielen duše, ale aj tela. Preto sa už od apoštolských čias Cirkev s láskou stará o telesné pozostatky bratov a sestier vo viere, aby im vzdala posledné pocty a odovzdala ich zemi, do druhého príchodu nášho Spasiteľa Isusa Christa.

V Evanjeliu je opísaný postup pochovania tela Isusa Christa, ktoré pozostávalo z umytia jeho Tela, oblečenia do špeciálnych odevov a položenia do hrobu. Tieto činnosti treba vykonať s telami kresťanov aj v dnešnej dobe.

Umytie tela predzobrazuje čistotu a nepoškvrnenosť spravodlivých v Nebeskom kráľovstve. Zosnulého umýva jeden z jeho príbuzných, pričom sa modlí „Trisvjatoje“ (Svätý Bože, Svätý Kripkij, Svätý Bezsmertnyj, pomiluj nas.). Zosnulého vyzlieka z odevov, podvázuje mu sánku a ukladá ho na podstavec alebo stôl prikrytý plátkou. Na umytie tela sa používa hubka, teplá voda a mydlo a po hybmi v tvare kríža sa trikrát utierajú všetky časti tela, začínajúc hlavou.

Odev, v ktorom človek zomrel a všetko, čo sa použilo pri jeho umývaní, sa má spáliť.

„Porušiteľné sa má obliekať do neporušiteľného a smrteľné do nesmrteľného“ (1Kor 15, 53). Vo večnom živote budú vzkriesené telá

spravodlivých odeté odevom - akoby Božím svetlom. Spomínajúc na toto, pravoslávna Tradícia prikazuje obliect zosnulého do nového čistého odevu. V minulosti sa telá obliekali do bieleho plátна, ktoré symbolizovalo Christovo posledné rúcho (Christovu plaščanicu). V súčasnej dobe sa tento zvyk dodržiava veľmi zriedkavo.

Umyté a odeté telo, na ktorom musí byť krížik (ak sa zachoval, tak ten, ktorý človek dostal pri krste), kladú na stôl tvárou nahor. Ústa aj oči zosnulého musia byť zatvorené , ruky má mať zložené na hrudi v tvare kríža, pravá nad ľavou. Hlava zosnulej ženy by mala byť zakrytá väčšou šatkou tak, aby boli zakryté jej vlasy, pričom jej konce nemusia byť zviazané, ale len zložené na tvar kríža. Zosnulému mužovi sa nemá zaväzovať kravata.

Do rúk vkladajú Raspjatije (kríž s ukrižovaným Christom), alebo ikonu Christa, Bohorodičky alebo nebeského ochrancu. Čelo sa okrášľuje venčekom - páskom papiera s vyobrazením Christa a svätých. Je to symbol odmeny Nebeského kráľovstva za námahu počas pozemského života, podľa slov apoštola Pavla: „Teraz sa mi pripravuje veniec spravodlivosti, ktorý mi dá Hospodin, spravodlivý Sudca v onen deň; nielen mne, no aj všetkým, ktorí si obľúbili Jeho zjavenie“ (2Tim 4, 8). Venčeky a kríže určené na pohreb sa predávajú v chrámoch.

Samozrejme, že všetko, čo bolo povedané skôr, je možné naplniť len v tom prípade, ak sa telo zosnulého neodovzdá do márnice. V dnešnej dobe je možné ponechať telo zosnulého v byte len zriedkavo a príbuzní sú nútení súhlasiť s pitvou, aby dostali úmrtný list (v súčasnosti pitva na Slovensku nie je nevyhnutná - pozn. prekladateľa). To znamená, že ešte do príchodu pohrebnej služby je treba telo umyť a obliect a po výdaji tela z márnice položiť do hrobu venček i kríž.

Rakva kresťana musí byť drevená a skromná. Je možné použiť aj kovovú v prípade, keď je potrebné telo dlho transportovať a aj v prípade nebezpečenstva infekčnej nákazy. Pred položením tela do rakvy je potrebné ju pokropiť svätenou vodou a podľa možnosti okiadzať ju pritom kadidlom. Pred položením do rakvy sa nad telom číta Litija o zosnulom. Na konci Litije pri slovách „Božiemu služobníkovi, zosnulému...“ telo zosnulého kladú do rakvy. Litija sa číta aj

vtedy, keď rakvu s telom zosnulého privážajú z márnice. Pod hlavu zosnulého kladú podušku, ktorú zvyčajne pripravujú skôr tak, že naplnia neveľkú obliečku vetvičkami posvätenými v deň sviatku vstupu Hospodina do Jeruzalema alebo lístkami brezy zo sviatku Svätej Trojice (Päťdesiatnice). Telo zosnulého úplne prikrývajú osobitnou plachtou s vyobrazením kríža, čo je znakom viery Cirkvi, že sa zosnulý nachádza pod osobitou Božou záštitou. V čase lúčenia sa pri buzných so zosnulým a aj pohrebného obradu sa táto plachta sníma tak, aby odkrytá zostala tvár a ruky a pred pohrebom sa telo znova celkom zakrýva.

Presných pravidiel ako umiestňovať rakvu s telom v dome počas rozlúčky nict. Možné je umiestniť ju tvárou k ikonám, ktoré sa zvyčajne nachádzajú na prednej stene (oproti vchodu); možné je umiestniť ju aj tvárou k vchodu a vchádzajúcim na rozlúčku. Pri rakve sa zapalujú sviečky, ak je to možné, treba ich postaviť zo všetkých štyroch strán do tvaru kríža (alebo aspoň pri hlate zosnulého). Oheň sviečok hovorí o našej nádeji na prechod zosnulého do Kráľovstva pravého Svetla.

Lampady a sviečky sa zapalujú aj pred ikonami. Je nepriprustné klášť pod ne pohár s vodou, chlieb a iné a tiež dávať k ikonám fotografiu zosnulého a zapalovať pred ňou sviečku.

3. Modlitby za zosnulého do pohrebného obradu

Hned po príprave tela na pohreb je nevyhnutné prečítať z modlitebníka „Poriadok po vyjdení duše z tela.“ Tento poriadok sa koná modlitbou, ktorú je potrebné čítať osobitne:

„Pomjani Hospodi Bože naš, v viri i nadeždi života vičnaha prestavľšahosja raba Tvojeho (imja) i jako Blah i Čelovikoľubec otpuščajaj hrichi i potreblajaj nepravdy, oslabi, ostavi i prosti vsia voľnaja jeho sohrišenija i nevoľnaja, izbavi jeho vičnyja muki i ohňa hejenskaho, i daruj jemu pričastije i naslaždenije vičnych Tvojich blahich, uhotovanych ľubjaščim Ča: ašče bo i sohriši, no ne otstupi ot Tebe, i nesumninno vo Otca i Syna i Svjataho Ducha, Boha Ča v Trojci slavimaho virova, i Jedinicu v Trojci i Trojcu vo Jedinstvi, pravoslavno daže do posliďňaho svojeho izdychanija ispovida. Čímže milostiv

tomu budi, i viru, jaže v Ťa vmisto d'il vmini, i so svjatymi Tvojimi ako Ščedr upokoj: ňisť bo čelovika, iže poživet i nesohrišit. No Ty Jedin jesi kromi vsjakaho hricha, i pravda Tvoja, pravda vo viki, i Ty jesi Jedin Boh milostej i ščedrot, i čelovikoľubija, i Tebi slavu vozsyłajem Otcu i Synu i Svjatomu Duchu, nyňi i prisno, i vo viki vikov. Amiň."

Starým pravoslávnym zvykom je čítanie Žaltára (Psalter) nad zosnulým. Bohom inšpirované žalmy utešujú smutné srdcia blízkych a sú pomocou pre dušu, ktorá sa oddelila od tela. Pritom nie je nevyhnutné čítať Žaltár pri zosnulom, je možné ho čítať kdekoľvek a v ktoromkoľvek čase.

Ako je známe, Kniha Žalmov je rozdelená do dvadsiatich častí - kafiziem (z gréckeho kafizo - sedieť, čo znamená, že je možné žalmy čítať posediačky). Každá kafizma sa ešte delí na tri časti - slávy. Keď sa Žaltár číta za zosnulého, po každej sláve je treba prečítať tzv. malé slávoslovije: „Slava Otcu i Synu i Svjatomu Duchu, nyňi i prisno, i vo viki vikov, amiň. Alliluja, alliluja, alliluja. Slava Tebi Bože (3x). Hospodi, pomiluj (3x). Slava Otcu i Synu i Svjatomu Duchu, nyňi i prisno, i vo viki vikov, amiň“, a potom modlitbu: „Pomjani Hospodi Bože naš ...“ (pozri vyššie). Malé slávoslovije a modlitba sa čítajú už postojačky.

Ako už bolo povedané, za zosnulým sa treba dať modliť v chrámoch počas Liturgií v priebehu štyridsiatich dní za sebou. Ak to dovolia prostriedky, je lepšie objednať si toto Liturgické spomínanie vo viacerých chrámoch a monastieroch. Toto spomínanie je možné uskutočňovať potom kedykoľvek, dokonca i na dlhší čas, napríklad polrok, rok... V mnohých monastieroch a ich podvoriach je možné objednať si tzv. večné spomínanie (pokým bude existovať monastier). A samozrejme je veľmi dobré dávať za zosnulého slúžiť panychídy.

Je veľmi užitočné (ak je taká možnosť) nechať sa modliť za zosnulého aj počas čítania tzv. „nikdy nekončiaceho“ Žaltára - t. j. čítania, ktoré sa neprerušuje cez deň, ani v noci.

Osobitý poriadok modlitieb za zosnulým je Cirkvou ustanovený v tých prípadoch, keď človek zomrel v dňoch po sviatku Paschy, v tzv. Svetlom týždni. V tom čase Cirkev oslavuje víťazstvo nad

smrťou, ktoré vykonal náš Spasiteľ Isus Christos a ktoré prisľúbil všetkým veriacim v Noho po svojom druhom príchode na zem a poslednom súde. Christovo Vzkriesenie vnáša do modlitieb za zosnulými osobitné radostné tóny. Namiesto zvyčajného kánona za zosnulým sa vo Svetlom týždni číta kánon paschálny. A namiesto čítania Litije sa spievajú paschálne stichiry (pri položení do rakvy, pri vynášaní tela z domu, pred, aj po pochovaní na cintoríne): „Da vospresnet Boh....“ Namiesto Žaltára sa vo Svetlom týždni, podľa Tradície, číta jedna z novozákoných kníh - Skutky svätých apoštolov, pretože apoštoli vo svojom slúžení prinášali svetu svetlo Christovho Vzkriesenia. Toto čítanie sa začína slovami: „Molitvami svjatoho apostola i jevanhelista Luki, Hospodi Iisuse Christe, Syne Božj, pomiluj nas, amiň“ a po skončení: „Bohu našemu slava vsehda, nyž i prisno, i vo viki vikov, amiň.“ Čítanie knihy Skutky svätých apoštolov je veľmi dobré a poučné, obsahuje aj modlitbu za zosnulým, aj útechu blízkym.

4. Panychída

V preklade z gréčtiny „panychída“ znamená „celonočné spievanie.“ Ešte v dobe prenasledovania kresťanov Rimanmi sa ustálila obyčaj modliť sa v noci aj za zosnulých. V túto, pre kresťanov hroznú dobu, najmä kvôli strachu z nenávisti a prenasledovania, sa kresťania mohli modliť v noci, pochovávali svojich zosnulých, ba dokonca aj modlitby za nich prinášali v noci. Telá svätých mučeníkov vyprevádzali potme a nad ich hrobmi sa modlili pod rúškom tmy. Potme, ktorá symbolizovala mravný stav vtedajšieho sveta, kresťania zapalovali okolo ostatkov svätých mučeníkov sviečky a konali zádušné spevy v priebehu celej noci a pri východe slnka odovzdávali ich telá zemi. Od tých dôb sa modlitebná služba nad zosnulými kresťanmi nazýva panychída.

Podstatou panychídy je modlitebné spomínanie zosnulých bratov a sestier, ktorí i keď zomreli verní Christovi, no nie celkom sa odpútali od slabostí našej ľudskej prirodzenosti a odniesli si so sebou svoje slabosti. Pri slúžení panychídy Cirkev pripomína všetkým živým to, ako duša zosnulých vystupuje od zeme na Boží súd, ako so strachom

a chvením stoja tieto duše na súde, vyznávajúc svoje skutky pred Bohom, ktorý vidí do každého srdca. Neodvažujúc sa vymedzovať posmrtný údel zosnulého, ktorý bude známy až po súde, nám Cirkev pripomína Božie milosrdenstvo a povzbudzuje nás k modlitbe za zosnulých, dáva možnosť každému srdcu, aby plakalo a prosilo za blízkeho človeka.

Panychída sa ukončuje vozhlasmom diakona: „Vo blažennom uspeniji vičnyj pokoj podažd', Hospodi, usopšemu rabu Tvojemu (imja) i sotvori jemu vičnuju pamjať!“ Ako hovorí exegéta bohoslužieb blažený Simeon, arcibiskup solúnsky, „toto modlitebné zvolanie je darom a zavŕšením všetkého, posiela zosnulého k potešeniu od Boha a akoby odovzdáva dušu aj telo zosnulého Bohu.“

5. Výnos tela

Pohreb zosnulého kresťana sa uskutočňuje na tretí deň po jeho smrti, pričom časť dňa sa považuje za celý deň, hoci by smrť prišla i len niekoľko minút pred polnocou. Avšak za neobyčajných okolností, akými sú napr. vojna, epidémia, prírodná katastrofa, je možné pochovať telo zosnulého skôr než v tretí deň. Krátko pred výnosom tela z domu (resp. výdaja tela z márnice) je potrebné ešte raz prečítať „Poriadok po vyjdení duše z tela.“ Pred samotným výnosom sa číta Litija so spevom anjelskej piesne „Svjatyj Bože, ...“ a rakva s telom zosnulého sa prenáša do chrámu. Tento spev svedčí o tom, že zosnulý počas života vyznával Svätú Trojicu - počiatok života a teraz prechádza do kráľovstva beztelesných duchov, ktorí obkolesujú trón Všemohúceho Boha, a ktorí Mu spievajú trojsvätú pieseň. Vo Svetlom týždni sprevádza zosnulého spev troparu Paschy: „Christos voskrese iz mertvych....“

Je dobré, ak sa sprievod dostane do chrámu ešte pred začiatkom svätej Liturgie. V takomto prípade si kňazi i ostatní zhromaždení osobite uctia zosnulého tým, že prednesú podľa bohoslužobného poriadku modlitby za odpustenie jeho hriechov.

Rakvu nesú príbuzní a blízki oblečení do smútočného odevu. Od dávnych čias kresťania, ktorí sa zúčastňovali pohrebnej procesie, niesli zapálené sviečky. Na čele sprievodu sa niesol kríž alebo ikona. V nie-

ktorých dedinách sa až do dnešných čias chráni zvyk procesie s krížom a zástavami. Orchester je na pohreboch pravoslávnych kresťanov nevhodný.

Podľa typikonu je pri vnášaní tela do chrámu nevyhnutné zvonit osobitným - pohrebným spôsobom. Tento zvon oznamuje živým odchod kresťana zo sveta a slúži ako predobraz archanjelských trub, ktorých zvuk sa rozľahne v posledný deň sveta a bude ho počuť do všetkých končín zeme.

V chráme sa telo zosnulého kladie na špeciálny podstavec, noha nechať v pritvore alebo vo dvore. Do chrámu je možné nosiť vence a živé kvety.

Ak si to zosnulý želal, môže byť rakva poslednú noc pred pohrebom ponechaná v pritvore chrámu. Na to je potrebné požehnanie správca chrámu, ktorý môže vyhovieť alebo pre rôzne príčiny i nevyhovieť (malý pritvor, hygiena a iné).

Príbuzní by nemali zabudnúť priniesť do chrámu aj úmrtný list. Ak sa kvôli nejakej príčine rakva na ceste do chrámu zdrží, je nevyhnutné o tom oboznámiť knaza a oddiaľiť čas pohrebu.

6. Pohreb (odpevanie)

Pohrebom sa ľudovo nazýva „poriadok pochovania tiel (prostých veriacich - neklerikov).“ Svojim obsahom veľmi pripomína panychídu a odlišuje sa len čítaním Svätého Písma, spevom pohrebných piesní (stichír) - rozlúčkou so zosnulým a pochovaním jeho tela do zeme.

Poriadok pohrebu sa začína 90. žalmom: „Živyj v pomošči...“, ktorý odkrýva duchovnému zraku obraz prechodu do večnosti správne veriacej duše po tajomnej ceste smerujúcej do príbytkov Nebeského Otca. Poznamenáme, že tento žalm sa číta aj pred svätoj Liturgiou v rámci poriadku 6. času, keď sa spomína na smrť Isusa Christa na kríži. Slovami žalmistu Dávida Cirkev zobrazuje hroznú cestu smrti, ktorou prešla bezhriešna svätá duša Bohočloveka.

Potom nasleduje 118. žalm, ktorý zobrazuje blaženosť spravodlivých duší, ich neochvejnú vieru v Božiu milosť a vernosť Jeho priká-

zaniam. Tento žalm, ktorý má až 176 veršov, sa v praxi veľmi skracuje.

Po žalmoch, starozákonných piesňach, sa spievajú novozákonné tropare s prípevom „Blahosloven jesi, Hospodi, nauči mja opravdaniem Tvojim“, krátko zobrazujúce údel človeka. Človek, ktorý bol stvorený z ničoho, a obdarený Božím obrazom, sa kvôli porušeniu Božích prikázaní vracia do zeme, z ktorej bol vzatý. No aj vtedy je obrazom nevysloviteľnej slávy, hoci má na sebe jazvy svojich hriechov; aj vtedy prosí Božie milosrdenstvo, aby mu vrátilo cez pokánie vytúženú domovinu, kde sa nachádza zbor svätých, ktorí našli prameň večného života, kde prebývajú mučeníci zabiti ako baránkovia, kde sú všetci, ktorí niesli do konca svoj kríž na zemi.

Potom nasleduje kánon. Je preniknutý modlitbou k svätým mučeníkom, ktorých Cirkev prosí o príhovory a orodovanie za zosnulého. V slovách kónona sa život človeka zobrazuje ako rozbúrené more a smrť ako sprievodca do pokojného prístavu. Kňazi sa modlia k Bohu, aby dal odpočinutie zosnulému so svätými tam, kde niet žiadnej bolesti, smútku, povzdychov, ale iba nekonečný život.

Po kánone nasledujú osobité pohrebné piesne zostavené prepodobným Jánom Damaským (8. storočie). Sú to výpovede o mŕnosti všetkého, čo nás vo svete zvádza (bohatstvo, sláva, ...) a čo neostáva s nami po smrti; je to pláč pokánia človeka nad krásou stvorenia, ktoré sa však hriechom pripravilo o slávu. Uvádzame niekoľko úryvkov z týchto piesní:

„Aká dobrota v živote zostane bez zármutku? Čia sláva vytrvá na zemi bez zmeny? Všetko je úbohejšie, márnejšie než tieň; všetko je falošnejšie než sen; jeden okamih a všetko uchmatne smrť...

Kam sa podela vášeň k svetu? Kde je túžba po dočasnom? Kde je zlato a striebro? Kde je množstvo sluhov a sláva? Všetko je to prach, popol, tieň...

Plačem a nariekam, ked' rozmyšľam o smrti a vidím v hroboch ležiacu, na Boží obraz stvorenú našu krásu, škaredú a bez slávy, bez výzoru...“ Pri tak neradostnom obraze života človeka kresťania nachádzajú útechu v slovách Svätého Písma. Číta sa úryvok z 1. listu svätého apoštola Pavla k Solúňanom (1Sol 4, 13-17), ktorý prenáša

našu mysel' k záhrobnému životu a odkrýva tajomstvo všeobecného vzkriesenia: „Nechceme, bratia, aby ste nevedeli, ako je to so zosnulými, aby ste sa nezarmucovali ako ostatní, čo nemajú nádej. Lebo ak veríme, že Isus zomrel a vstal z mŕtvych, tak Boh aj tých, čo zosnuli, v Isusovi priviedie s Ním. Toto vám hovoríme podľa príchodu, nepredídeme tých, čo zosnuli. Lebo na povel, na hlas archanjela a zvuk Božej trúby, sám Hospodin zostúpi z neba a tí, čo umreli v Christovi, vstanú prví. Potom my, čo žijeme a zostaneme, budeme spolu s nimi v oblakoch uchvátení do vzduchu v ústrety Hospodinovi, a tak budeme navždy s Hosopdinom.“

Nakoniec sám Hospodin Isus Christos nás ústami kňaza utešuje: „Veru, veru, hovorím vám: Kto počúva moje slová a verí Tomu, ktorý Ma poslal, má večný život a nepôjde na súd, ale prešiel zo smrti do života. Veru, veru, hovorím vám: Prichádza hodina, ba už je tu, keď mŕtvi počujú hlas Božieho Syna a tí, čo ho počujú, budú žiť. Lebo ako Otec má život sám v sebe, tak dal aj Synovi, aby mal život sám v sebe. A dal Mu aj moc súdiť, pretože je Synom človeka. Nedivte sa tomu, lebo prichádza hodina, keď všetci v hroboch počujú Jeho hlas a „(z hrobov) vyjdú tí, čo robili dobre, na vzkriesenie pre život a tí, čo páchali zlo, na vzkriesenie pre súd. Ja nemôžem nič robiť sám od seba. Ako počujem, tak súdim. A môj súd je spravodlivý, lebo nehľadám svoju vôľu, ale vôľu Toho, ktorý Ma poslal“ (Jn 5, 24-30).

Po čítaní Evanjelia svedčí kňaz pred všetkými zhromaždenými o odpustení všetkých hriechov, z ktorých zosnulý učinil pokánie alebo ich nemohol vyznať kvôli nedokonalosti pamäte a číta modlitbu na rozhrešenie: „Hospod' naš Iisus Christos Božestvennoj Svojej blahodatiju, darom že i vlastiju, dannoju svyatym Jeho učenikom i apostolom, vo ježe vjazati i rišti hrichi čelovikov, rek im: priimite Ducha Svjataho, ichže otpustite hrichi, otpustatsja im; ichže uderžite, uderžatsja; i jelika ašče svjažete i razrišite na zemli, budut sviazana i razrišena i na nebesi. Ot onich že i na ny druh druhopriimateľno prišedšeu da sotvoriť črez mene smirennaho proščenno i sije po duchu čado (imja) ot vsich, jelika jako čelovik sohriši Bohu slovom, ili díлом, ili myslju, i vsimi svojimi čuvstvy, voleju ili nevolcu,

vidinijem ili nevidinijem. Ašče že pod kľatvoju ili otlučenijem archijerejskим ili jerejskим byst', ili ašče kľatvu otca svojeho ili matere svojeja navede na sja, ili svojemu proklatiju podpade, ili kľatvu prestupi, ili inymi nekijimi hrichi jako čelovik svjazasja; no o všich sich serdcem sokrušennym pokajasja, i od tich všich viny i juzy da razrišit jeho; jelika že za nemošč jestestva zabveniju predade, i ta vsja da prostit jemu, čelovikoľubija radi Svojeho, molitvami Presvjatyja i Preblahoslovennyja Vladyčicy našeja Bohorodicy i Prisnodiwy Mariji, svyatych slavných i vsechval'nych apostol, i všich svyatych. Amiň."

Na viditeľný znak toho, že sú zo zosnulého sňaté všetky epitímie a že sa zmieril s Cirkvou vkladá knaz do jeho pravej ruky zvitok s textom modlitby na rozhrešenie. Treba poznamenať, že hriechy, ktoré boli vedome utajené na spovedi, sa touto modlitbou neodpúšťajú. Pohreb nie je tajina, pretože sa nekoná nad živým človekom, no nad bezduchým telom a tiež neslúži ako „prieplastka“ do Nebeského kráľovstva, ako sa to často kvôli neznalosti učenia Pravoslávnej Cirkvi vníma. Pohreb je len pokračovaním putovania duše po tej z dvoch ciest - blaženosti alebo utrpenia - ktorú si človek vybral ešte počas svojho života a spečatil to svojimi pozemskými skutkami.

Nakoniec nastáva čas rozlúčky. Na znak lásky a jednoty, ktorá sa hrobom nekončí, dávajú blízni zosnulému tzv. posledný bozk. Bozkávajú pritom venček na jeho čele a ikonu (kríž), ktorá je položená v rakve. V tom momente je potrebné z celej duše poprosiť odpustenie za všetky ťažkosti a urážky, ktoré sme zosnulému vykonali a odpustiť mu to, v čom sa previnil voči nám.

Počas rozlúčky sa spievajú dojímové piesne, ktorými chce Cirkev spečatiť v srdeciach živých pamiatku na to, že je nemožné vyhnúť sa smrti: „Vidiac ma ležiaceho, nemého a bez dychu, plačte надо mnou všetci moji bratia, príbuzní i známi. Ešte včera som s vami rozprával a zrazu prišiel ku mne hrozný čas smrti; no príďte všetci, ktorí ma milujete a pobozkajte posledným bozkom. Už viac nebudem žiť a nebudem s vami o čomkoľvek rozprávať; odchádzam k Sudcovi, kde niet nerovnosti - tam spoločne stojí sluha aj pán, kráľ aj vojak, úbožiak i bohatý, všetci rovnako; každý cez svoje skutky bude oslávený alebo zahanbený. No prosím vás všetkých neprestajne sa za mňa modlite

k Christovi Bohu, aby som nebol kvôli svojim hriechom zoslaný na miesto mučenia, no aby som sa usídlil tam, kde žiari Svetlo života."

Na túto poslednú prosbu zosnulého by sme mali hned zareagovať a vzývať ku Christovi: „Molitvami roždšia Ľa, Christe, i Predteča Tvojeho, apostolov, prorokov, jerarchov, prepodobných i pravedných, i všich svätých, usopšaho raba Tvojeho upokoj.“

Nad rakvou sa potom spieva „Vičnaja pamjať.“ Tvár zosnulého sa potom zakryje pokrývkou a kňaz sype na telo zosnulého zem do tvaru kríža a hovorí: „Hospodňa zemľa i ispolnenije jej, vselennaja i vši živuščiji na nej“ (Ž 23, 1). Niektorí kňazi pridávajú k tomuto ešte slová: „Pečatajet sja hrob sej do vtoraho priestvija Hospoda našeho Iisusa Christa.“ Potom sa rakva zatvára vekom a uzavrie sa klincami. Podľa typikonu sa na telo leje aj olej z lampady a sype popol z kadidla na znak toho, že život kresťana, ako oheň alebo tymian, uhasína pre zem, no nie pre nebo. Avšak toto typikon stroho neprikazuje, preto sa to nevykonáva všade.

Ak sa príbuzní zosnulého chcú s ním rozlúčiť na cintoríne, tak sa v chráme rakva úplne neuzavrie (klincami), a kňaz môže komukolvek z príbuzných požehnať, aby posypal telo zemou tesne pred samotným pochovaním do zeme. Po pohrebe treba vynášať zosnulého z chrámu nohami napred za spevu Trojsvätej piesne. Pri spúštaní rakvy do hrobu sa číta tropar: „So duchi pravedných....“

7. Pohreb pri neprítomnosti tela zosnulého

Predtým sa pohreb pri neprítomnosti tela zosnulého pripúšťal Cirkvou iba v tom prípade, keď telo zosnulého nebolo k dispozícii (kvôli požiaru, potope, vojne a iných neobyčajných okolnostiach). Teraz je takýto pohreb rozšírený kvôli: 1. chýbaniu chrámu v mnohých mestečkách a dedinkách; 2. vysokej cene za transport a iné pohrebné služby; a tak príbuzní z ekonomických dôvodov neprenášajú zosnulého do chrámu. Druhý dôvod je veľmi smutný, pretože je lepšie vziať sa iných, nedôležitých vecí (drahý pomník, atď.) a vynaložiť úsilie a priviesť telo zosnulého do chrámu; v krajinom prípade zavolať kňaza domov alebo na cintorín (v súčasnosti existujú tzv. domy smútka pri cintorínoch, ktoré je možné využiť na pohrebný

obrad - pozn. prekl.). Je treba sa o to pousilovať, keďže aj Cirkev nám vychádza v ústrety a uskutočňuje takýto pohreb, dokonca o niečo skrátený v porovnaní so zvyčajným.

Tento pohreb je potrebné objednať v deň pochovania tela a nezabudnúť pritom doniesť do chrámu úmrtný list. Postačuje, aby sa v chráme modlil hoci len jeden z príbuzných zosnulého. Kňaz mu potom môže dať venček, zvitok papiera s modlitbou a vrecúško s hlinou. Ako sme už hovorili, venček treba položiť na čelo zosnulého, zvitok s modlitbou do pravej ruky a zemou posypať telo v tvare kríža od hlavy k nohám a od pravého pleca k ľavému. Avšak aj dnes býva, že sa tento pohreb koná niekoľko dní po pochovaní tela. Vtedy treba zem rozsypať na hrobe, venček a modlitbu zaryť nehlboko do zeme hrobu. Ak je hrob ďaleko alebo na neznájomom mieste, venček a zvitok treba spáliť a zem rozsypať na ktoromkoľvek hrobe, kde stojí pravoslávny kríž. Pohreb ako aj krst sa môže nad človekom vykonať iba raz. No ak nie je možné úplne dokázať, či mal alebo nemal človek pohreb, netreba mať pochybnosti a objednať si pohreb v neprítomnosti tela čím skôr.

8. Pre koho sa pohreb nekoná

Cirkev nekoná pohreb pre inovercov (moslimov, židov, budhistov, pohanov, sektárov, heretikov...), nepokrstených ľudí a samovrahov. Pri poslednej skupine je potrebné rozlišovať ľudí, ktorí stratili život kvôli neopatrnosti (pád z výšky, utopenie sa, náhodná otrava jedlom alebo liekmi, zlyhanie techniky, pomätením mysele). Pohreb sa nekoná pre osoby, ktoré siahli na život alebo majetok blížnych; pre tých, čo pri ubližovaní iným, zranení svojimi obeťami zomreli v dôsledku rán a skaličenia. Vojaci, ktorí zahynuli na vojenskom poli, do tejto kategórie nepatria.

Ak samovrah skončil so svojim životom, no bol pri tom neustále alebo dočasne nepríčetný (psychické choroby, silné narkotické alebo alkoholické opojenie), tak sa otázka o jeho pohrebe rieši eparchiálnym biskupom (konzultácie s odborníkmi - lekármi). Príbuzní sa v tomto prípade musia obrátiť na eparchiu s písomnou prosbou, ku ktorej priložia potrebné dokumenty. Ak biskup dá súhlas na pohreb, obrad

vykoná miestny kňaz. Takto je potrebné postupovať pri všetkých sporných prípadoch - napr. ak nie je jasné, či bol alebo nebol zosnulý pokrstený, ak je zosnulý nepravoslávny a príbuzní si želajú, aby bol pochovaný pravoslávnym obradom...

Cirkev pripúšťa, aby sa pravoslávny kresťan modlil doma za zosnulých inovercov, nekrstených aj samovrahov, no dotyčný musí požiadať o požehnanie kňaza. Príklad takejto modlitby nachádzame v životopise prepodobného starca Leonida (v schime Leva) Optinu: „Mučia ma predstavy ľažkého utrpenia, ktoré očakáva môjho otca, ktorý zomrel bez pokánia. Povedz mi, otče, čím môžem utešiť túto moju bolest?“ Prepodobný mu odpovedal: „Modli sa takto: „Vzysč, Hospodi, pohibšuju dušu otca mojeho, ašče vozmožno jest, pomiluj! Neizsledimy sud’by Tvoji. Ne postavi mňi vo hrich tej molity mojej. No da budet svjataja voľa Tvoja!“ Modli sa jednoducho, odovzdávajúc tvoje srdce do pravice Všemohúceho... Predlož údel tvojho rodiča dobrovitosti a milosrdnosti Boha, ktorý, ak uzná za dobré, zmiluje sa a kto sa tomu môže protiť?“

9. Pohreb detí

Pre zosnulé deti, ktoré prijali svätú tajinu krstu, sa koná osobitý typ pohrebu, taký, akoby boli bezhriešne a nepoškvrnené. V jeho obsahu nie sú modlitby za odpustenie hriechov, no sú v ňom prosby za to, aby bolo dieťa poctené Nebeským kráľovstvom podľa neklamného Božieho prísľubu (Mk 10, 14). Hoci dieťa nevykonalo žiadne podvihy kresťanskej zbožnosti, no očistené svätým krstom, stalo sa nepoškvrneným dedičom večného života.

Poriadok pohrebu detí je plný slov útechy pre smútiacich rodičov. Jeho piesne svedčia o viere Cirkvi v to, že sa blažené deti po svojej smrti stávajú modliacimi sa za všetkých, ktorí ich milovali na zemi. Takýto pohreb detí sa koná pre deti do 7 rokov.

Pre deti nepokrstené, nenanodené (v dôsledku spontálneho potratu, t. j. nedonosenia, smrti pri pôrode alebo umelého potratu) sa pohreb nekoná. O posmrtnom údele týchto detí hovoril svätý Grigorij Bohoslov: „Oni nebudú oslávené, no ani potrestané spravodlivým“

Sudcom..., pretože nie každý, kto je nepoškvrnený je zároveň hodný pocty a naopak nie každý, kto je nehodný pocty, je zároveň hodný trestu."

10. Hrob pravoslávneho kresťana

Zvyk odlišovať miesto pochovania tela zosnulého postavením hrobu - vyvýšeného kopca hliny (dnes zväčša pomníka), siaha až do hlbokej kresťanskej histórie. Kresťanská Cirkev, prijmúc tento zvyk, ozdobuje hrobový kopec víťazným znamením našej spásy - svätým životodarným Krížom, zobrazeným na náhrobnej doske alebo postaveným nad hrobom. Kríž má byť postavený pri nohách zosnulého tak, aby čelo kríža so zobrazením ukrižovaného Christa bolo obrátené k tvári zosnulého.

Kríž nad hrobom pravoslávneho kresťana je tichým svedkom blaženej nesmrteľnosti a vzkriesenia; zasadnený do zeme a smerujúci k nemu označuje vieru kresťanov v to, že telo zosnulého sa nachádza v zemi, no jeho duša na nebi, že pod krížom je ukryté semeno, ktoré vyklíči pre večný život v nebeskom kráľovstve.

Na hrob pravoslávneho kresťana sa viac hodí jednoduchý kríž z dreva, kameňa, či kovu, než drahé monumenty z granitu či mramoru. Je možné umiestniť na náhrobok fotografiu alebo portrét zosnulého. Ak by príbuzní chceli napísať na pomník epitaf, tak je najlepšie použiť, v súlade s Tradíciou, slová zo Svätého Písma alebo zo známych modlitieb, nie však vymysленé vlastné frázy.

11. Kremácia

Ked' po páde prarodičov do sveta vošla smrť, bol vymedzený aj spôsob pochovávania mŕtvyx tiel. „Prach si a do prachu sa navrátiš“, povedal Boh Adamovi (1Mjž 3, 19). Na základe týchto slov sa telá zosnulých pochovávajú do zeme.

Zvyk spaľovať telá, tak veľmi populárny v dnešnej dobe, sa k nám dostal z pohanského Východu. Východné náboženské učenia obsahujú v sebe ideu reinkarnácie (prevteľovania), podľa ktorej duša prichádza na zem mnohokrát, meniac pritom telesný obal. Preto vidí pohanstvo v tele nie chrám pre dušu, ale väzenie. Ked' sa ukončí doba

prebývania duše v telesnej schránke, treba ju spáliť a popol rozprášiť vo vetre.

Pravoslávna Cirkev sa však na kremáciu pozera negatívne a púšťa ju iba za veľmi výnimočných okolností. Všetky pohrebne modlitby vrátane obradu pochodu sa konajú bez akýchkoľvek zmien. Pred spálením tela však treba ikonku alebo krížik vybrať z rakvy, venček a zvitok s modlitbou sa ponecháva. Ked' sa urna s prachom potom kladie do hrobu, číta sa Trojsvätá pieseň.

Medzi kresťanmi existuje strach, že spálenie odsudzuje zosnulého na pekelné muky (vytvárajú sa paralely medzi ohňom krematória a pekelným ohňom). Na toto ešte v druhom storočí apologéta kresťanstva Minucij Felix povedal: „My sa nebojíme... žiadnej ujmy pri akomkoľvek spôsobe pochovania, no dodržiavame starý a dobrý obyčaj odovzdávať telo zemi.“

Kremáciu Cirkev neodobruje v prvom rade preto, že pre tých, ktorí spaľujú svojich blízkych, je to skutok bez ponaučenia, do duše skôr vlieva smútok než nádej na vzkriesenie. Posmrtný údel každého zosnulého je v Božích rukách a nezávisí od spôsobu pochovania.

12. Spomienkové pohostenie - kar

Zbožný zvyk spomínať na zosnulých za spoločným stolom je známy veľmi dávno. Tradične sa toto pohostenie koná po pochovaní zosnulého, no môže sa konať aj v pamätné dni. Má sa začínať modlitbami, napríklad časťou Litije, ktorú môže vykonať aj laik, v krajinom prípade sa môže prečítať 90. žalm alebo pomodliť modlitba „Otče náš.“

Prvým jedlom tohto pohostenia by malo byť kolivo - varené zrná pšenice s medom (s rôznymi orieškami a sušeným ovocím). Zrná sú symbolom vzkriesenia, med zas symbolom sladkosti, ktorou sa opájajú spravodliví v Božom kráľovstve. Kolivo posväcuje knaz, ak to však nie je možné, stačí ho pokropiť svätenou vodou. Tradičnými jedlami spomienkovej hostiny sú na Rusi: lievance a kysel' (sladké, riedke rôsolovité jedlo), potom sa môžu podávať ďalšie jedlá, samozrejme je potrebné rešpektovať pôstne dni (stredy, piatky).

obdobia pôstu). V dobe Veľkého pôstu sa toto pohostenie môže konať iba v sobotu alebo nedele.

Alkoholom sa na zosnulého nespomína! „Víno veselí srdce človeka“ (Ž 103, 15), no spomienková hostina nie je dôvodom na veselosť. Dobre vieme, kam vedie nadmerné požívanie alkoholických nápojov. Namiesto toho, aby ľudia na smútočnom pohostení viedli zbožné rozhovory, spomínali s láskou na zosnulého, hostia začínajú ohovárať, sporíť sa a podobne. Ak aj zosnulý s obľubou holdoval alkoholu, nie je potrebné, aby pozostalí napodobňovali a pokračovali v jeho zlých návykoch. Ak je kresťan pozvaný na spomienkové pohostenie neveriacou rodinou, je lepšie neodmietať pozvanie, keďže láska je viac než pôst a tu je možné nechať sa viest' slovami Spasiteľa: „Jedzte, čo vám dajú“ (Lk 10, 8), no samozrejme je potrebné zachovať mieru v jedle aj rečiach (a zdržať sa od absolútne nepôstnych súčastí jedla, na ktoré v cirkevnom typikone neexistuje „razrišenie“, čiže úľava alebo výnimka).

13. Ako sa správať na cintoríne

Z lásky k zosnulému jeho príbuzní udržiavajú jeho hrob v čistote a poriadku, lebo je to miesto budúceho vzkriesenia. Keď človek príde na cintorín, mal by zapaliť sviečku, pomodliť sa za dušu zosnulého, prečítať akafist, či kánon za odpočinok pre jeho dušu. Taktiež je možné poslužiť Litiju, prečítať z Evanjelia či Žaltára. Človek môže hrob upratať, môže pri ňom mlčať, spomínať na drahého človeka. Ješt' alebo piť na cintoríne by kresťan nemal, je to nevhodné. Na hrobe sa nesmie nechávať jedlo, lepšie je rozdať ho chudobným. Privel'mi dlhé prebývanie na cintoríne v stave veľkého smútku môže duši poškodiť, môže do nej vniest' zúfalstvo a skľúčenosť. Aj v tomto je potrebná miera.

14. Poverty súvisiace s pohrebom

Ľudia, prijmúci Pravoslávie, sa nie vždy zbavili svojich pohan-ských zvykov. Najviac je to viditeľné práve pri obrade pohrebu. Existuje mnoho rôznych a nezapísaných rituálov, ktoré sa odovzdávajú z pokolenia na pokolenie a ľudia ich vykonávajú takmer s rovnakou,

ak nie väčšou, horlivosťou než cirkevné modlitebné obrady. Aj v dnešnej dobe sú tieto povery veľmi rozšírené. Ľudia ich vykonávajú a vôbec sa nezamýšľajú nad ich zmyslom. Uvedieme niektoré zvyky, ktoré by pravoslávni kresťania nemali konať:

- pozakrývať látkou zrkadlá v dome, v ktorom spočíva telo zosnulého;
- klásť do hrobu peniaze, veci a potraviny;
- klásť na tvár zosnulého lievanec a potom ho zjest, veriac, že sa tým zmažú hriechy zosnulého;
- myslieť si, že najbližší príbuzní nemôžu prenášať rakvu;
- veriť, že človek, ktorý sa vrátil do domu po vynesení tela pred návratom (ostatných) z cintorína, istotne skoro zomrie;
- myslieť si, že ten, čo pozerá cez okno na pohrebnú procesiu, čoskoro zomrie;
- nechávať počas spomienkového pohostenia „pre zosnulého“ jedlo a pitie (pohárik s alkoholom, chlieb, ...);
- uschovávať pohárik zo spomienkového pohostenia až do štyridsiateho dňa;
- liať alkohol na hrob;
- hovoriť nad hrobom alebo o zosnulom: „Nech mu je zem ľahká“;
- rozosievať po hrobe omrvinky z chleba;
- dávať sa modliť do chrámu za samovrahov v deň Svätého Ducha;
- veriť, že duša zosnulého môže prijať vzhľad vtáka, včely a pod.;
- veriť, že ak zosnulý nemal obrad pohrebu, jeho duša zostáva na zemi ako prízrak;
- veriť, že človek, ktorý sa v čase konania pohrebu postavil medzi rakvu a oltár, istotne skoro zomrie;
- veriť, že zem, ktorú dávajú na pohrebe v neprítomnosti tela zosnulého, nemožno chrániť doma viac než jeden deň;
- veriť, že kremácia môže byť príčinou utrpenia detí, či vnukov zosnulého.

Ako správne spomínať na zosnulých

1. Modlitba - najväčšia dobročinnosť a prejav milosrdenstva voči zosnulým

Modlitba za zosnulých je to najdôležitejšie a najväčšie, čo môžem urobiť pre tých, ktorí odišli do iného sveta. V podstate zosnulý nepotrebuje rakvu, pomník, to všetko je daň tradíciam, hoci zbožným. No večne živá duša zosnulého potrebuje našu neustálu modlitbu, pretože ona už nemôže konať dobré skutky, ktorými by mohla priviesť Boha k milosrdenstvu voči nej. Preto je domáca modlitba za zosnulého blízneho, modlitba na cintoríne pri hrobe zosnulého dlh (či povinnosť) každého pravoslávneho kresťana.

Osobitú pomoc zosnulým dáva spomínanie na nich v chráme. Predtým, než navštívime hrob na cintoríne, mal by ktokoľvek z príbuzných prísť do chrámu pred začiatkom bohoslužby a dať kňazovi lístok s menom zosnulého (tzv. zápisu) pre spomínanie v oltári (najlepšie je, ak sa toto spomínanie vykoná na Proskomídií, kedy bude za zosnulého vybraná čiastočka z prosfory a potom, na znak umytia jeho hriechov zosypaná do čaše s Christovou Krvou). Po Liturgii je dobré poslúžiť za zosnulým panychídu. Modlitba bude ešte silnejšia, ak sa v tento deň príbuzný, ktorý spomína na zosnulého, zúčastní prijímania Tela a Krvi Christovej.

2. Stav duše po smrti a spomínanie na zosnulých

Cirkevná Tradícia nám slovami svätých askétov viery a zbožnosti, ktorí prijali Božie zjavenie, hovorí o stave duší po ich oddelení od tela.

Prvé dva dni prebýva duša ešte na zemi a v sprievode anjela navštievuje tie miesta, ktoré ju pritahujú spomienkami na radosti i strasti, na dobré i zlé skutky. V tretí deň Boh prikazuje duši vystúpiť na nebesá, aby sa Mu prišla pokloniť.

Potom duša v sprievode anjelov odchádza do rajských príbytkov a pocítuje ich nevysloviteľnú krásu. Takto prebýva duša šesť dní - od tretieho do deviateho. V deviaty deň Boh opäť prikazuje anjelom, aby dušu priviedli na poklonenie sa Bohu.

Po druhom poklonení sa Bohu duša spoločne s anjelmi putuje do adu a tam hľadí na ukrutné muky hriešnikov, ktorí neučinili pokánie. V štyridsiaty deň po smrti sa ide duša tretíkrát pokloniť k Božiemu trónu, kde sa rozhodne o jej údele - určí sa jej miesto podľa spravodlivého Božieho súdu.

Z týchto slov je zrejmé, že dňami osobitne silnej modlitby za zosnulých majú byť tretí, deviaty a štyridsiaty po smrti. Tieto termíny majú aj iný zmysel.

Spomínanie zosnulého v tretí deň sa uskutočňuje na počesť Christovho Vzkriesenia na tretí deň a na obraz Svätej Trojice.

Modlitba v deviaty deň - to je vzdanie úcty deviatich anjelských činov (stupňov), ktoré sa ako sluhovia nebeského Kráľa prihovárajú za zamilovanie sa nad zosnulým.

Štyridsaťdňové obdobie je v histórii a Tradícii Cirkvi veľmi významné, ako čas nevyhnutný na prípravu na prijatie osobitého Božieho daru, na získanie blahodatnej pomoci Nebeského Otca. Tak napríklad prorok Mojžiš sa stal hodným rozprávať s Bohom na hore Sinaj a priať od Noho dosky Zákona až po uplynutí štyridsaťdňového pôstu. Sám Isus Christos sa vzniesol na nebesá tiež v štyridsiaty deň po svojom vzkriesení. Cirkev toto prijala za základ a ustanovila spomínať na zosnulého aj v štyridsiaty deň po smrti, aby jeho duša vystúpila na Svätú horu - nebeský Sinaj, stala sa hodnou videnia Boha, dostala prisľúbenú blaženosť a usídlila sa spoločne so spravodlivými v nebeských príbytkoch.

. Okrem toho, spomínať na zosnulého sa má aj vo výročia jeho smrti. Základy pre toto spomínanie sú jasné, je známe, že po prejdení ročného cyklu sa v Cirkvi opakujú všetky sviatky. Ročné výročia smrti blízkeho človeka sa vždy vyznačujú srdečnou spomienkou príbuzných i priateľov. Aj iné pamätné dni, ako deň jeho narodenia, deň anjela, deň svadby (u manželov) sú tiež príčinou zosilnenia modlitby za zosnulého. Samozrejme netreba opovrhovať spomínaním na zosnulého v ktorýkoľvek deň, pretože modlitba je veľká a neoceniteľná pomoc živých tým, ktorí odišli do iného sveta.

Pokým človek žil, mal možnosť sa kajať i konať dobré skutky. Po smrti už táto možnosť neexistuje, no zostáva nádej na modlitbu

živých. Isus Christos neraz spomínał uzdravenie chorých pre vieriú ich blízkych. Životopisy svätých Božích služobníkov obsahujú množstvo príkladov toho, že sa modlitbou spravodlivého uľahčil posmrtný údel hriešnika až do jeho úplného ospravedlnenia. Ak sa modlitba koná za človeka, nad ktorým sa Boh už zmiloval, a ktorý sa usídlil v rajskejch príbytkoch, ani táto modlitba nie je zbytočná a obracia sa na blaho pre modliaceho sa. Ako hovoril svätý Ján Zlatoústy: „Postarajme sa, ako je to len možné, pomáhať zosnulým nie slzami, nie nárekom, nie stavbou honosných pomníkov, ale našimi modlitbami, milosrdenstvom a prínosmi (darov do chrámu), aby sme im, aj nám, takým spôsobom pomohli získať prisľúbené blahá.“

K správnemu spomínaniu na zosnulého v pamätný deň je potrebné prísť do chrámu pred začiatkom služby a dať (kňazovi) zápisu s menom zosnulého. Tieto lístky s menami kňaz používa na Proskomídii, pri jekteniách i Panychíde.

Proskomídia - prvá časť svätej Liturgie. V čase Proskomídie sa z prosfory na to určenej kňazom vyberajú maličké čiastočky s modlitbou za zosnulého. Potom po prijímaní sa tieto čiastočky zosypávajú z diskusu do čaše s Christovou Krvou a kňaz hovorí modlitbu: „Otomyj, Hospodi, hrichi pominavšichsja zd'i čestnoju Tvojeju Kroviu molitvami svjatych Tvojich“ (Zmy, Hospodine, hriechy tu spomínaných drahocennou Tvojou Krvou a modlitbami Tvojich svätých). Spomínanie na Proskomídii je najúčinnejšie.

Jektenia - spomínanie zosnulých, ktoré počujú všetci prítomní v chráme, koná sa diakonom alebo kňazom. Lístky s menami zosnulých, ktoré boli dané na zádušnú jekteniu sa potom čítajú aj na Panychíde.

Lístky s menami zosnulých je treba označiť nadpisom „O upokojeniji“ (Za upokojenie zosnulých). Mená je tu potrebné písť čitateľne a písť ich v genitíve (2. páde, napr. Petra, Márii), pri menách duchovných je treba dopísať ich hodnosť v plnosti alebo všeobecne prijatou skratkou (napr. mitr. Joanna, diakona Vasilija). Deti do siedmich rokov sa označujú „mladenec.“ Zosnulí v dobe do štyridsiateho dňa od smrti sa označujú „novoprestavlenyj“; vo výročia smrti je možné napísť pred meno „prisnopamiatnyj“ (ten, no ktorého

vždy pamätáme). Osobite sa označujú vojaci. Slová „zabitý“, „uto-
pený“, „uhorený“ a pod. písat netreba.

Veľmi dobré je v čase spomínania na zosnulého dávať chudob-
ným almužnu a poprosiť ich o modlitby za zosnulého. Ked' dávame
modlitebne spomínať na zosnulého v chráme, môžeme podarovať pre
chrám akékoľvek jedlo, na čo slúži špeciálny panychídny stolík (u nás
môžeme svoj dar odovzdať kňazovi). Do chrámu nesmieme prinášať
mäsité jedlá a v čase pôstu netreba prinášať ani vajíčka, mliečne
výrobky či nepôstne sladkosti (prinášať by sme mali veci po dohode
s kňazom - napríklad Liturgické víno, múku, chlieb, med a pod.).
Treba pamätať, že všetko, čo prinesieme, by malo byť použiteľné.

Najjednoduchším a najrozšírenejším spôsobom obety za zosnu-
lého je kúpa sviečky. V každom chráme sa nachádza svietnik, ktorý je
určený na sviečky zapalované za zosnulých. Tu sa kladú sviečky
s modlitbou za blahé odpočinutie pre zosnulého, tu sa môžu konať aj
Panachídy, aj pohreb v prípade neprítomnosti tela zosnulého.

No nielen v chráme sa môžeme pomodliť za zosnulých. Okrem
chrámového spomínania - v tretí, deviaty, štyridsiaty deň a v pamätné
dni, by sme si pamiatku zosnulého mali uctiť čítaním Litije. Domáca
modlitba môže byť omnoho srdečnejšia. Bolo by dobré, ak by sme
počas celých štyridsiatich dní po smrti blízkeho čitali za neho Kánon
za zosnulého.

Samozrejme, príbuzní by sa za zosnulého mali modliť každý deň.
Práve preto sa v našich modlitebníkoch nachádza aj modlitba za
zosnulého: „Upokoj, Hospodi, duši usopších rab Tvojich (mená),
i prosti im vsja sohrišenija voľnaja i nevoľnaja, i daruj im Carstvíje
Nebesnoje.“ Domáca modlitba za zosnulého môže byť obohatená aj
čítaním Žaltára so spomínaním mien zosnulých, kánona alebo
akafistu za blahé odpočinutie jeho duše.

V súčasnosti mnohí ľudia, hoci sú pokrstení, nechodia do chrámu,
nespovedajú sa, nechodia na prijímanie svätej Eucharistie alebo to
robia len veľmi zriedkavo. Za nich a za všetkých, ktorí zomreli náhle,
a nepripravili sa na smrť, sa číta Kánon prepodobnému Paisijovi
Veľkému. Tento svätec prežil svoj život namáhajúc sa mníšskymi
podvihmi, no nechcel, aby bol za ne odmenený, pretože si prial iba

zachrániť dušu jedného mladého hriešnika. A Boh prijal modlitby a slzy svojho služobníka a daroval mu dar orodovať za zosnulých, ktorí nestihli učiniť pokánie.

3. Dni všeobecného (celocirkevného) spomínania na zosnulých

V určité dni roka si Cirkev spomína na všetkých zosnulých otcov a bratov vo viere, od počiatku Cirkvi, ktorí boli kresťansky pochovaní, no aj na tých, ktorí zomreli náhle a neboli vyprevadení do záhrobného života modlitbami Cirkvi.

Panychídy, ktoré sa v tieto dni konajú, sa nazývajú všeobecnými - celocirkevnými - a tie dni sa nazývajú „roditeľskými“ (zádušnými) sobotami. Tieto dni nemajú presný dátum, pretože sú zviazané s pohyblivým sviatkom Paschy, Veľkým pôstom alebo sviatkom svätého Dimitrija. Sú to:

- roditeľská (zádušná) mäsopustná sobota - koná sa osem dní pred začiatkom Veľkého pôstu, v predvečer nedele o Poslednom súde;
- roditeľské (zádušné) soboty Veľkého pôstu - konajú sa v druhom, treťom a štvrtom týždni Veľkého pôstu;
- Trojičná roditeľská (zádušná) sobota - koná sa v predvečer sviatku Svätej Trojice (Päťdesiatnice) na deviaty deň po Vznesení sa Christa na nebo.

V predvečer každého z týchto dní sa v chránoch slúžia zádušné Vseničné bdenia - Parastasy a po Liturgiách bývajú Panychídy.

Okrem týchto celocirkevných dní sa v Ruskej pravoslávnej Cirkvi aj u nás zosnulí spomínajú aj v tieto dni:

- Radonica - paschálna spomienka na zosnulých, ktorá sa koná v utorok po Tomášovej nedeli;
- Dimitrijevská roditeľská (zádušná) sobota - je to deň spomínania na zabitych vojakov, ktorí bol ustanovený na pamiatku bitky na Kulikovom poli. Neskôr sa stal dňom modlitieb za všetkých pravoslávnych vojakov a vojvodcov. Býva v sobotu, ktorá predchádza sviatku veľkomučeníka Dimitrija Solúnskeho (8. 11. julián. kalendár);

V Rusku sa na zosnulých vojakov spomína aj 9. mája.

Okrem týchto dní celocirkevných spomienok by mal každý pravoslávny kresťan spomínať na zosnulých každý deň a obzvlášť v deň smrti, narodenia, anjela a pod. Veľmi užitočné je v pamätné dni podarovať na chrám, dať almužnu a pod.

4. Kedy sa spomínania na zosnulých nekonajú

Panychídy, pohreby v neprítomnosti tela a iné chrámové zádušné modlitby, okrem spomínania zosnulých na Proskomídii sa v chrámech nekonajú v období od štvrtku Strastného týždňa až do Antipaschy (1. nedele po Pasche). Bežný pohreb s pochovaním tela sa v tieto dni pripúšťa, okrem samotného dňa Paschy. Bohoslužba paschálneho pohrebu je veľmi odlišná od zvyčajnej, pretože obsahuje mnoho radostných paschálnych piesní.

Na sviatok Christovho narodenia a iné veľké cirkevné sviatky z tzv. dvanásťich, sa podľa typikonu taktiež nekonajú zádušné bohoslužby, no ak je to nevyhnutné, môžu sa konať s požehnaním správcu chrámu.

5. Môže sa a ako sa môže modliť pravoslávny kresťan za nepravoslávnych? (Prepodobný Jozef, starec Optinský)

Ked' hovoríme o prísnosti našej Pravoslávnej Cirkvi vo vzťahu k spomínaniu nepravoslávnych ľudí, nechceme tým povedať to, že nám, svojim deťom, naša Pravoslávna Cirkev úplne zakazuje modliť sa za nepravoslávnych. Ona nám len zakazuje svojvoľnú modlitbu, t. j. aby sme sa nemodlili, ako sa nám zachce, ako si zmyslíme. Naša svätá matka Pravoslávna Cirkev nám hovorí, pripomína nám, aby sa všetko, aj samotná modlitba, konalo „podľa poriadku a správne“ (1Kor 14, 40). My sa pri všetkých našich chrámových bohoslužbách modlíme za rôzne národy, za celý svet, hoci si to často ani neuvedomujeme. Vlastne sa modlíme tak, ako to náš Spasiteľ Isus Christos naučil svojich apoštolov, t. j. modliť sa Jeho modlitbou: „Nech sa stane Tvoja vôle, ako na nebi, tak aj na zemi!“ Táto všetko objímajúca prosba obsahuje všetky naše potreby, obsahuje aj prosbu za nepravoslávnych ľudí. Tu vlastne prosíme blahého Boha aj za duše nepravoslávnych zosnulých, aby s nimi naložil tak, ako uzná podľa svojej

svätej vôle. Lebo Boh omnoho lepšie než my vie, komu a akú preukázať milosť.

A preto ty, pravoslávny kresťan, hoci si laik alebo duchovný, ak sa počas nejakej chrámovej modlitby budeš chcieť v duchu pomodliť za tvojho nepravoslávneho blízneho človeka, tak spolu s jeho menom v duchu vyslov: „Nech sa stane Tvoja svätá vôľa s ním, Bože!“ Použi túto modlitbu, lebo takto ťa to naučil tvoj Boh. A ver, že takáto modlitba bude tisíckrát Bohu lahodnejšia a pre tvoju dušu užitočnejšia, než tvoje vlastné vymyslené modlitby (chrámové spomínania).

Teraz si povieme trochu o tzv. súkromnej modlitbe. V našej Pravoslávnej Cirkvi je známy nejeden príklad toho, že súkromná modlitba jedného Božieho služobníka pomohla dušiam zosnulých nepravoslávnych ľudí, dokonca aj dušiam pohanov...

V „Pateriku“ biskupa Ignatija čítame: „Raz, ked' abba Makárij putoval púšťou, našiel na piesku ležiacu ľudskú lebku. Ked' k nej podišiel, dotkol sa jej svojou palmovou palicou a tá lebka zrazu prehovorila. Starec sa spýtal: „Kto si?“ Lebka odpovedala: „Bol som pohanským žrecom /"kňazom"/ tých, ktorí žili na tomto mieste. A ty, abba Makárij, ktorý v sebe nosíš Božieho Ducha, ked' sa za nich modlíš a prejavuješ svoje milosrdenstvo k odsúdeným na večné muky, vtedy tieto ich duše dostávajú určitú útechu.“ Potom lebka rozpovedala starcovi o pekelných mukách a svoju reč dokončila slovami: „Nám, čo sme Boha nepoznali, sa preukazuje určité milosrdenstvo, no tí, ktorí Ho poznali a zriekli sa Ho, ktorí neplnili Jeho prikázania, tí sa nachádzajú ešte nižšie“ (Paterik, 4. vyd., s. 311-312).

Z tohto príbehu prepodobného otca vidno predovšetkým to, že jeho modlitba za trpiace duše pohanov nebola celocirkevná, no súkromná. Bola to modlitba osamelého pustovníka, ktorý sa modlil v skrytej hlbine svojho srdca. Avšak, táto modlitba môže sčasti poslúžiť aj nám pravoslávnym kresťanom, ako dôvod - pohnútku k tomu, aby sme sa modlili za živých aj zosnulých nepravoslávnych ľudí svojou súkromnou domácou modlitbou. No môže byť pohnútkou, no nie príkladom, pretože nám prepodobný ešte pripomenul, ako sa za pohanov modlil - nie vlastnou, vymyslenou modlitbou, ale tak, ako ho

to naučil Boží Duch, ktorý prebýva v jeho čistom srdci. Svätý Duch ho nielen poučil, ale aj prikázal mu modliť sa za celý svet - za všetkých ľudí, živých aj zosnulých, čo je zvyčajne vlastné milujúcim srdciom všetkých Božích služobníkov, ako o tom napísal sv. apoštol Pavol korintským kresťanom: „Naše srdce sa rozšírilo pre vás; v našom srdci nemáte nedostatok miesta“ (2Kor 6, 11).

A tak, môžeme súhlasiť s tým, že pravoslávni kresťania sa môžu modliť za nepravoslávnych zosnulých, modliť sa súkromnou domácou modlitbou, no pritom ešte musíme zdôrazniť, že nie modlitbou svojvoľnou, takou, akou si zmyslíme, akou si zaželáme (aby sme namiesto priazne nepriviedli na seba Boží hnev), no podľa ponaučení skúsených duchovných ľudí.

Stalo sa raz, počas života optinského starca Leonida (v schime Leva, zomrel v roku 1841), že jednému jeho učeníkovi, Pavlovi Tambovcevovi, zomrel rodič nešťastnou násilnou smrťou - samovraždou. Veľmi zosmutnel milujúci syn, keď sa to dozvedel a svoj smútok rozpovedal pred svojim starcom: „Nešťastný koniec môjho otca je pre mňa veľmi ťažký kríž. Nesiem teraz kríž, ktorého ťažobu ponesiem až do svojej smrti. Keď si predstavím hroznú večnosť pre hrievníkov, v ktorej niet možnosti na pokánie, trápim sa predstavami večných mŕt, ktoré očakávajú môjho zosnulého rodiča, ktorý zomrel bez pokánia. Povedz mi, otče, čím môžem utešiť svoju nastávajúcu bolest?“ Odpoved' starca bola: „Oddaj sa, ako aj údel tvojho rodiča, do Božích rúk a Jeho vôle - múdrej a všemohúcej. Nepokúšaj Boha, no staraj sa, aby si sa pokorne a múdro posilňoval a smútil s mierou. Modli sa k dobrému Tvorcovi a napĺňaj tak svoj dlh lásky syna.“ Učeník sa znova opýtal: „Ako sa môžem za neho modliť?“ Odpovedal: „Podľa duchom cnostných a múdrych takto: „Prijmi Bože, dušu môjho zosnulého otca: ak je to možné, zmiluj sa nad ňou! Nevyšpytateľné sú Tvoje rozhodnutia (súdy). Nepripočítaj mi za hriech túto modlitbu, no nech bude Tvoja svätá vôľa!“ Modli sa jednoducho, nepokúšaj, vlož svoje srdce do pravice mocného Boha. Samozrejme, Boh nechcel, aby tvoj rodič skončil svoj život takto, no teraz je úplne v rukách Všemohúceho, ktorý môže jeho dušu aj telo vrhnúť do ohnivej pece, v rukách Boha, ktorý ľudí ponižuje aj povy-

šuje, usmrcuje aj oživuje, vydáva peklu aj privádza do raja. Popri tom všetkom je veľmi milosrdný, je všemohúci a láskyplný tak, že všetko blaho sveta je v porovnaní s Ním nič. Preto sa nesmieš bezhranične trápiť. No môžeš povedať: „Milujem svojho otca, preto toľko smútim.“ To je pravda. No Boh ho miloval a miluje neporovnatelne viac než ty. Znamená to, že ty musíš rozhodnutie o večnom údele svojho otca ponechať dobrovlastnosti a milosrdenstvu Boha, ktorý, ak uzná za dobré zamilovať sa, tak kto sa tomu môže protiť?“

Hľa, tátó nami opísaná súkromná modlitba, ktorú odporúča modliť sa skúsený duchovný starec Leonid svojmu učeníkovi, môže poslúžiť pre pravoslávneho kresťana ako príklad alebo vzor modlitby za kohokoľvek blízkeho, hoci nepravoslávneho človeka. Môže sa modliť napríklad takto: „Pomiluj, Hospodi, ašče vozmožno jest' dušu raba Tvojeho (imja), otošedšaho v žizni vičnuju v otstupleniji ot Svjatoj Tvojej Pravoslavnoj Cerkvi! Neissledimy sud'by Tvoji. Ne postavi mňi vo hrich sez molity mojej. No da budet Svjataja voľa Tvoja!“ (Zmiluj sa, Bože, ak je to možné, nad dušou Tvojho služobníka (meno), ktorý odišiel do večného života v odstúpení od Tvojej Svätej Pravoslávnej Cirkvi! Nevyspytateľné sú Tvoje rozhodnutia (súdy). Nepripočítaj mi za hriech túto moju modlitbu. No nech bude Tvoja svätá vôle!)

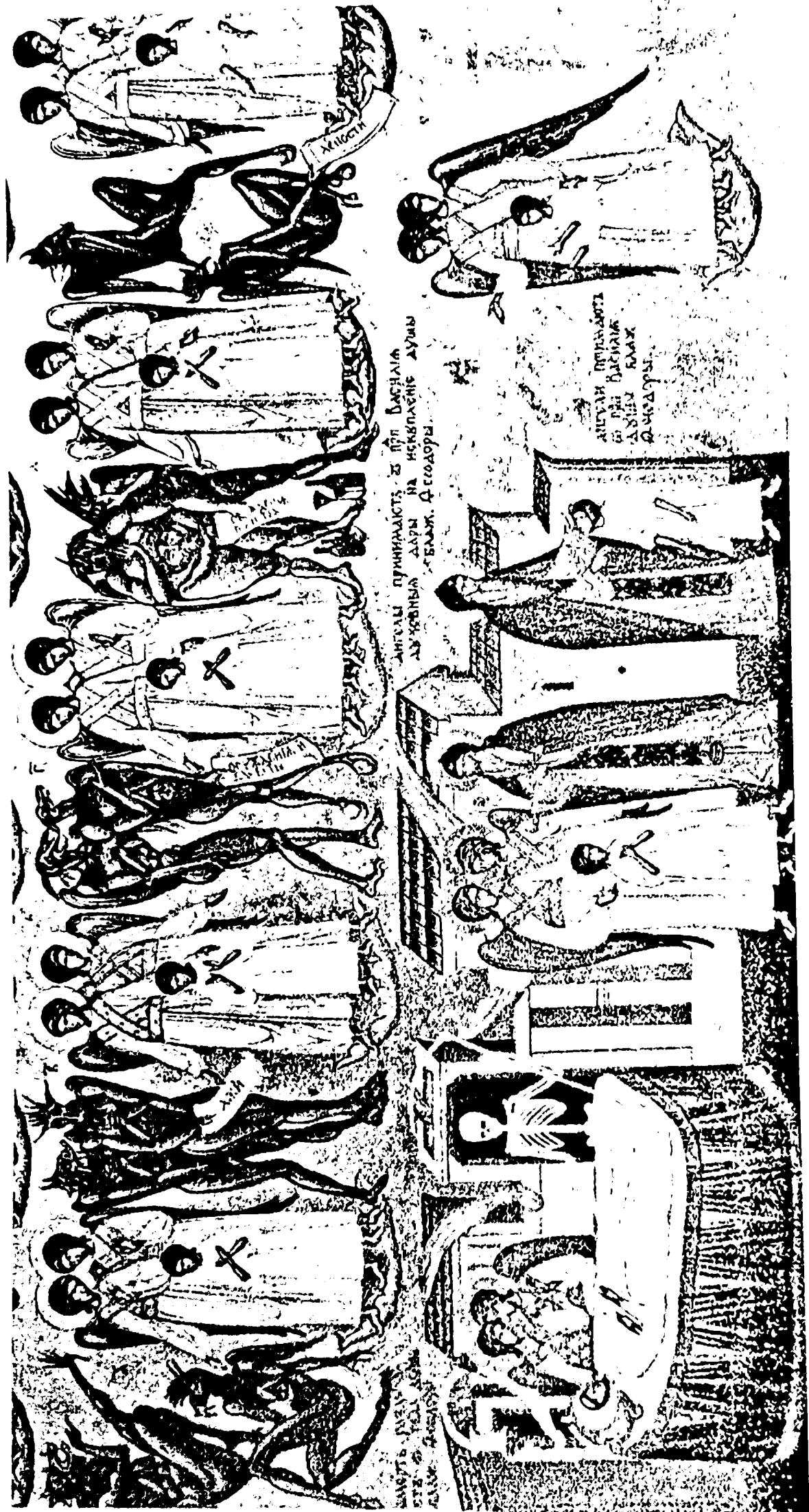

Koniec a Bohu nášmu sláva!

Obsah

K čitateľovi	3
Život prepodobného Vasilija Nového a videnia jeho učeníka Grigorija	6
Videnie Grigorija, učeníka prepodobného Vasilija, o mýtniciach prepodobnej Teodory	11
Videnie Christovho strašného súdu, ktoré dostal Grigorij, učeník prepodobného Vasilija	29
Strašný Boží súd. Rozdelenie spravodlivých a hriešnych	37
O smrti a pochovaní prepodobného Vasilija	65
Učenie Pravoslávnej Cirkvi o dočasnom súde po smrti a Christovom všeobecnom súde	67
Krátky výklad pravoslávneho učenia o živote po smrti	74
Pravoslávny obrad pohrebu	78
Ako správne spomínať na zosnulých	97

Ikona mýtnic blaženej Teodory (detail)

Každý na tomto svete je len pútnikom,
ktorý smeruje do svojej pravej domoviny.
Má ňou pre nás byť Božie Kráľovstvo.

